Elefterie Voiculescu

O FEREASTRĂ SPRE STELE

roman

cartea românească

ELEFTERIE VOICULESCU

O FEREASTRĂ SPRE STELE

ELEFTERIE VOICULESCU

O FEREASTRĂ SPRE STELE

roman

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

1981

Coperta de D. Verdeş

I

Inginerul Popescu încercase în repetate rînduri să telefoneze acasă că treburi urgente îl cheamă în provincie. Cum telefonul nu funcţionează totdeauna după vrerea celor ce-l folosesc, Popescu renunţase în cele din urmă la convorbire, pentru că în loc să-i răspundă fiica de la celălalt capăt al firului, îl repezea de fiecare dată vocea unui bărbat care-i recomanda cu foarte puţină amabilitate să-şi caute iubitele în baruri nu în case onorabile. Singura soluţie în a-şi anunţa fiica de această plecare neaşteptată fusese aceea de a-l ruga pe Fărămargine, vecin de locuinţă şi pisălog inovator, să transmită această scurtă comunicare.

Inginerul Fărămargine se prezentă aşadar la locuinţa lui Popescu, unde-i deschise fiica acestuia, Virginia.

Totul s-ar fi terminat aici dacă tînăra studentă nu l-ar fi invitat să servească o cafea.

O filigeană cu o asemenea băutură poate declanşa discuţii din cele mai neprevăzute. Sorbind dulceagul amărui, cei doi parteneri îşi pot depăna amintiri, înjgheba planuri sau, cum s-a întîmplat de această dată, pot face uluitoare descoperiri.

— Deci dumneavoastră sînteţi cel care în fiecare seară priveşte prin ocheanul acela uriaş ?

— Lunetă, o corectează Doru, căruia rigurozitatea exprimării i se parc obligatorie, ca oricărui cercetător.

Tînăra se lasă pe speteaza scaunului. Un uşor zîmbet îi flutură în ochii îndreptaţi spre oaspetele în care caută să găsească atestarea sau dezminţirea tuturor zvonurilor care circulă despre el.

La rîndul său, Doru se uită la ea, măsurînd-o de jos în sus, înregistrînd linia piciorului ieşit de sub rochia de casă, proeminenţa pieptului, ca şi limpezimea ochilor albaştri în care lucesc două vesele luminiţe.

Se simte dator să risipească orice posibilă confuzie şi se prezintă cu toată seriozitatea :

— Sînt vecinul dumneavoastră, declarat nebun de majoritatea colocatarilor.

— Dar toţi copiii din cartier, izbucneşte Virginia în rîs, îţi spun aşa.

Doru consemnează termenul mai apropiat în care i se adresează amfitrioana şi se socoteşte dator să vorbească aceeaşi limbă :

— Probabil că şi dumneata gîndeşti la fel.

— Eu ? continuă să rîdă tînăra. De ce crezi ? Aş putea caracteriza pe cineva înainte de a-l cunoaşte ?

Oaspetele nu este atent la explicaţia fetei. Privirea îi este atrasă de chipul ei : o piele măslinie, pomeţii mongoloizi, iar ochii albaştri. Se simte dator să-şi mărturisească nedumerirea :

— Dacă mongolii au ochii negri, ai dumitale cum de sînt albaştri ?

— Eşti... ce să mai vorbim... fie chiar mai puţin, izbucneşte ea în rîs.

Doru o priveşte cum se ridică şi apreciază linia pe care corpul o sugerează în drumul spre bar de unde se întoarce cu o sticlă de coniac şi două pahare.

— Trăsăturile feţei, murmură ea, le am de la un bunic, originar din sud-estul Moldovei, iar ochii de la o străbunică din Putna.

— Ai fi o piesă rară, oricum, în rîndurile populaţiei japoneze, apreciază Doru.

— Iar dumneata ai putea fi luat drept un actor de film care şi-a lăsat păr lung pentru a-l interpreta pe Mihai Eminescu, răspunde Virginia turnînd coniacul în pahare.

— Adevărul este că sînt botoşănean, dar asemănarea mea cu figura poetului nu este bazată pe nici o legătură de rudenie.

Un coniac, două, altele, înserare, doi tineri aduşi de întîmplare să se cunoască în faţa unei cafele, cu discuţii

despre viaţa terestră şi extraterestră, suficiente elemente care să le toarne în sînge pofta de apropiere.

Convenienţele ne obligă să le respectăm, aşa că Doru se ridică pentru plecare. Uşoara strîngere a mîinii ei, în prag, la despărţire, schimbă brusc atitudinea lui Doru faţă de convenţii şi o cuprinde pe tînără cu un braţ. Ea, la rîndu-i, îşi lipeşte pieptul de al lui, strîns, obrajii întîlnindu-se, gurile căutîndu-se.

Rămas în încăpere, cu spatele la uşa închisă, în braţe cu un trup fremătător, în mîinile lui Doru rămîn toate formele întrezărite în rochie şi care acum îi înfierbîntă mintea.

Sub un potop de sărutări, Doru o saltă ca pe-un fulg şi se îndreaptă cu ea spre o canapea, singura mobilă care-i mai stă în faţa ochilor.

Parcă pentru a nu-şi lăsa văzută goliciunea corpului, ea îşi încolăceşte braţele pe după gîtul lui, murmurîndu-i neînţelese şoapte, şi sălbăticitul îşi depune prada cu precauţie şi duioşie, atrăgînd-o mereu spre el. Aninaţi într-o covată dintre cer şi pămînt se leagănă printre stele, susurîndu-şi neînţelesele vorbe ale celor ce se-ntîlnesc pentru prima oară. Cei doi uită de vreme, de loc.

Corpurile lor se doresc legate astfel într-o veşnicie în care gîndul încremeneşte între trecut şi viitor.

— Nebunul meu, Nebunul meu, îl mîngîie şoapta ei.

În vreme ce tînărul murmură vorbe fără şir, ea îi şopteşte mîngîietor :

— Iubitule, iubitule...

II

În semiobscuritatea încăperii, banda magnetofonului continuă să alerge, să rostogolească o voce care cîntă despre dragoste, sau despre primăvară, sau despre flori, sau... despre tot ce-şi pot închipui îndrăgostiţii în ceasurile nopţii.

Parcă obosit, cu gîndurile aiurea, Doru urmăreşte jocul umbrelor din plafon. Aude paşii celei ce se ridicase de lîngă el în urmă cu cîteva clipe, întoarce capul şi, prin ceaţa întunericului, îi desluşeşte corpul înfăşurat cu un prosop la mijloc. Se ridică într-un cot, priveşte lung şi încearcă să-i întrezărească ochii şi să ghicească la ce se gîndeşte.

Ia paharul, înghite încet lichidul auriu, în vreme ce ea se apropie, îl sărută, sorbindu-i urma băuturii de pe buze. I se cufundă în ochi tresărind la fiecare clipire a pleoapelor lui. Stă nemişcată, în minte cu clipele abia stinse, inundată de o neînţeleasă sete de nesfîrşite mîngîieri. Nu aude vocea de pe banda magnetofonului, în schimb în auz îi ţiuie şoapta aceea înşurubată în creier : „omoară-mă... omoară-mă"... Ar vrea să-l întrebe de-şi aduce aminte de vorbele astea, dar preferă să-l privească, să asculte cuvintele prinse în mrejele timpului care aleargă, aleargă mereu înapoi, pentru a le duce în ţara uitării. Începe să simtă cum le toceşte vremea, cum le dezgoleşte de nuanţele în care au fost îmbrăcate cînd au fost spuse. Se străduieşte să readucă vorbele de adineauri, continuă să se prăbuşească în hăul timpului.

Ei nu-i e sete de coniac, de vin, îi e sete de clipele duse pe care, încercînd a le gusta, nu le mai poate sorbi. Cu oarecare teamă, întreabă într-un tîrziu :

— Nu spui nimic ?

El continuă să tacă, s-o învăluie cu privirea şi, fără nici un fel de legătură, se-ntreabă ce s-o-ntîmpla la acest ceas în fiecare din camerele cu ferestrele stinse din blocul de-alături.

De la ferestrele întunecate privirea-i saltă pe cer şi prinde a sări din stea în stea.

— De ce nu-mi spui că mă iubeşti ? întreabă ea cu acelaşi glas molcom.

El lasă paharul pe noptieră, îşi petrece braţul pe după mijlocul ei şi o atrage pe pernă. Ea încearcă să reziste chemării, prosopul îi scapă, se precipită să-l ridice, dar braţul lui o aşează încet, alături de el.

— De ce nu-mi spui dacă mă iubeşti ?

El iar îşi plimbă privirea printre stele.

Ochii ei încearcă să-i vadă gîndurile, apoi, brusc, pentru prima dată, îşi dă seama că a împlinit un sfert de veac şi se trezeşte cu întrebarea asupra rostului vieţii. Două boabe de lacrimi îi umezesc obrajii.

El îi simte tristeţea şi îşi opreşte privirea într-o stea :

— Crezi că un cuvînt te-ar putea face fericită ?

— Şi... tu... crezi că un cuvînt te-ar putea face nefericit ?

— Ei, bine, se ridică el într-un cot, eu nu ştiu exact ce înseamnă iubirea.

Cu ochii mari, cu mîna la gura întredeschisă, ea îl priveşte înspăimîntată.

— Eu sînt unicul pe care l-ai iubit ? mai întreabă el.

— Îmi reproşezi ? se revoltă vocea ei.

— Nu-ţi reproşez nimic, doar şi eu...

— Sper că n-ai de gînd să-ţi depeni amintirile !

Cu acelaşi calm în glas, parcă străin de sine, ca şi cum ar vorbi despre altcineva sau despre lucruri foarte depărtate, continuă să murmure pentru el :

— S-a demonstrat că fiecare ne plămădim cu cel puţin o sută de ani înainte de a ne naşte. Din străfundul vremii este picurată în genele noastre setea de întîlnire cu cel pe care să-l iubim, cel care să ne completeze în totul...

să nu ne lase a trăi sentimentul că nu am venit să trăim singuri pe pămîntul ăsta.

— De unde să venim ? întreabă Virginia năucită de asemenea gînduri aruncate fără nici o noimă.

— De departe... de foarte departe... atît de departe că am şi uitat de unde-am plecat...

„E nebun, îşi spune Virginia. Sigur că e nebun şi a început să bată cîmpii." Îşi ia inima-n dinţi pentru a sonda pînă unde poate merge o asemenea aiureală :

— Şi... nu aş putea fi eu aceea ?

El o priveşte ca şi cum ar confrunta-o, în minte, cu acea aleasă care să-i alunge teama trăirii în singurătate pe pămînt. Să fie ochii aceştia albaştri ? Sprîncenele acestea oblice ? Gura aceasta cu buze mari, cărnoase ?

Să-i spună ? Ce să-i spună dacă nici el nu ştie ce ? !

— Iubeşti pe altcineva ? întreabă vocea ei tremurătoare.

El tace şi o priveşte cu o fixitate de orb.

Se spulberase totul. Ceea ce părea încremenit mai înainte, acum se pulverizase : şoapte misterioase, feţele strălucitoare în întuneric, totul.

Ea simte năvala răcelii în încăpere, se ridică brusc din aşternut şi se grăbeşte să se îmbrace. Se aşează pe fotoliu. Sfîrşită de oboseală, îşi aprinde o ţigară.

Străin de cel de adineauri şi de cea care îi fusese atît de aproape, Doru se ridică trist şi se îndreaptă spre camera vecină pentru a se îmbrăca.

Profund jignită, ea se repede la uşa pe care o întredeschide, spunîndu-i sec :

— N-aş vrea să crezi că te ţin cu forţa !

Doru se îmbracă în tăcere. Nu reuşeşte să-şi explice de ce firul vieţii se poate întrerupe într-o clipă, de ce o legătură dintre un bărbat şi o femeie se poate rupe în mai puţin de o clipă.

Virginia striveşte ţigara în scrumieră, se ridică din fotoliu, cu faţa răvăşită de gîndurile care i se zbat sub fruntea încruntată : Se va duce ? Va mai reveni ?

În tăcere, Doru se-ndreaptă spre uşa apartamentului, în pasul în care ne conducem pe cei dragi spre locul de veci.

Din cîţiva paşi repezi, Virginia i se opreşte în faţă, vorbindu-i rugător şi poruncitor, în acelaşi timp :

— Nu poți pleca ! Nu poți pleca așa !

El o privește lung, întinde mîna pentru a-i mîngîia fața. Ea își scutură capul. Refuză mîna întinsă fără căldură, respinge mila pe care ochii nu o pot ascunde :

— Ești nebun ! Am crezut că nu-i adevărat, dar ai privirea caracteristică unui dezechilibrat. Sigur, ești nebun. Și eu, e gata să izbucnească ea în plîns, am fost nebună ! ..

El rămîne o clipă cu mîna întinsă, și-o retrage, o apleacă pe clanță, deschide ușa :

— Fiecare din noi e puțin nebun... pentru alții.

Pocnetul ușii închise parcă îi tună în creier. Ar vrea să alerge pe scări, dar mîndria îi pune piedică, o face să înalțe fruntea, să înainteze spre patul răvășit pe care îl privește în vreme ce-n minte-i revin șoaptele din clipele întîlnirii. Se aruncă pe așternut scrîșnind din dinți : acum. acum, dacă ar mai fi fost aici, i-ar fi îndeplinit rugămintea de a-l omorî.

Vocea imprimată pe banda magnetică își deapănă cîntecul despre dragoste, sau despre primăvară, sau despre flori, sau... despre tot ce-și pot închipui îndrăgostiții în ceasurile nopții.

III

Doru Fărămargine pășește tăcut. E trecut de miezul nopții și noaptea e trecută de miezul primăverii. Ici-colo, frunze rătăcite, prinse de cîte-o adiere, se foiesc, o iau la fugă și se zgribulesc lîngă primul adăpost ieșit în cale. Tînărul, a cărui umbră mătură asfaltul trotuarului, tîrăște după el povara nopții de dragoste, acuzîndu-se, scuzîndu-se, cerîndu-și explicații și încercînd să-și aducă dovezi care să-i ateste sănătatea minții. De ce, de ce în jurul său se șoptește adesea : „Uite, nebunul !" ?

Își cumpărase un manual de psihiatrie și, în cele peste 1000 de pagini, încercase să găsească răspunsul. Răsfoirea manualului îi adusese convingerea că toți oamenii sînt nebuni și normali în același timp. El trăiește convingerea că-n afară de Pămînt există și alte astre populate, că între stelele pe care le vedem noapte de noapte, unele sînt locuite de ființe superioare nouă ca mod de a gîndi, de a trăi.

E o iluzie, îi spunea cineva. Dar toți oamenii perfect normali au iluzii. Oare nu învățăm în primii ani de școală că un băț introdus în apă pare frînt ? Sigur, într-o asemenea situație scoatem bățul din apă și dispare iluzia. Am fost noi în toate stelele ca să vedem dacă-s locuite sau nu ? Iluziile sînt o reflectare denaturată a obiectelor și fenomenelor, reflectarea este efectuată de către fiecare individ ; avem dreptul să facem un calcul aritmetic și să concluzionăm că majoritatea este aceea căreia îi revine sarcina să decidă care este realitatea ?

Cînd Beethoven a introdus în muzică septima dominantă a fost hulit și acuzat că distruge armonia. Și, uite-așa,

un compozitor surd, hărţuit de majoritate, ne-a lăsat acele opere în care septima dominantă ne vrăjeşte, minunîndu-ne de puterea omului.

Cum ? Cine poate să decidă dacă o iluzie are dreptul la viaţă ? Cum şi cine îşi poate asuma dreptul de a decide dacă o iluzie va fi confirmată sau infirmată de realitate ?

Evident că numai cel care, luînd decizia, o poate şi aplica : compozitorul care-şi scrie opera, fiecare dintre noi care avem puterea să ne ducem la îndeplinire hotărîrile luate şi care ne privesc.

Am putea spune că, undeva, se găseşte o magazie uriaşă în care au fost ascunse, din vremuri imemoriabile, toate legile obiective. Noi, necunoscîndu-le, zicem că acolo se găseşte ÎNTÎMPLAREA. Tot ceea ce survine pe neaşteptate, cu mintea noastră aplecată totdeauna spre lîncezeală, ne mulţumim să zicem că se datoreşte întîmplării şi nu legilor obiective. Unii socotesc întîmplarea ca fiind o categorie filosofică corelată cu necesitatea, care desemnează însuşiri şi legături neesenţiale, singulare şi vremelnice ale obiectelor şi proceselor. Dar cei care socotesc că întîmplarea desemnează însuşiri şi legături neesenţiale, singulare şi vremelnice îşi refuză accesul la explorarea continuă pentru a descoperi nenumăratele legi tăinuite de univers. Nimic nu este neesenţial, nimic nu este vremelnic. Fiecare strop de apă îşi are rostul lui în univers, fiecare firişor de iarbă, fiecare furnică au fost crescute cu trudă de natură în milioane de ani pentru ca ea, natura, să poată trăi. Stropul de apă hrăneşte pămîntul, pămîntul hrăneşte firişorul de iarbă, firişorul de iarbă hrăneşte furnica. Deci nu sînt numai neesenţiale, dar nu sînt nici singulare, sîntem legaţi unii de alţii şi de tot prin fire invizibile şi puţin cunoscute, într-un veşnic proces. Orice întîmplare declarată subiectiv singulară e precedată şi urmată de altele care, în mod obiectiv, evidenţiază totul şi infirmă singularul.

Doru îşi ascultă ecoul paşilor, priveşte la ferestrele caselor unde noaptea asta dorm sau se iubesc atîţia oameni, unde în nopţile miilor de ani care vor veni au să doarmă şi au să se iubească atîţia alţi oameni. Cei care dorm în noaptea asta şi care nu găsesc niciodată vreme să se gîndească la ei se vor mulţumi să mestece ceea ce

alții le-aruncă-n gură, să-și spună că sînt vremelnici, că vor pieri și nu trebuie să-și pună în funcțiune toate cele 14 miliarde de conexiuni ale creierului ca să se străduiască a descoperi de unde vin. De nu-i interesează de unde vin, i-ar putea interesa măcar unde se duc ? Eu, care-mi bat capul cu întrebările astea două, sînt socotit nebun, iar cei care zac ca un colet poștal în mesageria vieții, duși dintr-o stație necunoscută spre alta la fel de necunoscută, se mulțumesc a sta legați, sigilați, etichetați, satisfăcuți că sînt socotiți normali. Oare ce-i va spune Virginia lui taică-său despre el ? Îi va confirma că-i nebun și astfel îi va pune o piedică în plus pe drumul invenției sale ?

— Hei, tovarășele, ești beat ? Nu te uiți pe unde mergi ?

Doru se oprește, realizînd că s-a ciocnit cu un milițian. Poftim, tocmai un milițian. Nu se poate abține să-l întrebe :

— Dumneata te uiți întotdeauna pe unde mergi ?

Milițianul se-ncruntă : cum își permite individul ăsta, la miez de noapte, să-l întrebe pe unde merge ?

— Ia, fii matale bun și arată-mi buletinul de identitate !

Doru se legitimează și, în timp ce milițianul îi răsfoiește buletinul, îl întreabă cu sinceră curiozitate :

— Hoții, criminalii, au altfel de buletine ?

Milițianul se oprește din cercetarea legitimației și încearcă să studieze mai bine fața individului. Îl invită să vină mai aproape, spre lumină :

— Ia, dă-te mai încoa !

Apărătorul ordinii confruntă fotografia cu cel care-i pune năstrușnica întrebare, murmurînd :

— Cu ce te ocupi mătăluță ?

— Inginer chimist.

Pe fața milițianului apare o stimă subită pentru individul suspect :

— Întrebarea aia fu o glumă ?

— Deloc. Eu am văzut foarte mulți oameni care nu știu pe unde merg. Majoritatea habar n-au de unde vin și unde se duc.

Cu nările lipite, milițianul se-apleacă de fața lui Doru, simte aburul coniacului și rîde înțelegător, înapoindu-i buletinul :

— Cînd bem un pahar în plus, parcă mai ştim de unde venim şi unde ne ducem ?

Doru îşi reia buletinul. Miliţianul n-a băut nici un pahar şi totuşi nu poate răspunde la întrebare.

Apărătorul ordinii şi liniştii salută şi se depărtează încet.

Pe Doru nu-l lasă inima, vrea să mai verifice o dată :

— Nu, serios, tovarăşe miliţian, unde vă duceţi ?

— Nu mă duc nicăieri, domle, şi mai lasă-mă-n pace !

Doru continuă să privească după el. Vede foarte bine cum se duce, îi aude paşii care se depărtează şi totuşi cel care merge susţine că nu se duce nicăieri.

Să aibă iluzia că miliţianul merge ? Să aibă iluzia că miliţianul există ? Sau miliţanul are iluzia că nu există el, Doru Fărămargine ? !

Sigur, iluzii există şi la oameni normali, ei putînd percepe deformat un obiect, datorită distanţei prea mari, luminii insuficiente, sau datorită unor stări afective speciale, cum este frica în condiţii de întuneric. E posibil să fim normali şi eu şi miliţianul. Totuşi, poate fi socotit un om normal care se duce fără să ştie unde ?

IV

Fabrica de medicamente „ALFA“ a hărăzit cabinetului său de invenții și inovații o încăpere mai mult lungă decît lată. Pe pereți vitrinele expun tot ce mintea celor din fabrică a putut scorni pînă acum. Printre vitrine lozinci și citate menite a stimula în continuare inovațiile, abia se zărește cel ce conduce această nobilă mișcare : inginerul Mihai Popescu. Conducătorul acestei mișcări de creație revoluționară e trecut de vîrsta revoluției și e criticat tot mai des că a intrat în etapa conservatorismului. În sine recunoaște acest lucru profund dialectic : în definitiv, orice fenomen are o etapă de ascensiune și una de declin, întocmai ca viața lui care a fost înfloritoare pînă i-a murit consoarta, după care, rămas doar cu Virginia, a înțeles că singurul său ideal este de a ieși la pensie de pe acest scaun. Nu-i tocmai ușor din cauză că tineretul ăsta e pornit spre o nouă revoluție în cadrul căreia socotește că toată lumea le aparține și istoria începe odată cu ei. Ca zănaticul ăsta, de pildă, din anticameră, despre care și Virginia zice că-i nebun de legat. Cine i-o fi spus ? Abia ieșit de pe băncile Institutului și, gata, să răstoarne pămîntul cu fundu-n sus. Dar pînă la această răsturnare îi răstoarnă lui planurile cel puțin o dată pe săptămînă.

A, da, își amintește Popescu sigur, Virginia îl cunoaște pe nebun de-alaltăieri, cînd, plecat în delegație, l-a trimis acasă cu un mesaj. I-o fi vorbit și Virginiei de invenția lui ?

Popescu apasă pe butonul soneriei. În ușă apare imediat secretara pentru a primi prima sarcină a zilei :

— Cafeaua !

Secretara se înapoiază val-vîrtej şi, deşi vîrsta a început să intre în etapa retrogradării, punîndu-i frîne la încheieturile membrelor, pregăteşte realizarea dorinţei şefului cu meticulozitate, rutină şi repeziciune, îndemînări deprinse încă de cînd inginerul Popescu s-a aşezat prima dată în scaunul de-alături. Mai întîi se pune reşoul în priză. Pînă se înroşeşte acesta, repede apă-n ibric. Grijă să nu treacă peste semn. Două linguriţe de zahăr, două de cafea. Aşa...

Iar se aude soneria. Face semn lui Fărămargine să supravegheze cafeaua şi intră grăbită la conducătorul mişcării de inovaţii.

— Legătura cu şeful garajului !

Secretara vrea să-i atragă atenţia că tînărul inginer aşteaptă cam demult, dar faţa şefului e atît de preocupată încît biata femeie închide gura şi revine la birou pentru a face legătura telefonică cu garajul. Mulţumeşte din ochi tînărului salvator al caimacului cafelei.

— Credeţi că mai durează mult ? întreabă Fărămargine.

Cu ochii spre cer, secretara ridică o mînă deasupra capului, în semn că numai puterile supranaturale ar fi în stare să răspundă la o asemenea întrebare.

În vreme ce tînărul inginer simte că a trecut timpul aşteptării, Popescu îşi şterge tacticos buzele cu un şervetel şi discută metodic cu şeful garajului asupra modului organizat ştiinţific în care să trimită două camioane şi cîţiva lucrători „mai vînjoşi“, capabili a urca intactă mobila fratelui său în noul apartament, proprietate personală. Reţinerile şefului garajului cu privire la această încălcare a normelor legale sînt eliminate de Popescu cu inventivitate şi operativitate.

Fărămargine îşi pierde răbdarea. În afară de aşteptare omul mai are şi alte activităţi. Cu toate împotrivirile secretarei, Doru dă buzna în biroul şefului.

Spre marea surpriză a bătrînei funcţionare, nepoftitului i se face, cu bunăvoinţă, semn să ia loc. Ba, în plus, şeful îşi cere scuze faţă de tînăr şi o roagă pe secretară să-i facă legătura cu fratele căruia îi comunică ora la care vor sosi autocamioanele.

Terminînd convorbirea, şeful îşi cere scuzele de rigoare pentru lunga aşteptare. În explicaţiile sale sînt trecute invenţiile cîte-au fost şi cîte vor mai fi pentru a sublinia

uriaşa răspundere ce-i apasă pe umeri şi imensul volum de muncă la care este supus.

Cît despre propunerea lui Fărămargine e foarte, foarte interesantă. Evident, mai e o cale lungă pînă la definitivarea ei, a depus-o abia anul trecut, ori o asemenea invenţie... E prima ? Şi, cum ? Singur ? Va fi foarte greu s-o pună-n discuţia comisiei venind din partea unui autor complet necunoscut. Poate, totuşi, are pe cineva cu care ar putea colabora pentru perfecţionarea documentării... Dacă nu, el, Popescu, i-ar putea face propuneri şi sugestii... Ar fi păcat să se piardă o idee atît de îndrăzneaţă...

— Dar, încheie biruitor Popescu, care este titlul exact al propunerii dumitale ?

— Ceea ce mi-am propus şi ca temă de doctorat : „Enzima rîsului, factor important pentru creşterea capacităţii creierului, prin extinderea folosirii conexiunilor."

Şeful priveşte lung. Îşi aminteşte spusele Virginiei despre cel din faţa lui şi se întreabă ce fel de chimist e ăsta care face pe astronomul şi vine într-o fabrică de medicamente cu o asemenea trăsnaie.

— Uitasem să-ţi mulţumesc pentru mesajul transmis Virginiei, se înclină şeful inovaţiilor.

Doru se opreşte brusc din considerentele expuse în legătură cu invenţia sa. Ce i-o fi spus Virginia despre el ?

Popescu oftează. Nu ştie cum să scape de acest nebun — că majoritatea inventatorilor sînt nebuni, ştie oricine — dar nu oricine ştie cum poţi să-i trimiţi la plimbare.

— Cum ţi-a venit ideea asta, tovarăşe Fărămargine ?

— Într-o zi, zîmbeşte Doru, cînd, descoperind o sticlă de vin, uitată în cămară, am constatat degradarea conţinutului. Sorbind încet băutura oţetită, reflectînd la toate procesele enzimatice din practica zilnică, cum ar fi dospirea pîinii, fabricarea berii, transformarea mustului în vin, frăgezimea cărnii, precum şi la folosirea enzimelor izolate şi purificate la numeroase medicamente, din fabrica noastră, am socotit că este o problemă ce merită a fi aprofundată.

Popescu îl priveşte pe sub sprîncene şi se gîndeşte pînă unde poate merge scrînteala omului.

— Unii spun, continuă Doru, că-i o tîmpenie, alţii că-i o prostie, alţii că-i pur şi simplu o nebunie să porneşti

pe-un drum pe care n-a umblat nimeni. Dar pe drumul lui Columb cine a mai umblat ?

Popescu înalţă privirea. A mai umblat cineva ? După ce-l priveşte lung, îl descoase :

— Vecinii zic că mai ai şi alte preocupări.

— Unora le place să privească muntele. explică Doru, altora marea, deşi nici unii, nici alţii nu pot explica precis de ce au o asemenea plăcere. Mie îmi place să privesc cerul. Fiecare stea e un pămînt şi pe fiecare pămînt poate trăi o fiinţă. Cum sînt ? Mai evoluate decît noi ? Descoperindu-le, intrînd în legătură cu ele, n-am putea, oare, să ne descoperim propriile noastre posibilităţi, căi de a ajunge din urmă pe cei care sînt înaintea noastră ?

— Bizară teorie, murmură Popescu, scărpinîndu-se după ceafă.

— În definitiv, exclamă Doru, orice teorie, înainte de a deveni ceea ce este, se naşte, obligatoriu, dintr-o ipoteză. Altfel am refuza orice adevăr necunoscut, pe cînd, aşa, acceptînd probabilitatea, investigînd, putem descoperi necunoscutul.

— E posibil să intri-n legătură radio cu un emiţător de pe altă planetă ? se minunează Popescu. Atunci de ce nu pot intra în legătură profesioniştii dotaţi cu cea mai modernă aparatură ? !

— Dar oare, răspunde Doru, din ce în ce mai aprins, nu amatorii — iubitorii — au deschis mai toate drumurile ? Vă daţi seama cît am putea cîştiga într-o astfel de legătură, în orice legătură, cu lumile mai apropiate sau mai depărtate ?

Popescu îşi priveşte ceasul şi se socoteşte dator să readucă pe pămînt capul ăsta atît de înfierbîntat :

— Să revenim la tema invenţiei dumitale !

Doru îşi opreşte avîntul expunerii despre stele, oftează, apoi, cu faţa plină de gravitate, îşi expune celălalt mare „of“ al său :

— Suferinţa este specifică tuturor animalelor, dar rîsul e caracteristica fundamentală a omului. Omul nu e doar un animal care ştie să rîdă, ci şi care face să rîdă. Probabil că fiinţele superioare, extraterestre, nu ştiu să plîngă, dar e imposibil să nu ştie a rîde. Comicul, spunea un filosof,

pretinde o anestezie momentană a inimii, el adresîndu-se inteligenţei pure. Rîsul, avînd totdeauna nevoie de ecou, este prin excelenţă social. Plîngi în singurătate, dar rîzi în grup. O societate îşi demonstrează gradul de inteligenţă în măsura în care se rîde. Legea fundamentală a vieţii este aceea de a nu se repeta niciodată : un orator devine caraghios cînd gesturile, mişcările revin periodic, identic, pe alte idei exprimate. Rîdem de automatismul instalat în viaţă, de asemănarea persoanelor. Mecanizarea artificială a corpului omenesc e un izvor nesecat de rîs. Actorii comici devin celebri slujind acest principiu. Repetiţia, trăsătură a mecanicismului, este metoda clasică de a provoca rîsul : bătăile cu frişcă din filmele mute, majoritatea gagurilor pornesc tocmai de la acest principiu. Comicul exprimă o anumită inadaptare a unei persoane faţă de societate. Sigur, poate că eu provoc rîsul unora tocmai pentru că nu mă pot adapta normelor sociale depăşite. De nebuni rîdem împotriva dorinţei noastre, socotindu-ne superiori ; în clipa în care-i înţelegem, ne luăm în spinare un sac de suferinţe pe care ei nu le realizează. Dar nebunii sînt foarte gravi, ori eu sînt vesel. Hipocondricul e grav încleştat asupra bolii lui imaginare, paranoicul este-n permanentă luptă cu un duşman pe care nu poate pune mîna, deşi e tot timpul în jurul său ; senzitivul e inundat de ruşinea insuficienţei sale ; schizofrenicul ascultă speriat, cu ochii mari, vocile care par a-l ameninţa în permanenţă. Cu cît cineva e mai grav, cu atît se apropie de una dintre nevroze. Cine nu ştie să rîdă este sigur bolnav, fizic sau mintal, şi, în acelaşi timp, inteligenţa-i începe să se întunece. Orice medic exersat poate descoperi boala din prima ochire a feţei pacientului : suferinzii de ficat sînt palizi, parcă le tot ninge şi plouă ; ulceroşii se-ncruntă ; cardiacii au suferinţa pe facies...

Popescu se minunează sincer :

— Cu cît rîdem mai mult, cu atît sîntem mai inteligenţi şi mai sănătoşi ?

— Poate nu totdeauna, bate Doru în retragere, dar, după constatarea mea, rîsul întreţine inteligenţa, cultivă spiritul de observaţie, întreţine şi dezvoltă atenţia la cele mai mici defecte ale semenilor noştri. Rîsul descoperă cea mai mică neconcordanţă a individului cu normele sociale.

Cu ajutorul rîsului inteligența noastră caracterizează defecțiunile cu care ne întîlnim.

Lunga perorație a lui Fărămargine îi așterne lui Popescu o saltea pufoasă în care-l cuprinde o intensă poftă de somn. Duce mîna la frunte pentru a-și ascunde pleoapele lăsate. De undeva, de foarte departe, răzbate pînă la el vocea pătimașului inventator :

— Prin rîs organismul își menține și-și dezvoltă datele ereditare. Se știe că bărbații cu mai mulți cromozomi Y sînt anormali, predispuși spre acte antisociale, spre agresivitate. Invers, unii bărbați, înaintînd în vîrstă, pot pierde cromozomul Y și atunci apar aspecte feminizante în fizionomia și comportamentul lor. Dacă există cromozomi a căror creștere conduce la agresivitate, de ce n-am accepta ipotetic existența măcar a unei gene, din atîtea așezate linear în cromozomi, care să poarte în ea rîsul ? Rîsul, ca și inteligența, este ereditar. Vă dați seama ce înseamnă pentru o societate ca toate generațiile să fie mai vesele și mai inteligente ? Dealtfel, se observă că inteligența noilor generații este mai activă. Se observă, de asemenea, că pînă nu de mult, noii născuți începeau să rîdă la 3—4 luni, pe cînd, în ultima vreme, pediatrii constată că rîsul începe să apară la copilul de 2—3 luni.

Capul lui Popescu scapă brusc din sprijinul mîinii.

— Ei, nu ! exclamă el, încercînd să se dezmeticească.

— Ba, da, îl asigură Doru. Puteți verifica.

— Ce ? încearcă Popescu să cîștige timp.

— Că se rîde de la 2—3 luni. Copiii nu-și dau seama de ce rîd.

Popescu privește pieziș.

Doru reia :

— Cei mari rîd pentru că devin conștienți de frumos, de urît, de putere, de inteligență. Rîd și pentru a cuceri. Dumneavoastră, cînd rîdeți, nu vă simțiți mai bine decît cînd sînteți trist ?

Obosit peste măsură, Popescu se gîndește că ar fi cazul să informeze direcțiunea despre sănătatea mintală a zănaticului și decide să pună imediat capăt aiurelilor :

— Tovarășe dragă, este o cale greșită cea pe care mergi matale și o s-ajungem de rîsul lumii dacă mai batem atîta apa-n piuă.

Doru rămîne surprins. Nu-i vine să creadă că după o atît de lungă argumentaţie să fie expediat cu o astfel de lovitură.

— Ce vrei dumneata, continuă Popescu, e o aiureală.

Doru simte că se înăbuşă. Nimic nu-l revoltă mai mult ca minţile a căror perdea împiedică orice adiere de noutate. Îşi apropie fruntea de a şefului inovaţiilor şi întreabă cu pupilele dilatate :

— Nu se poate ?

— Nu se poate, clatină capul Popescu cu milă.

Doru trage cu putere aerul în piept. Ce face un psihiatru dacă un pacient îşi pierde cunoştinţa ? Îl pălmuieşte. Să-l pălmuiască şi el pe omul ăsta a cărui conştiinţă profesională s-a pierdut de mulţi ani ? O asemenea intervenţie n-ar fi socotită nici pe departe a unui om în toate minţile. Faima de care se bucura ar avea numai de cîştigat, dar... nu spre cîştigul său. Totuşi, ceva trebuie făcut pentru a trezi din amorţire pe cel din faţa lui.

Se surprinde că izbeşte masa cu pumnul :

— Ba se poate !

Popescu tresare speriat, se lasă uşor pe spate şi bîiguie :

— Nu... nu se poate !

Doru se ridică în picioare, prinde oul rămas de la gustarea şefului inovator şi-l trînteşte pe birou, în poziţie verticală, exclamînd :

— Ba se poate !

— Nu se poate !

— Ba se poate, scrîşneşte Doru, în timp ce goleşte sticla de cerneală în ceaşca de cafea, adăugînd : după cum se poate ca în cafeaua aceasta să fi pus ceva care să vă volatilizeze, sau să vă stratifice, să vă mărească substanţial capacitatea sau să v-o diminueze la minimum, să vă dea o amnezie totală sau să vă facă a vedea prin zid, la distanţă... Şi am să mă ţin de capul dumneavoastră ca să v-arăt că SE POATE !

Popescu abia mai poate să îngîne :

— Nu se poate !

Repezit spre uşă, Doru e gata s-o doboare pe secretara intrată să asiste la zgomotoasa bătălie inovatorică.

Înainte de a scoate ultimul pas din încăpere, Doru se mai întoarce o dată pentru a spune răspicat şi apăsat :

— Şi am să dovedesc că se poate !

Şeful inovaţiilor medicamentoase priveşte fix spre uşă, tresare cînd aceasta este trîntită cu putere şi parcă, brusc, o vede pe secretară pentru întîia oară. Îşi adună toate puterile risipite în bătălia precedentă pentru ca să izbească în forţă :

— Ascultă, tovarăşă, cine a făcut cafeaua ?

— Eu, tovarăşu.

— Individul care a ieşit acum s-a apropiat cumva de ibric ?

— Da, cînd m-aţi sunat pentru garaj, ca să nu dea-n foc... dar de ce ?

Cu privirea gata s-o sugrume, Popescu abia-şi stăpîneşte năvala glasului :

— Bine, tovarăşă, de-atîţia ani, nu ştii că o cafea..

— Ştiu, tovarăşu...

— Într-o fabrică de medicamente ca a noastră...

— Ştiu, tovarăşu...

— Dacă un inventator din ăsta... din ură personală că nu i s-a rezolvat dosarul, îmi pune o doză de...

— Nu se poate, tovarăşu.

Lui Popescu i se pare că aude două voci spunînd acelaşi lucru : vocea lui şi a secretarei. O simplă iluzie ?

— Ba se poate, izbeşte el cu pumnul în dosarele de pe masă.

În aceeaşi clipă aude foarte clar ecoul spuselor sale, dar cu vocea celui ieşit mai înainte din cabinet. Popescu priveşte cu luare-aminte, se duce pînă la uşă să vadă dacă nu cumva nebunul nu se ţine de şotii, se înapoiază la secretară, care, înmărmurită de comportarea şefului, repetă, pentru a se convinge măcar pe sine :

— Nu se poate !

Popescu nu mai reuşeşte să deslușească vocea lui de a nebunului şi pe a secretarei de vocea sa. Ba, colac peste pupăză, vocile se amestecă, se multiplică, se apropie şi se depărtează alandala, şuierîndu-i şi tunîndu-i în urechi. Cu umerii aplecaţi îşi tîrăşte picioarele spre scaunul din spatele biroului şi se lasă moale, cu mîinile căzute pe genunchi.

Secretara își amintește de scopul venirii în birou și-i spune pe nerăsuflate :

— A sunat de la direcțiune... ați întîrziat la ședință...

Popescu privește la ceasul din perete, constată că e trecut de ora douăsprezece, murmură ca pentru sine „nu se poate", dezlănțuind astfel o nouă avalanșă de ecouri. Speriat, debusolat, pornește spre ieșire, în vreme ce sîcîitoarele voci continuă să-i răsune-n urechi : „ba se poate".

Pe lungul coridor are impresia că-n fiecare ușă îi răsare același individ care se ține scai de capul lui, dispărînd imediat ce-și spune replica, de parcă s-ar juca de-a baba oarba. Bătrînul șef de inovații caută să răspundă propriilor sale gînduri pentru a se asigura că încă nu și-a luat cîmpii :

— Nu se poate... nu se poate...

În clipa în care intră în sala de ședințe, cel ce prezidează ședința, a cărui figură nici n-o mai deslușește, îl ia la rost :

— Bine, tovarășe Popescu, tocmai dumneata întîrzii ? Se poate ?

Popescu simte un ușor tremur la încheietura picioarelor, zîmbește tîmp, apoi dă din cap cu hotărîre :

— Nu se poate. Ahaha, nu se poate.

Glasul șarpelui de Fărămargine șuieră :

— Ba se poate, ba se poate !

Popescu simte că se apropie o neasemuită primejdie, dîrdîie de frică sau de frig și-l vede aievea pe nebun cum trîntește în masa ședinței cu oul, cu ceașca de cafea, cu dosarele. Zgîlțîindu-se de toate încheieturile, întîrziatul la ședință își caută argumente pentru a se convinge că nu și-a ieșit din minți, murmurînd la nesfîrșit :

— Nu se poate... Nu se poate...

Unul dintre participanții la ședință se repede spre el :

— Ți-e rău, tovarășe Popescu ?

— Da... nu mă simt prea bine... Știți, munca asta cu inovațiile, cu invențiile... care de care mai...

— Bea cam multă cafea, își dă cineva cu părerea.

Clănțănindu-și dinții, cu toate străduințele de a le opri năstrușnicul joc, Popescu înalță privirea rugătoare, parcă cerșind milă, iertare :

— Se poate...

„Se poate, se poate“, i se repede-n urechi vocea nebunului.

— Poate-ar trebui să se repeadă pînă la policlinică, îi sare cineva în ajutor.

— Se poate, se poate, reia Popescu și pornește spre ieșire, rîzînd cu gura strîmbă, dînd mecanic din cap, mereu spre dreapta, din cînd în cînd înălțînd sprîncenele a mirare, ca și cum ar vrea să întrebe de ce să nu se poată ?

V

Omul are o singură zi de odihnă pe săptămînă, își zice Doru, urcat pe acoperișul blocului în care locuiește. Cum își reface puterile pentru a-și cîștiga o nouă săptămînă de speranțe ?

De la această înălțime orașul se vede pînă departe. Iată celelalte cuburi de blocuri dispuse foarte regulat pe pînza verde a ierbii, iată și cinematograful în fața căruia doi copii aleargă o minge, iată și piața... Ce multă lume ! Se pare că majoritatea populației își face aprovizionarea în ziua de odihnă. Dacă în zilele de lucru oamenii își risipesc timpul liber pentru cumpărături în magazine, iar în dimineața zilei de odihnă se-nghesuie în piață, cînd își mai pot lua vreme să se gîndească și la ei ? Nu cumva sînt zadarnice cercetările sale menite să aducă veselia pe chipul pămîntenilor ?

„Nu se poate, își spune el, ar însemna ca generațiile viitoare să-și desconsidere predecesorii pentru risipa timpului de viață."

Doru privește pierdut furnicarul din piață, uitînd că ține în mînă o sîrmă pe care trebuie s-o lege de uriașa antenă înfiptă în mijlocul acoperișului. Oare natura nu se va răzbuna pe oameni pentru că, dăruindu-le această frîntură de veșnicie ce se numește viață, ei nu știu s-o prețuiască ?

— Hei, Dorule, mamă, mai mă ții mult ?

Doru se trezește. Își dezlipește ochii de pe piață, privește la sîrma din mînă și pornește pe acoperișul blocului să găsească locul potrivit pentru aruncarea cablului de

coborîre a antenei. Se mai oprește o dată în dreptul ferestrei Virginiei. S-o fi trezit ? S-o fi dus și ea în piață ? S-o mai gîndi la el ? L-o mai fi urînd ? Acum, cînd taică-său e internat la psihiatrie din cauza lui, după cum zice secretara, fata are toate motivele să-l urască.

— Ce faci, Dorule ? îl strigă iar maică-sa.

— Taci, nu ți-e rușine ? se aude o voce răgușită. Doru rămîne perplex. A cui e vocea asta în care încape atîta necuviință față de maică-sa ? După hîrșîiala corzilor vocale pare a fi glasul lui Ispas, hingherul care locuiește la etajul patru.

Fiul, jignit în sentimentele cele mai profunde, se apleacă să dea cuvenita replică unui astfel de prost-crescut. Spre surprinderea sa, constată că apostrofarea lui Ispas era adresată unui biet cățeluș care, în balcon, face sluj sub amenințarea stăpînului, îmbrăcat doar în pantaloni de pijama.

— Păi știi tu cine e tovarășu ? răcnește Ispas și, observînd cum cățelușul dîrdîie de frică, se ridică pentru a se închina, în semn de salut, spre cineva aflat undeva în partea de sus a blocului.

Doru se-apleacă mai mult pentru a vedea persoana care se bucură de exageratul respect al lui Ispas. Din locul în care se găsește nu poate vedea decît balconul unde hingherul își muștruluiește cîinele. Deasupra hingherului se află colivia cu papagal, scoasă-n balcon ori de cîte ori e timp frumos.

— Tocmai de tovarășu te legi tu ? ! își apostrofează hingherul cîinele.

Doru devine din ce în ce mai contrariat. Cine o fi tovarășul acesta deosebit căruia hingherul îi face mereu temenele ? De-ar fi un tovarăș oarecare, Ispas ar fi trecut cu vederea lătratul cățelului, dar revolta din glasul hingherului arată cît se poate de limpede că-i vorba de-un tovarăș cu totul altfel decît ceilalți tovarăși.

Doru se-apleacă mai mult peste marginea acoperișului.

Zărind jumătatea fiului iubit aplecată pe albastrul cerului, legănîndu-se într-o parte și-n alta, pe mamă o apucă amețeala și strigă cît o țin puterile :

— Do-ru-le !

Doru renunță la alte investigații, își amintește de cablul pe care-l aruncă spre balconul său, strigînd :

— Ai grijă !

Tovarășul deosebit nu se vede, dar se aude :

— Nu-i nimic, tovarășele ! Așa-s cățeii : sînt mici, nu știu la cine latră.

Aha, își zice Doru, ăsta-i Cusac, îi recunoști glasul de departe, după șuierat.

În traiectoria-i spre balcon, sîrma aruncată de Doru se agață de colivia cu papagal.

Dar cine-i atent la dansul pe care-l începe pasărea exotică, de vreme ce domnul Ispas are ocazia să-și etaleze cunoștințele pedagogice față de fostul președinte sindical al ecarisajului ?

— A, nu, tovarășe președinte, nu, trebuie bătut de mic ca să nu muște cînd se face mare !

Soția lui Ispas, inimă de slujbașă a casei de nașteri, iese-n pripă. Sub privire-ai îngrozită, cățelul scheaună de parcă și-ar da sfîrșitul sub palmele hingherului.

Doru nu are vreme să asiste la acest dureros spectacol care sfîrtecă inima miloasei portărese a Maternității. El constată, neplăcut surprins, că sîrma aruncată s-a agățat de colivia ciripitoarei păsăruici. Drept pentru care începe să tragă de celălalt capăt.

Închisoarea aeriană a păsării începe să penduleze într-atît încît biata deținută dă avan din aripi și țipă după ajutor cît o țin micuțele ei puteri.

Orb și surd la cele ce se-ntîmplă-n jur, hingherul suflă cu putere aerul pe nas. Fața-i plină de broboanele transpirației se ridică pentru a primi aprobarea, fie și numai tacită, a fostului său conducător sindical.

Brațele-i atîrnînde pe vipușca pantalonilor de pijama se ridică prea tîrziu ca să apere capul său de dulău, emițător al unor atît de înalte principii de pedagogie chinologică : colivia, trasă de sîrma lui Doru, ricoșează din țeasta lui Ispas, pendulînd în contratimp cu capul hingherului.

Uimit că a intrat într-un astfel de balans, cu totul împotriva voinței sale, hingherul încearcă să găsească sursa care a adăugat coliviei energia suplimentară. Ochii-i

bulbucați dau de fața înfuriată a soției. Vocea ei de mezosoprană pensionară nu eziță să-l apostrofeze :

— De unde să știe bietul cățel că tovarășu e... cine e. Adică cine-a fost.

Lovit în spate, apostrofat în față, Ispas rămîne cu gura căscată. Zic unii că femeia care se căsătorește își aduce dușmanul în casă ; dar soțul lovit în moalele capului de consoartă, tocmai cînd șlefuiește diamante de înțelepciune, ce poate zice despre consoartă ?

Ispas rămîne mut și cată ajutor în ochii fostului său președinte. Acesta înalță sprîncenele, mai stufoase parcă decît două codițe de veveriță, gata să pufnească în rîs, văzînd cum colivia izbește coafura soaței, în a cărei voce rămîne numai intransigența portăresei :

— Măgarule, ești un porc !

Perplexat de dubla și paradoxala încrucișare ce i se atribuie, Ispas înalță privirea întrebătoare, parcă cerînd explicații suplimentare. Primește un adaos, într-o răsunătoare palmă.

Saltul coliviei, din cap în cap, îi convinge pe cei doi că atacul este provocat de o cauză externă, drept pentru care fac un front comun de priviri de la papagal, de-a lungul sîrmei, pînă la capăt, unde Doru se zbuciumă s-o desprindă de colivie.

Văzîndu-le figurile îndreptate spre el, Doru li se adresează politicos :

— Vă rog, dacă nu vă supărați, antena mea...

La început cei doi soți nu realizează cererea tînărului și continuă să-l privească cu gura întredeschisă. Repetatele lovituri ale coliviei îi determină să constate, fără urmă de îndoială, cauza creșterii cucuielor sub podoabele capilare.

Inițiativa atitudinii aparține soțului. Cu glasu-i hîrîind și pîrîind, printre cei cîțiva dinți lăsați de vreme drept mostră, anunță furtuna :

— Ce cauți, domle, acolo ?

Cuvîntul „domn" a fost scos din uz, prin lege, încă din 1978, dar Ispas continuă să-l folosească ilegal. Privirea tovarășului Cusac sancționează abaterea.

Cu candoarea copiilor și a maturilor rămași cu aceleași suflete de la naștere, Doru explică cu simplitate :

— S-a agățat.

Mintea hingherului se zbate să găsească modalitatea în care o sîrmă străină a putut veni să se agațe tocmai de colivia papagalului său, cu scopul de a-i bătători țeasta. Nereușind să găsească nici o explicație, se simte dator să ceară o lămurire suplimentară :

— Cum ?

— Am aruncat-o și...

Este exact cuvîntul care să declanșeze lui Ispas gîndul că nebunul a devenit furios, drept pentru care, aplecîndu-se în față, cu brațele întinse înapoi, parcă gata să-și ia zborul, răcnește din adîncul rărunchilor :

— Te omooooor !

Găsind că o asemenea amenințare din partea unui hingher nu poate fi adresată decît unui cîine, Doru răsădește un zîmbet în colțul gurii.

Ispas a demarat așa că acum începe să se ambaleze :

— Cu cît ai plătit, domle, pe doctori ca să-ți dea drumul din balamuc ?

— Tovarășe Ispas, înalță Doru sprîncenele, poate nu știți, dar medicii sînt acuzați că se codesc la internare, nu la externare. Cine să plătească ieșirea din spital ?

— Un nebun ca dumneata !

— Vă rog, nu vă supărați, dacă v-aude cineva c-am plătit medicii să mă dea afară din spital, riscați să fiți socotit nebun.

Pensionarul ecarisajului, Cusac, se-apleacă peste balcon să privească mai atent la fostul său membru sindical. Acesta răcnește :

— Eu nebun ?

— Da, nebunul îl socotește nebun pe cel sănătos, iar cel sănătos...

— Dă-te jos, poruncește hingherul a cărui mînă ce spintecă aerul se vede cît de colo că nu acceptă nici un compromis.

— Desfaceți cablul, vă rog, îl invită Doru.

Cu smucituri energice, înfuriat de-a binelea, Ispas desface capătul cablului de zăbrelele coliviei, dar, în loc să-i dea drumul, îl înfășoară pe mînă și, cu ochii scoși din orbite, începe să tragă cu furie, hotărît fie să-l rupă,

fie să-l coboare pe nebun de pe acoperiș, chiar de l-ar prăvăli de pămînt.

Întrezărind intențiile deloc binevoitoare ale celui de jos, Doru se retrage în fugă pe acoperiș, cu celălalt capăt al cablului, sperînd să scape astfel de ucigașa intenție a hingherului.

Neprevăzuta mișcare a celui de pe acoperiș îl surprinde într-atît pe Ispas, încît acesta nu mai are vreme să-și desfacă sîrma de pe antebraț și se trezește brusc că picioarele i se desprind de podeaua balconului, fiind săltat în aer.

Răcnetul hingherului zburător inundă balcoanele cu mulțimea curioșilor.

Expreședintele sindical își pune ochelarii pentru a studia cu toată atenția pe nebănuitul descendent al lui Icar, în plină activitate.

O clipă, înlemnită, văzînd că i se răpește soțul din imediata apropiere, tovarășa de bucurii și de necazuri a lui Ispas găsește cuvenita stăpînire de sine pentru a analiza și a găsi soluția recuperării proaspătului zburător. Aduce la repezeală un scaun, urcă pe el și, cu mîinile întinse, așteaptă revenirea dispărutului pentru a-l opri din neașteptata pendulare.

Din păcate, Doru a fugit prea departe în căutarea unui coș de care să lege cablul, ceea ce o face pe salvatoare să privească cu îndurerare la zbuciumul sărmanei victime, atrasă spre ceruri de forța diavolească a nebunului.

Hingherul e atît de surprins și de înspăimîntat în noua relație stabilită cu pămîntul, încît are impresia că s-a-nălțat sus, sus de tot, de unde începe a se zări curbura pămîntului.

La fiecare trecere peste balconul locuinței sale, unde soția, credincioasă stană de piatră, îl așteaptă cu brațele ridicate, Ispas imprimă picioarelor viteza unui ciclist de curse.

— Nu mai da din picioare, nu mai da din picioare ! răcnește soția, străduindu-se să-l prindă.

După cîteva pendulări, strigătul este interceptat de urechile zburătorului și, scrîșnind din dinți, se alungește.

Gata să-și piardă echilibrul, printr-un efort maxim, soția reușește să atingă unul din picioarele soțului, dar,

vai ! în mînă nu-i rămîne decît pantalonul de pijama, cu care se prăbușește de pe scaun.

Realizînd nenorocirea în care a căzut, dînd ascultare sfatului soției, Ispas își repede o mînă la încheietura picioarelor, în locul pe care chiar și Adam l-a acoperit, după ce a consumat mărul.

Pudică, asistența din balcoane, ultragiată, se retrage ca la o comandă. Copiilor le sînt acoperiți ochii, în drum spre interiorul apartamentului.

Tovarășul Cusac bate marginea balconului cu degetele, încercînd să-și lămurească această problemă a cărei complexitate se anunță din ce în ce mai mare.

Spaima din glasul hingherului prinde a gîlgîi în cascadă.

Soția hingherului nu are vreme să simtă dacă s-a lovit în cădere, pentru că deasupra sa constată, cu stupefacție, se bălăngăne, complet despuiat, un Adam care, pus pe fugă din Paradis, în graba mare, n-a mai avut vreme să-și ia ca veșmînt măcar o frunză, necum o mantie ca a celorlalți locuitori din lumea de sus.

Sigur, și-a mai văzut soțul la baie, la înălțimea aproximativă a ochilor, l-a văzut și de sus în jos cînd își îmbrăca pijamaua, dar vederea bărbatului gol, de jos în sus, era o premieră absolută.

Mama lui Doru refuză cu indignare să asiste la o astfel de premieră și se retrage, grăbită, în casă, crucindu-se de atîta destrăbălare la care se poate deda acest vecin lipsit de inimă, de obraz și de... măcar oarece acolo unde și Adam...

Ispas face eforturi disperate ca, în locul frunzei, să pună măcar o mînă, dar echilibristica în care fusese aruncat îl silește a căuta cu disperare o soluție în care să evite căderea de la o asemenea înălțime.

Doru se repede să desfacă sîrma de pe coș ca să dea astfel hingherului posibilitatea să revină cu picioarele în balcon. Eliberată, sîrma face un balans mai mare și-l proiectează pe zburător direct în balconul profesoarei de limba franceză, rămasă domnișoară și după ieșirea la pensie.

Dezmeticit, hingherul se ridică în patru labe, înaintează de-a bușilea spre ușa deschisă, se înalță în picioare și,

„o, mon Dieu !", atentează — fără voia lui — la pudoarea fostei profesoare care, „ma foi !", cade într-un suav leşin

Cu mîna întinsă, în care ţine cu străşnicie pantalonul de pijama, în van îşi strigă soţul tovarăşa Ispas. Proaspătul aterizat, urlînd ca o fiară scăpată din Grădina Zoologică, trînteşte tot ce-ntîlneşte-n cale, cătînd cu disperare ieşirea. Iat-o ! A, nu, aici e camera de baie. Privirea-i e atrasă de culoarea trandafirie a cîtorva rufe intime feminine, puse la uscat pe o sforicică. Fără să stea mult pe gînduri, înşfacă ce-i vine la îndemînă, acoperindu-şi ceea ce alungase pe vecini în interior, revine în hol şi, iată-l pe coridor, repezit spre uşa apartamentului său. Nu are vreme să ia în seamă uimirea soţiei la vederea petei trandafirii din dreptul încheieturii picioarelor, se repede în balcon, caută, cu ochii bulbucaţi, să vadă unde se află „nebunul" şi, zărindu-l izbucneşte cît îl ţin băierile :

— Te omoooor ! Te omoooor !

Cusac clatină din cap dezaprobator. Zărindu-l, Ispas rămîne puţin descumpănit ; ar vrea să-i explice ceva fostului preşedinte, trece în revistă tot ce a învăţat, îşi face autocritica în gînd, îşi întoarce din nou faţa spre acoperiş, de unde Doru ar vrea să-şi ceară scuzele de rigoare, însă hingherul nu-i dă răgaz :

— Te omor... dar mai întîi ţinem şedinţa de bloc ca să hotărîm în colectiv !

VI

Ușă albă, ferestre albe, masă albă, scaune albe, pat alb... Precis că am fost internat printre nebuni, gîndește Popescu, rotindu-și ochii în încăperea unde fusese adus de infirmieri. Pe nebuni îi bat gînduri negre și, probabil, asta-i explicația că-i internează în încăperi albe ; să vadă viața în alb.

Fruntea inginerului se-ncruntă : poate exista viață în alb ? Chiar de-ar -xista o asemenea viață ar fi la fel de plictisitoare ca și această încăpere. „Încep să bat cîmpii, își zice inginerul, ridicîndu-se și îndreptîndu-se spre fereastră. Dar numai spitalele de alienați sînt în alb ?"

„Hîm, își zice sărmanul bolnav, lipindu-și nasul de geamul ferestrei, cît ești sănătos ești bun, iar cînd nu mai ești sănătos ...ne-bun. Asta-i explicația necesității albului spitalului. Necesitate ? De ce ? Albul nici nu-i culoare, în fond. Nici negrul ! Culorile, doar a învățat la psihologia chimiei industriale, au un rol destul de jucăuș, în viața omului, în cultivarea sau atenuarea temperamentelor, în incitarea sau liniștirea stării de nervozitate. Nu s-ar putea introduce culoarea în spitale ?"

„Ba se poate, ba se poate", îi răsună-n auz glasul lui Fărămargine. Încremenit pentru o clipă, Popescu își dezlipește brusc nasul de pe geam și, speriat, se uită pe pereții încăperii, privirea-i oprindu-se pe ușă : oare nebunia nu-i molipsitoare ? Oare nebunul acela de pretins inventator nu i-a pus, totuși, ceva în cafea, modificîndu-i astfel compoziția chimică a celulei cerebrale ? Altfel cum de și-ar pune mintea la muncă să rezolve problema culorii în spitale ?

Sigur c-a pus ceva în cafea. Avea nervii zdruncinați în urma acelui accident absurd, cînd sărise în aer un rezervor de amoniac, dar de la o excitare a nervilor și pînă la a pune în discuție în ce culoare trebuie privită viața, totuși, parcă-i o cale destul de lungă, nu ?

Își dezlipește privirea de pe ușă și o fixează pe fotografia fiicei sale, fotografie pe care o poartă întotdeauna cu el cînd pleacă în delegații. În vizita de azi, Virginia rămăsese foarte surprinsă văzîndu-și imaginea în rama de piele de pe noptieră. „Altceva, mai bun, n-ai găsit să pui ?" îl întrebase ea, fără prea multă sinceritate.

Ce să pună ? Un sfînt ? Un poet ? Un... Nebun ! E nebun Fărămargine ; așa-i spusese și Virginia. Cînd a anunțat-o de plecarea în delegație s-a purtat atît de straniu de parc-ar fi căzut din lună. Cel puțin așa zicea Virginia. Cine știe ce-o mai fi făcut zăpăcitul ăla... Și, uite, în loc să fie închis nebunul în balamuc, e închis un om în toate mințile. S-a mai întîmplat. Ei, și ? De ce să se întîmple și cu el ?

Popescu mătură fereastra cu privirea și nu-i vine să creadă ce zărește : un ins, aidoma nebunului, trece pe lîngă colțul pavilionului central. Popescu deschide repede fereastra, se apleacă, încercînd, fără reușită, să deslușească dacă iluziei auditive i se adaugă iluzia vizuală.

Surprinsă, asistenta, așezată cu croșeta pe banca de sub fereastră, pe lungul drum al firului de pulover, înalță ochii spre pervaz :

— Doriți ceva, tovarășe ?

Popescu se retrage, închide fereastra, se întoarce și rămîne lipit cu spatele de fereastră, cu privirea fixată pe ușă : dacă nebunul reușește să răzbată pînă aici ?

Ciocăniturile în ușă, întocmai semnalului postului de Radio Londra din timpul celui de al doilea război mondial — inspirat din cunoscuta simfonie a lui Beethoven — i se par lui Popescu lovituri de tun.

Ce să răspundă ? Tace mîlc.

Ușa se deschide și în prag apare... el :

— Vă salut, tovarășe inginer !

Popescu înghite un nod inexistent și continuă să privească cu fixitate.

Chipul lui Fărămargine, cu ochelarii aceia în rame metalice, parcă ruginite, cu smocul de păr al ştrengarului care şi-a pierdut de mult pieptenele, pe albul uşii închise, poate fi şi al lui Mefisto, şi al lui Faust în căutarea Margaretei.

Popescu îşi lipeşte privirea de lentilele ochelarilor celui intrat fără a fi fost aşteptat şi-n minte-i răsare întrebarea de nu cumva nebunii au posibilităţi hipnotice. Coboară privirea şi în mîna dreaptă a pretinsului inventator zăreşte o sacoşă, în care se zbuciumă ceva. Fruntea lui Popescu se-ncruntă : cercetătorii folosesc cobai pentru verificarea eficacităţii medicamentelor. Oare nebunul umblă cu şobolani ? Faldurile sacoşei se agită în sus, în jos, lateral. Încet-încet, arătarea zbuciumată din mîna nebunului se apropie de el şi, deodată, în încăpere răsună un lătrat. Popescu sare cu privirea pe faţa nebunului, pentru că alienaţii, se ştie, se pot crede şi animale, mimîndu-le comportamentul.

— Tovarăşe inginer, zice Fărămargine, am venit să-mi cer scuze ; am auzit că în urma ultimei noastre discuţii...

Popescu ar vrea să se retragă, să treacă prin geam sau să sară pe fereastră, numai să dispară din faţa arătării care continuă să înainteze, să nu mai audă lătratul izvodit, se pare, din sacoşa neagră. Ar vrea să strige, să spună ceva, dar gura, pare-se, a devenit un clopot fără limbă. Geme, bîlbîie, şuieră.

Văzîndu-i faţa răvăşită, Fărămargine încearcă să-l liniştească :

— Calmaţi-vă, tovarăşe inginer, am venit să vă însănătoşesc.

Popescu reuşeşte să prindă glas şi scoate un urlet de parcă cineva i-ar fi dat ultima lovitură de cuţit.

Asistenta scapă croşeta şi se ridică, grăbită, să privească în interior. O salută chipul zîmbitor al lui Fărămargine. Ea îi răspunde la fel de zîmbitoare, după care coboară să-şi reia activitatea întreruptă.

— Sper că n-ai venit iar cu intenţia dumitale, gîfîie Popescu îmbunat de expresia feţei lui Fărămargine, pe care nu se zăreşte nici urmă de agresivitate.

— Ba da, continuă să zîmbească Fărămargine, m-am interesat încă de ieri ce-i cu dumneavoastră și, aflînd ce diagnostic vi s-a pus...

— Și ce legătură are, murmură Popescu, din ce în ce mai speriat.

— Păi, nu ați studiat dosarul invenției mele ?

Popescu își muncește mintea cum să scape de nebun și conchide, în cele din urmă, că singura soluție posibilă este să-l ia cu binișorul și să-l dea afară. Un zîmbet îi înflorește în colțul buzelor :

— Da, și ?

— Am venit să vă fac demonstrația că se poate.

Cu toate eforturile de îmbunare, de chemare la calm, Popescu nu-și poate stăpîni al doilea strigăt.

Asistenta își întrerupe iar cazna mîinilor și se înalță, neliniștită, spre fereastră. Privirea îi este iar întîmpinată de zîmbetul lui Fărămargine. Contrariată, clatină capul ca pentru a întreba despre ce este vorba. Un al doilea surîs liniștitor al lui Fărămargine o face iar să coboare pentru a-și continua răsucitul firelor.

Popescu se retrage spre capul patului și privește cu ochii căscați la Fărămargine ale cărui mîini desfac sacoșa, lăsînd să iasă capul unui cățel chihuahua, ceva mai mare decît o palmă, cu ochi mari, rotunzi, ce privesc mirați încăperea unde a adăstat.

Lui Popescu nu-i vine să creadă. Privirea-i aleargă de la ochelarii nebunului la corcitura roșcată a cărei coadă curbată se balansează cu o ritmicitate declanșată de evidenta bucurie a revederii stăpînului. În vreme ce-l mîngîie, Doru dă explicații în legătură cu demonstrația începută :

— Condiția fundamentală a aplicării descoperirii mele este puritatea aerului. În situații normale, pulverizarea soluției descoperite de mine dă întotdeauna rezultatele așteptate. Numai că...

Pe Popescu îl apucă un subit dor de a înghiți aerul în noduri, așa că gura i se deschide și i se închide întocmai ca peștelui ajuns pe uscat.

— Numai că, reia Doru, în aer avem 21% oxigen, restul găsim azot, bioxid de carbon și foarte rar ozon. La

munte, unde ionizarea oxigenului duce la o substanţială ozonizare, soluţia mea dă o veselie maximă, pe cînd la mare, unde în compoziţia aerului intră particule de clorură de sodiu, iod, calciu, sulf, fosfor şi atîtea altele, alţi centri nervoşi sînt excitaţi, creşte sensibil secreţia altor glande... Într-un restaurant, unde soluţia mea a intrat în combinaţie cu vaporii de alcool sau — asta încă n-am reuşit să precizez — cu multiplele gudroane şi hidrocarburi rezultate din arderea ţigărilor, subiecţii mei plîngeau ca spectatorii la vechile tragedii. Majoritatea experienţelor, totdeauna reuşite, le-am făcut cu Amigo. Amigo îl cheamă, zîmbeşte Fărămargine, privind la descendentul mexican canin, în vreme ce scoate un pulverizator pe care-l pompează în botul căţeluşului.

Brusc, Amigo începe să latre atît de bucuros, de parcă ar fi fost invitat la ospăţul cu cele mai alese oscioare.

Popescu clipeşte repede de cîteva ori, opreşte năvala nodurilor spre gîtlej, face cîţiva paşi şi se apleacă spre podoaba de pocitanie, curios să vadă de nu cumva are să-nceapă a şi vorbi.

Sigur, există şi cîini vorbitori, dar acesta nu ştia să vorbească decît limba maternă.

Din ce în ce mai contrariată, asistenta îşi riscă iar norma zilnică a puloverului şi se înalţă pentru a se edifica asupra urletelor cărora, acum, li se adaugă acest lătrat.

Din locul unde se găseşte nu-l vede decît pe Popescu, aplecat într-o poziţie cît se poate de caraghioasă. Se uită la figura lui şi nu poate înţelege de ce l-a apucat lătratul. În întreaga sa activitate — şi doar are lucrate sute de pulovere de cînd este asistentă — n-a pomenit un melancolic lătrînd. Sub ochii ei, din ce în ce mai uimiţi, internatul, atît de trist şi liniştit pînă acum, izbucneşte în hohote de rîs.

Ei, nu, îşi spune ea, aruncînd puloverul la picioare, că asta-i prea de tot. A auzit tot felul de cazuri, care de care mai rarisime, dar să vezi şi să auzi un melancolic lătrînd aidoma cîinelui şi rîzînd ca tot omul, nici ministrul Sănătăţii n-a pomenit. După ce studiază bine situaţia, privind cu luare-aminte la gura şi ochii bolnavului, asistenta so-

cotește că se află în fața unui caz complet ieșit din comun, caz ce va fi înscris, fără putință de tăgadă, în toate revistele de specialitate din lume. O asemenea posibilitate îi va face să-i călătorească și ei numele pe toate meridianele, dacă mai mult nu se poate. Cu nările lipite de pervazul ferestrei, tot analizînd singularul caz, o prinde așa, fără să-și dea seama, o teribilă poftă de rîs. De ce rîdea nu-și dădea nici ea seama : ori de rîs ori de lătrat, dar hotărî să coboare imediat ca nu cumva să atragă atenția bolnavului și astfel să-l readucă în stare de melancolie depresivă. Fuguța, atît cît o ajutau picioarele, cam scurte pentru mare grabă, porni direct spre camera de gardă.

Bolnav, sănătos, cățel, rîd din toate băierile inimii. Printre hohote. Doru abia reușește să lege cîteva cuvinte deșirate :

— Aer proaspăt... vedeți... că se poate...

În mintea lui Popescu se duce o teribilă luptă : de ce și de cine rîde ? Rîzînd, recunoști greșeala altuia, ori el se găsea în fața nebunului care-i făcea demnostrația concretă că se poate rîde și de propria greșeală. O fi folosind acest Fărămargine soluția aceea șugubeață, dar cum de-l face tocmai pe el să rîdă ? Pe el care a fost internat aici exact pentru dîrzenia susținerii unei afirmații contrare. Să rîzi de greșeala altora, chiar cînd își sparg capul într-o căzătură, pe gheață, sau de pe un scaun directorial, este o plăcere răutăcioasă, evident, dar nu-ți poate nimeni tăia pofta de rîs. Să rîzi, însă, de propria-ți greșeală ? Asta-i caracteristica unei inteligențe deosebite. Nu cumva nebunul avea dreptate afirmînd că rîsul este apanajul inteligenței ? Soluția descoperită de nebun poate, cu adevărat, să intre în combinație cu cea mai mică particulă intraatomică, „frumusețea pură", cum a denumit alt nebun a cincea nuanță a quarcului ?

Popescu rîde cu tot mai multă poftă, încîntat atît de constatarea creșterii inteligenței, cît și a suprimării bolii pentru care fusese internat, descoperind, fericit, că de-acum ieșirea din spital nu mai constituie decît o problemă de ore. Deschide larg fereastra, felicitîndu-l pe acest năzdrăvan nebun :

— Bată-te norocu să te bată !

— Vedeți, clatină Doru din cap, în vreme ce-și repune cățelul în sacoșă.

Tocmai cînd să-și ia rămas bun de la șeful inovațiilor, pe ușă își face apariția medicul de gardă, însoțit de asistentă.

În fața lor nimic deosebit.

Asistentei nu-i vine să-și creadă ochilor. Buimacă, întoarce fața spre medic. Acesta trage cu putere de două ori aer pe nas și pleacă. După el, picioruşele asistentei grăbesc să-l ajungă :

— Domnu doctor, zău, pe ochii mei dacă vă mint, doar nu-s beată, pe cuvînt...

Medicul rîse :

— Draga mea, n-are rost să te scuzi. Fiecare dintre noi are clipe-n viață cu tot felul de vedenii.

— Dar, don' doctor...

Doru își ia rămas bun cu toate urările obișnuite în atare situații. Popescu îl privește, îl ascultă, dar gîndul îi zboară la ieșirea din spital, astfel că-l întrerupe :

— N-ai vrea să-mi lași pulverizatorul ?

Doru îl privește surprins. L-a convins că „se poate" ?

— Îmi pare rău, mărturisește el, cu sinceră tristețe, dar vă este inutil ; e complet gol, iar încărcarea lui nu se poate face decît în condiții speciale, la o anumită instalație de-acasă.

Pe fața lui Popescu se așterne o imensă tristețe. Se spulberase visul de a se fi dus mîine, rîzînd, în cabinetul medicului și a-l determina astfel să-i dea drumul din spital. Oftează.

Observîndu-l, Fărămargine duce mîna în buzunar și scoate o fiolă :

— Dacă mai doriți, totuși, o porție de rîs, spargeți fiola.

Ochii lui Popescu își recapătă strălucirea speranței aprinse. Strînge cu putere mîna nedoritului vizitator a cărui sosire i-a adus foaia de ieșire din spital și, în vreme ce acesta se depărtează, el se trîntește în pat, strigînd un

„iu-hu“ aidoma flăcăilor cînd se reped în dansurile populare.

Asistenta, revenită la pulover, aude, se oprește o clipă din croșetat, doar o clipă, pentru că mîinile pornesc grăbite să recupereze pierderea. Mai dă-i încolo de internați că dacă-s nebuni, tot nebuni rămîn oricît ar vrea ei să pară sănătoși.

VII

Degetul arătător al lui Ispas apăsase cu vigoare pe butonul ascensorului în tot cursul zilei : locatarii blocului 11 B trebuiau să fie prezenţi „morţi, copţi" la adunarea „extraordinară" programată pentru orele 18.

Duminica după-amiază locatarii blocului 11 B dorm, primesc sau se duc în vizită, iar cei ce au maşini dau o fugă la marginea Capitalei — că benzina n-are preţul apei să se verse ca Dunărea în Mare —, iar salariul se dă după buget. Rămîn de pază în apartamente vajnicii pensionari pe care, zic cei crescuţi de ei, n-are rost să-i trambalezi într-o parte şi-n alta, moartea putînd-o aştepta şi acasă.

Singurul om al muncii pe care duminica îl ţine-n casă este Grăsunul — cum îi zice tot blocul — namila de la etajul VI, a cărui îndeletnicire în timpul liber este aceea de a-şi încerca palmele pe obrajii soţiei.

La ivirea hingherului în prag, cei rămaşi acasă pentru recuperarea forţei de muncă prin somn îi închid uşa-n nas cu apostrofări ce nu ţin seama de convenienţe. Grăsunul, întrerupt din programul duminical, e gata să schimbe direcţia palmelor spre spaima destoinicului mobilizator de ordine. Numai pensionarii, obişnuiţi cu disciplina atîtor şedinţe din cîmpul muncii, răspund înflăcăratei chemări, grăbindu-se să-şi lase halatele şi papucii, îmbrăcîndu-se cum se cuvine pentru asemenea ocazie.

Nebunul nu fusese găsit acasă, nici maică-sa, aşa că i se pusese un bilet în uşă, somîndu-l să vină „întocmai şi la timp" pentru a fi judecat de colectiv.

La ora fixată, uscătoria de rufe, nefolosită niciodată în scopul destinat, vuieşte ca un stup de albine.

Singurul membru din comitet, prezent la adunare, este Cusac care, fiind cel mai bun cunoscător al protocolului ședințelor, ia frînele prezidiului și aduce la cunoștința obștei ordinea de zi :

1. Discutarea propunerii tovarășului Ispas de a se da un ultim avertisment numitului Fărămargine pentru atentat la buna conviețuire în bloc.

2. Întrebări și discuții.

Doru se înapoiase de la spital cu un sfert de oră înainte de începerea ședinței, astfel că la anunțarea ordinei de zi se găsea în mijlocul pensionarilor și copiilor, mulțumit că maică-sa plecase la o soră de la țară și era scutită astfel să asiste la un simulacru de proces. Ce judecată poate fi cînd reprezentanții apartamentelor sînt fie la primele, fie la ultimele ședințe ale vieții lor ? Fiind vorba doar de copii și bătrîni, își spune Doru, va fi o judecată prematură sau una depășită.

Tovarășul Cusac dă citire reclamației în care hingherul, după ce descrie ultimul incident, cere evacuarea zurbagiului locatar.

„Dacă tovarășul Ispas mai are ceva de adăugat", întreabă în încheiere președintele ad-hoc.

Sigur, tovarășul Ispas mai are multe de adăugat. Tușește, își drege glasul, prinde cu mîna dreaptă unul din reverele costumului său bleumarin, privirea-i face un tur de orizont peste adunare, apoi atacă în forță, șuierînd :

— Așa nu se mai poate ! N-am nimic cu el că și-a pus ocheanul în balcon și privește în casele oamenilor, deși nu așa ne învață Codu eticii, dar, ca să zic așa, e tînăr — aici hingherul zîmbește cu subînțeles — or, tinerilor nu prea le place etica noastră. Eu, tovarăși, vreau să vă spun că e inadmisibil, ca să zic așa, să dea drumul, în toiul nopții, la măgăoaia lui, cînd, ca să zic așa, noi ne odihnim pentru a căpăta noi puteri... și așa mai departe.

Doru privește la vorbitor și constată că mimetismul ambiental și-a pus amprenta și pe fața hingherului a cărui figură seamănă ca două picături de apă cu capul unui buldog.

— Cum își permite cetățeanul Fărămargine, continuă Ispas, ca să zic așa, să vorbească prin radio cu străinătățile... și așa mai departe ?

Cei prezenţi la adunare înalţă privirile întrebătoare spre inculpat. Acesta nu-şi dezlipeşte ochii de pe vorbitorul ale cărui vorbe sacadate aduc vag cu lătratul unui cîine bătrîn :

— A împînzit balconul, ca să zic aşa, cu sîrme şi... aşa mai departe. Mă întreb, şi vă întreb şi pe dumneavoastră, dacă nu cumva, prin mintea aia bolnavă, nu i-a trecut, ca să zic aşa, ideea să ne spioneze ce facem în bucătărie, în dormitor, în baie, înregistrîndu-ne pe magnetofonul lui ?

Bătrîni şi copii îngheaţă în acelaşi timp. Să ştii că cineva te urmăreşte pas cu pas, îţi mai vine să intri-n baie ? De la copil pînă la bătrîn fiecare om are secretele lui. O discuţie despre note proaste sau despre un ban pus deoparte să fie înregistrată şi apoi să devină cunoscută tuturor ? Dacă lucrurile stau aşa cum spune hingherul e clar că nebunul are o magazie unde a depozitat secretele locatarilor. Fiecare încearcă să-şi amintească ce şi despre cine a vorbit, interesat să-şi dea seama de gravitatea pe care ar putea-o avea aceste gînduri devenite publice.

Ispas nu dă răgaz asistenţei să-şi inventarieze discuţiile trecutului pentru că aduce un nou argument menit să justifice reclamaţia făcută :

— Pe maică-sa, ca să zic aşa, a scos-o din minţi în aşa hal, încît bătrînei i-a sărit o doagă şi rîde din te miri ce, în vreme ce corcitura aia de căţel latră de parc-a dat strechea-n el. Despre ultima trăsnaie, ca să zic aşa, ce să mai vorbesc. Eu, tovarăşi, asta cer : să i se dea un ultim avertisment, dacă evacuarea imediată nu se poate... deocamdată.

Se lasă o linişte apăsătoare. Pînă acum, inginerul păruse a fi un băiat cumsecade, politicos, salutînd foarte respectuos pe orice vîrstnic, dar..., uite, în spatele unei asemenea măşti se ascundea un spion care cine ştie ce transmitea străinătăţii despre ţară... Dar, oare, cui transmitea nebunul discuţiile din bloc ?

Profesoara de franceză are o privire plină de candoare. Ea nu vorbeşte-n casă decît cu Lulu, pisoiul său siamez, singurul în bloc care ştie franţuzeşte şi căruia nu are ce secrete să-i destăinuie.

Gioni, băiatul lui Tomşa, măcelarul, se gîndeşte că dacă nebunul a înregistrat toate cîştigurile ilicite ale lui taică-său, praful se alege de familia lor.

Socrul lui Marin Patraulea, al cărui ginere este ospătar la restaurantul „Trei salcîmi", se agită-n scaun, cerînd să se treacă la punctul următor al ordinii de zi, „întrebări şi discuţii".

Tovarăşul Cusac îşi cunoaşte foarte bine atribuţiile de preşedinte, aşa că dă cuvîntul pîrîtului. Acesta simte că bunii săi vecini de pînă mai adineauri i-au devenit brusc ostili. „*O, sancta simplicitas*", exclamase Hus la vederea unei bătrîne care, sperînd într-o răsplată cerească, arunca vreascuri pe rugul unde el ardea. Ce vor de la el toţi aceşti ochi care-l săgetează neîndurători ?

— Stimaţi tovarăşi, îşi începe Doru apărarea, în legătură cu acuzaţiile aduse, neavînd nimic de ascuns, aş dori să vă aduc la cunoştinţă următoarele...

Tovarăşul Cusac nu admite abateri de la ordinea de zi :

— Tovarăşe Fărămargine, să nu ne depărtăm de la subiect !

Doru închide pleoapele, o clipă, ca şi cum ar vrea să-şi spovedească sufletul ochilor, după care înalţă fruntea, hotărît să şteargă de pe ea orice cută de supărare :

— Sîrmele acelea pe care le vedeţi pe acoperiş şi sînt legate printr-un cablu de coborîre în apartamentul meu sînt antene cu ajutorul cărora vreau să iau legătura cu universul. Există şi alte fiinţe decît acelea din blocul, din ţara, din continentul, din pămîntul nostru. Dacă aspirăm spre perfecţiune şi bună convieţuire trebuie să le căutăm pentru că ele se pot găsi cu milioane de ani de civilizaţie înaintea celei pe care o trăim noi. Doriţi, oare, să vă substituiţi unui tribunal inchizitorial care să-mi interzică cercetarea universului ? În numele cărei religii ? Al cărei legi ?

Ocheanul despre care vorbeşte hingherul este un telescop îndreptat spre Constelaţia Fecioarei.

Cusac se-apleacă înainte şi întreabă surprins :

— Fecioară ?

— În galaxia noastră, explică Doru, există peste 150 milioane de stele. Acceptînd un minimum de probabilitate,

zece la mie din planetele acestor stele sînt purtătoare de viață, de unde rezultă că ar trebui să existe milioane de asemenea planete. După unii autori, numai în galaxia noastră trebuie să existe 600 de societăți similare celei de pe planeta noastră. După alții, mai optimiști, ar putea exista 60 de milioane de civilizații. De ce țineți să credeți că noi sîntem centrul universului ? Vreți să mă întoarceți, cu forța, la depășita ipoteză a lui Ptolemeu ? De ce vă deranjează dorința mea de a vorbi cu alte lumi ? Doar nu sînt vierme într-un hrean ! Gîndiți-vă, fantazați, de puteți, socotiți că-n fiecare constelație există atîtea și atîtea alte galaxii de unde sîntem priviți, spre unde putem privi ! Din Constelația Fecioarei noi cunoaștem, oarecum, doar Galaxia M 87. Dacă știm toate astea de ce n-am accepta ipoteza unor supracivilizații, fie chiar în alte galaxii ? De ce să ținem morțiș că civilizația noastră este cea mai bună și să nu căutăm alta superioară ? Istoria reține cazul unui om care, susținînd caracterul infinit al universului, a fost ars pe rug în urmă cu patru sute de ani : Giordano Bruno. Tovarășul Ispas vrea să ne întoarcem iar la vremurile acelea ? Eu privesc în Constelația Fecioarei ; de ce-i supără acest lucru pe tovarășul Ispas ?

Ispas tușește și, întărîtat, nu se poate abține :

— Adică... te uiți în constelație... la o fecioară, ca să zic așa. Ne dai cu praf în ochi că dumnealor, toți ăștia — arată el spre asistență — e proști... și așa mai departe.

— Ce zice, ce zice ? întreabă socrul măcelarului, adăugînd mîna la ureche pentru a-și mări ascultarea.

— S-a-ncurcat c-o fecioară și i se uită-n... fără pic de rușine, explică o vecină a cărei ascuțime o pune mai mult în limbă decît în ureche.

— N-am spionat, continuă Doru, refuzînd să răspundă insinuării hingherului, și nu spionez pe nimeni ; viața fiecăruia are secretele pe care le păstrează cum vrea și de care n-are nimeni dreptul să se atingă. Cît despre rîsul mamei și lătratul lui Amigo aș dori să vă spun, dacă asta vă liniștește, că mă preocupă descoperirea acelor particule euforice, care, pulverizate în atmosferă, pot să optimizeze viața. Urletele auzite în cursul nopții nu provin din apartamentul meu, ci din al hingherului. El își exersează

profesiunea bătîndu-şi cîinele. Presupun că sărmanul cîine îşi prohodeşte toate neamurile ucise de stăpîn.

Ispas simte că se sufocă. Îşi desface cravata, vrea să ia cuvîntul, dar Cusac îi face semn să se liniştească.

— În ceea ce priveşte ultimul incident, reia Doru, n-ar fi avut loc dacă reclamantul nu-şi prindea mîna cu cablul meu de coborîre.

— Tovarăşe preşedinte, intervine Ispas, parcă gata să explodeze, în numele Codului eticii, vreau să-l întreb încă o dată pe cetăţeanul Fărămargine cum se numeşte fecioara la care se uită cu telescopul, cum zice el, pentru că aici sînt o seamă de părinţi ce nu pot admite să se uite fitecine la fecioarele lor în constelaţie şi aşa mai departe.

Doru se-ntoarce spre el, măsoară capacitatea de înţelegere a capetelor prezente la adunare şi socoteşte că o breşă în întuneric este oricînd binevenită :

— Se spune că, în timpul vîrstei de aur, fiica lui Zeus şi Themis, pe nume Astraea, zeiţa dreptăţii, ar fi trăit printre oameni. Cînd oamenii s-au înrăit, ea s-a urcat la cer şi s-a transformat în „Constelaţia Fecioarei". În ţara noastră este vizibilă acum, în timpul primăverii. Avînd o radiosursă intensă eu încerc să-i recepţionez semnalele. Spre ea privesc, spre ea am îndreptată antena. Pînă la ea sînt peste 230 de ani-lumină.

În încăperea destinată uscării rufelor, cei prezenţi la şedinţă încremenesc. Minţile lîncezinde se învolburează la fiecare vorbă a nebunului.

— Rîsul mamei, continuă Doru, este rezultatul experienţelor făcute pentru a aduce rîsul pe feţele tuturor oamenilor. Într-o societate de inteligenţe pure, îi spuneam tovarăşului Popescu înainte de a fi internat, probabil că nu se va mai plînge, dar se va rîde mai mult. Pe cine supără rîsul şi de ce ? Preferaţi să plîngeţi ? Acuzaţiile ce mi se aduc sînt absurde şi de-aceea le resping cu toată hotărîrea.

Scaune nu sînt la uscătorie aşa că, terminînd de vorbit, Doru se reazemă de perete.

După o lungă pauză, conducătorul adunării se scarpină în ceafă şi întreabă :

— Cine doreşte să ia cuvîntul în legătură cu problema pusă în discuţie ?

Nimeni.

— Tovarăşi, trebuie să vă spuneţi cuvîntul !

Socrul ospătarului îşi ia inima în dinţi :

— Eu aş vrea să-ntreb în care zi s-au înregistrat discuţiile din apartamentul nostru ?

— Doar v-am spus, se precipită Doru, că asta-i o ineptie. Antena mea este dirijată spre Constelaţia Fecioarei. Puteţi verifica.

Reprezentantul ospătarului priveşte chiorîş : păi dacă nu înregistreaza discuţiile din apartament de ce să n-aibă dreptul să se uite unde vrea, că doar e holtei.

Un copil se înscrie la cuvînt, ia apărarea acuzatului şi susţine, cu argumente din cărţi şi filme, că nu-i imposibilă existenţa unor fiinţe în nesfîrşitul univers.

Speriat că vorbele nebunului pot duce la un val de nebunie generală, aşa cum l-au prins şi pe bietul copilaş, preşedintele adunării opreşte valul de argumente :

— Să revenim la pămînt, tovarăşi, la problemele noastre !

Cei prezenţi îşi caută decizia în privirile vecinilor. Ce să facă cu nebunul ? Că-n toate minţile e clar că nu e. Numai că din bătrîni se zice că prin gura nebunului vorbeşte adevărul. Să fie adevărat c-ar mai putea fi alţi oameni prin stele ? Mai deştepţi, mai buni ?

Ispas cere din nou cuvîntul :

— Eu mai am o ultimă întrebare : să spună pîrîtul cum o cheamă pe fecioara aceea la care se uită mereu ?

Doru zîmbeşte. Cele mai simple adevăruri se înţeleg cel mai greu. Răspunde într-o doară :

— Se mai numeşte, cum am spus, Astraea, Virgo... de-aici şi numele Virginia.

În capul hingherului se face brusc lumină. Pe fata inginerului Popescu, din blocul vecin, o cheamă Virginia. Deci... la ea... Zîmbeşte satisfăcut de rezolvarea problemei.

— Mulţumit de răspuns ? întreabă Cusac.

— Da, clatină Ispas din cap, gîndindu-se la figura lui Popescu cînd va auzi unde priveşte nebunul, prin ochean.

Cusac pune la vot cererea lui Ispas.

Cu excepţia copilului interesat de existenţa altor lumi în univers, toată adunarea este de acord cu avertismentul propus, urmînd ca acesta să fie comunicat şi mamei pîrîtului, de către o delegaţie numită de comitet.

Îndreptîndu-se spre ieşire, Ispas îşi izbeşte degetul arătător de parcă ar vrea să-şi găurească obrazul, şuierînd în faţa lui Doru :

— De nu te-arunc eu din bloc, cu ochean, cu tot, într-o lună de zile, aici să mă scuipi. Uite-aici !

VIII

Întins în pat, cu mîinile sub cap, cu ochii în plafonul — pe care un prieten i-a pictat năzdrăvanele vietăţi imaginate de Hyeronimus Bosh — Doru simte pentru prima oară inutilitatea cercetărilor sale. De ce-o fi susţinut J. J. Rousseau că omul se naşte bun şi societatea îl corupe ? Nu-i adevărat, îşi zice Doru, nu toţi oamenii se nasc buni : nu se nasc destui copii cu malformaţii ? Nu numai că nu se nasc toţi buni, dar nici societatea nu poate corupe pe fiecare dintre noi. Toţi debutăm din pîntecele mamei cu acelaşi strigăt, dar felul în care sîntem este foarte diferit : datele temperamentale ne imprimă un caracter mai bun sau mai rău. Dacă oamenii sînt diferiţi poţi fi făcuţi toţi să rîdă ? De pildă, cum ar arăta un Ispas rîzînd ? Cu o porţie de rîs l-a convins pe Popescu să i se alăture în temerara încercare ?

De fapt, de ce-şi cheltuieşte ultimul ban pentru perfecţionarea continuă a întregii aparaturi cu care şi-a mobilat apartamentul ? Nu cumva au dreptate cei ce-l consideră nebun ?

Nu, hotărît, nu ! Omul nu este un produs de serie, multiplicat după o anume matriţă, ca să se gîndească, să se comporte şi să trăiască identic cu celelalte miliarde care populează globul. Fiecare om e deosebit de celălalt şi se simte cu atît mai puternic cu cît simte deosebirea de ceilalţi.

De ce să nu fantazăm ? Albina, castorul îşi fac case cu complicată arhitectură, de milenii, pe cînd omul, cu puterea imaginaţiei, ridică mereu case cu o altă arhitectură...

şi nu numai case. Ar trebui ca fiecare om, în fiecare dimineaţă, cînd deschide fereastra locuinţei, să-şi propună a deschide o nouă fereastră fanteziei.

Eh, suspină el uşor, de-ar putea înjgheba o legătură cu fiinţe din alte lumi, cu civilizaţii superioare, ar face un neînchipuit salt spre soare. Nu pămîntul, ci oamenii ar face acest salt, spre a trăi mai bine şi mai frumos decît azi. Un institut naţional pentru spaţii interplanetare dintr-o ţară socialistă prognoza contacte cu fiinţe gînditoare de pe alte planete abia în 2175. Dacă-i posibil acel an, de ce n-ar fi posibil chiar anul acesta ? De ce ?

Brusc, i se pare că peste ţîrîitul monoton al aparaturii, dincolo de tabelul de pe plafon, se aude un uşor scîncet. I se pare sau cineva plînge în apartamentul vecin ? Apasă pe un buton făcînd să se strîngă ruloul pictat din plafon, lăsînd să se vadă, în spatele lui, difuzor lîngă difuzor, de mărimi şi forme diferite.

Doru priveşte spre ele, dorind parcă să asculte şi cu ochii.

Înalţă cursorul unui amplificator şi-n încăpere se revarsă o voce feminină, catifelată, puţin graseiată şi atît de jucată încît fiecare sunet pare a fi fost studiat în alăturare astfel ca să nască o armonie în fiecare silabă.

Doru încremeneşte. La început nu aude decît o melodie, dar, încetul cu încetul, reuşeşte să desluşească cuvintele :

— Răspunde, Pămîntule ! Răspunde, Fărămargine !

Cele patru cuvinte se repetă la aceleaşi intervale, cu aceeaşi intonaţie.

Doru simte că-n toate arterele i se injectează o temperatură crescîndă. Broboane de transpiraţie îi stropesc faţa. E posibil ca după atîţia ani, după atîtea chinuitoare încercări, să reuşească el, primul dintre oameni, să audă o voce străbătînd eterul prin ani-lumină ?

Deschide microfonul emiţătorului şi abia reuşeşte să îngîne :

— Aici Pămîntul... Fărămargine... Cine... ?

— O locuitoare din Constelaţia căreia voi, pămîntenii, îi spuneţi Virgo, şi spre care îţi îndrepţi toate semnalele.

Doru simte cum îşi pierde cunoştinţa. Deci... e posibil... ceea ce toţi îi spuneau că-i imposibil... Precis că vocea

vine chiar din Galaxia M 87. De nu-s nebun, își spune pămînteanul, înseamnă că nimeni nu-i nebun dacă emite ipoteze superioare posibilității de înțelegere a contemporanilor. Un gînd îi fulgeră mintea : dacă-i vorba de-o glumă, de-o mistificare a unui radio-amator ? De unde pînă unde o voce extraterestră îi vorbește chiar în limba lui ?

Parcă intuindu-i neîncrederea, vocea caută să-i pulverizeze orice urmă de îndoială :

— Din cercetările noastre, pe pămînt oamenii vorbesc circa 3000 de limbi. Deși cele mai bogate dicționare cuprind peste 40 000 de cuvinte, în fiecare țară oamenii nu folosesc decît 3000. O pretinsă civilizație cum este cea a Terrei, cu ajutorul computerilor, poate traduce, poate vorbi. Să nu te mire, deci, că îți vorbesc în propria ta limbă.

Lui Doru îi trecu prin minte că o asemenea ființă ar putea intercepta tot ce emite creierul său pămîntean, așa după cum, prin telepatie, oamenii își pot vorbi la distanțe de mii de kilometri. A dovedit-o experiența telepatică de pe racheta interplanetară „Apollo 14", cînd astronautul Mitchell comunica prin „telecomenzi cerebrale" cu prietenul său Jonsson, aflat pe pămînt la sute de mii de kilometri.

Să am grijă ce gîndesc, își spune el. Surprins că se autocenzurează, își muștruluiește gîndurile : nu uitați că sînteți libere, că n-aveți de ce vă teme ; vorbiți cu universul ! Of, sînt atîtea întrebări pregătite pentru foarte îndepărtatele ființe ! Ce să-ntrebe mai întîi ? Dacă i se întrerupe această legătură venită atît de surprinzător ?

Vocea din difuzor are din nou inițiativa :

— Știu de ce ești necăjit ; din cauza jupuitorului de cîini.

Doru își plimbă privirea pe pereți, cu impresia că posesoarea vocii se află în încăpere. O caută cu insistență, în vreme ce vocea din altă constelație continuă :

— Și nu numai din cauza lui, ci a tuturor celor care gîndesc la fel ca el. Pentru că ai perseverat în a lua legătura cu noi am să vin pe Pămînt.

„Haida, de, își zice Doru, e prea cu ochi și cu sprîncene." Vorbește cu o ființă extraordinară, iar aceasta îi propune o întîlnire pe Pămînt... în apartament, poate ?

— Da, dimineață, cînd te scoli, te vei trezi cu mine-n prag.

Doru refuză să mai înghită baliverne :

— Să fim serioși !

— Voi fi foarte serioasă și te invit să fii la fel !

Doru se ridică în capul oaselor :

— Cînd ? Cum să vii pe Pămînt ? Cu ce ? Sub ce formă ?

— În prima zi după ce te trezești. Am decis ca, prin dezintegrare și integrare la mari distanțe, să iau forma vecinei cu care ai petrecut într-o zi trecută.

Doru își sprijină fruntea-n palmă. Și pe-asta o știe. Privește batjocoritor pe sub sprîncene, spre plafon :

— Cu aceeași piele... ? Cu aceiași sîni... ?

— Confecționez un sistem osos din calciu și fosfor, iar pielea, sînii, din cei douăzeci de aminoacizi ai albuminei.

Privirea lui Doru se pleacă. Ochi-i alunecă pe bucățile de parchet parcă pentru a le număra.

— Sau, poate, ai vrea să vii tu aici ?

— E prea lungă distanța și prea mare necunoscutul, oftează Doru.

— De-ai veni aici, întreabă vocea din difuzor, ce ai vrea să iei cu tine de pe Pămînt ?

— Ceea ce străbate toată viața omului : gîndul reîntoarcerii.

— Ce este viața omului ?

— O luptă, spunea un poet.

— În lupte unii pier.

— Cei ce renunță la victorie !

— Tu din care grup faci parte ?

— Din cei ce speră.

— Unde se sfîrșesc speranțele ?

— La cimitir.

— Acolo dorm oamenii ?

— Nu, oamenii dorm cînd nu văd soarele.

— De ce dorm oamenii ?

— Ca să aștepte soarele.

— Ajunge, spune vocea din Constelația Fecioarei. Te las să aștepți soarele. Cînd îl vei vedea mă vei vedea și pe mine. La bună vedere !

În difuzoare se aude un pîrîit, apoi obişnuitul zgomot de fond.

Doru ar vrea să se ridice, să caute a prinde din nou vocea celestă, dar ceva îl ţintuieşte locului. De va deplasa potenţiometrul mobil cît de puţin, riscă să piardă pentru totdeauna legătura cu îndepărtata constelaţie. Se trînteşte pe spate. Aiurează ? Visează ? Unde se termină realitatea ? Cînd începe visul ?

Oftează iar : de-ar fi fost aici şi maică-sa i-ar fi putut confirma dacă trăieşte o realitate sau visează.

Îşi strînge cu putere tîmplele şi murmură mereu ca să potolească neîncrederea aprinsă în minte de un spiriduş : vorbesc cu alte lumi, vorbesc cu alte lumi...

Dacă vrei să reuşeşti trebuie măcar tu să crezi în ceea ce întreprinzi.

Îi trece prin minte că, reîntorcîndu-se, maică-sa s-ar speria de nu l-ar găsi acasă. Se ridică, scrie un bileţel, îl pune în vestibul, revine în pat şi-şi spune din nou, cu o incomensurabilă plăcere : vorbesc cu alte lumi... vorbesc cu alte lumi...

IX

Încă nu s-a crăpat de zori. După ce se bărbierește, Doru își pregătește valiza și se grăbește să iasă-n fața blocului pentru a surprinde momentul aterizării Fecioarei. Cu ce va veni ? Cu unul dintre acele obiecte zburătoare neindentificate despre care se spune c-ar fi distrus nava „Apollo 13" și au deviat nava spațială „Mariner 9" ?

Doru înalță fruntea spre miliardele de stele care mai licuricesc pe oceanul albastru al cerului și-n minte-i vin cuvintele spuse în urmă cu peste două mii de ani de către Metrodor din Chios : „Este tot atît de absurd să spunem că într-un cîmp mare ar exista un singur spic de grîu, cît ar fi de absurd să admitem că în spațiul infinit nu ar exista decît o singură lume."

Pe-atunci, în Grecia, iubitorilor de înțelepciune — filosofilor — li se acordau locurile civice cele mai înalte. Și atunci însă, ca și mai tîrziu, mulți învățați au avut de suferit pentru adevăr : Socrate, Giordano Bruno și. mai puțin cunoscutul matematician, Paolo Valmez. ucis pentru „crima" de a fi rezolvat ecuația de gradul IV, declarată de teologi „taină inaccesibilă minții omenești".

În septembrie 1969, Doru trimisese unui simpozion internațional cu tema „Comunicarea cu inteligența extraterestră" o comunicare a cercetărilor sale. De atunci toți prietenii, fără excepție, au început a-l privi cu suspiciune. Acum ar avea posibilitatea de a demonstra adevărul refuzat de atîtea minții opace. Va merge cu Fecioara. îi va arăta Pămîntul ca apoi, la sfîrșitul acestei călătorii, o va așeza în fața magnetofonului pentru a înregistra toate ob-

servațiile ei cu privire la lumea noastră, toate indicațiile ei cu privire la rapida înaintare a civilizației terestre.

Doru coboară, se oprește în fața blocului, răspunde salutului măturătorului, mirat de matinala coborîre a inginerului. Deci nu visează, își spune „nebunul". Sau visează că vorbește cu măturătorul ? Își ciupește un braț : nu visează. Totuși, parcă nu-i credibil ca tocmai el, nebunul din blocul 11 B, să se-ntîlnească cu o ființă extraterestră.

De după colț apare Virginia, veselă, cu o mică valiză în mîna stîngă și cu un fir de garoafă galbenă în mîna dreaptă.

Virginia ? Tocmai acum ? De-l va vedea cu Fecioara va avea ce să-și audă ? Caută rapid un loc unde să se ascundă. Poate la intrarea III a blocului ? E cea mai apropiată. Face cîțiva pași spre partea dreaptă dar, cînd să intre, se aude strigat :

— Hei, Doru Fărămargine !

Prins parcă asupra unui fapt nepermis, Doru înțepenește locului, indecis, vrînd și nevrînd să se întoarcă. Nu are prea multă vreme să delibereze, pentru că pașii Virginiei se opresc în spatele său :

— Unde mergi ?

Ce să-i răspundă ? Ca milițianul, că nu se duce nicăieri ? Doar nu-i oarbă să nu vadă că merge, nu ? Se-ntoarce spăsit :

— Iartă-mă, aștept pe cineva.

— Pe mine !

— Nu, își pleacă Doru capul, prinzînd a-și bălăbăni mîna stîngă, în încercarea de a găsi o explicație, fără a jigni simțămintele celei ce-i oferă întîlnirea.

„Dacă-i spun c-aștept o ființă din Constelația Fecioarei, Virginia asta e-n stare să demonstreze întregului cartier că sînt nebun. Dacă-i spun că nu aștept pe nimeni m-ar crede lipsit de fantezie în găsirea unei scuze, iar de i-aș spune, glumind, c-o aștept chiar pe ea... m-ar declara mincinos și s-ar duce mai departe." Își croiește un zîmbet de circumstanță și-și forțează mușchii feței să-l arate vesel :

— Da, pe tine.

— Perfect, ce program îmi propui ?

Doru își șterge zîmbetul. Chiar așa de ușurică la minte poate fi gîsculița asta ? Se socotește dator s-o aducă la ordine :

— Cobcară din nori și...

— Am întîlnit și cîțiva nori.

Doru începe să dea semne de enervare ; vorbește rar și apăsat :

— Draga mea, a fost o simplă aventură, o întîmplare...

Ochii tinerei îi studiază fața :

— Ești obosit ?

— Nu, am dormit suficient.

— Atunci, despre ce aventură îmi vorbești ?

— În legătură cu noaptea aceea...

— Care noapte ? întreabă Fecioara din ce în ce mai surprinsă.

— Noaptea în care eu... cu tine... Nu te mai preface că nu știi !

— Preface... preface... A face de la început ? A face mai înainte ? A modifica ?

Doru o privește cruciș.

— Vorbesc greșit ? întreabă Fecioara.

— Să nu zicem „greșit", dar, oricum, incomplet, îi răspunde Doru, privind-o fix, pentru a vedea ce urmărește zvăpăiata asta.

— Cum trebuia să vorbesc corect ?

Doru își mușcă buzele :

— Auzi, s-o lăsăm moartă !

— Pe cine ? întreabă, surprinsă, Fecioara.

Doru începe să simtă fumul fitilului de la dinamită : strînge dinții, o privește, lung, gata de atac.

— Pe cine s-o lăsăm moartă ? întreabă iar apariția feminină.

— Pe mama, țipă Doru.

— Condoleanțe. Așa se spune ?

Ochii lui Doru scapără. Înțelege clar că gaița asta vrea să-l scoată din minți, răzbunîndu-se pentru noaptea aceea.

— Ascultă, ce vrei de la mine ?

Fecioara înalță capul, vădit uimită de un asemenea ton :

— Ce vreau eu ? Ţi-ai dedicat ani de zile să intri în legătură cu Constelaţia noastră, ţi-am spus că vin...

Doru o priveşte fix : să fi interceptat ea convorbirea prin radio ?

— ...că mă voi integra, continuă Fecioara, într-un sistem osos şi ţesut muscular, luîndu-mi ca tipar, model, pe vecina ta numită Virginia...

„Sînt mulţi nebuni pe lume, îşi zice Doru. Se înţeleg, oare, toţi între ei ?“

— Şi vrei să spui că eşti... Doru se opreşte, pentru că i se pare caraghios să-şi exprime presupunerea cu glas tare.

— Fiecare dintre noi este ceea ce este şi ceea ce poate fi, îi răspunde Fecioara, pe un ton profesoral.

Doru îi priveşte îndelung ochii albaştri, configuraţia feţei, compară vocea celei din faţa lui cu aceea care-l întreba : „De ce nu-mi spui că mă iubeşti ?“, face un pas înapoi :

— Nu pot crede !

— Ce ?

— Că eşti din Constelaţia Fecioarei.

— De ce ?

— Pentru că eşti la fel ca vecina mea, identică.

— Doar ţi-am spus că voi fi aşa.

Doru rîde nervos :

— Ei, nu, nici chiar aşa... Cum ? Cu ce poţi dovedi că eşti... ceea ce susţii ?

— Cu ceea ce sînt ! Dacă era necesar s-aduc dovezi că sînt ceea ce vezi trebuia să-mi spui ce anume. Am judecat că de voi fi la fel ca voi e suficient. Dacă nu-ţi convine mă pot dezintegra într-o clipă şi mă-ntorc în Constelaţia noastră.

Doru se precipită :

— A, nu, stai, nu te pripi. Mai vorbim, mai judecăm... dar nu aici, în mijlocul drumului... Hai la cofetăria de colo...

Doru îşi ia valiza şi porneşte cu tînăra spre cofetărie. În drum se uită la ea în vreme ce în cap se rotesc pietre de moară : unde se termină realitatea ? De unde începe visul ?

În care din ele trăim ? Cum le deosebim ? Cînd visezi, trăiești altfel senzațiile decît în stare de veghe ?

Odată pornită să macine gîndurile, greu se mai poate opri moara minții.

Măturătorul, proptit în tîrn, trage cu coada ochiului la macelărie, unde lumea s-a adunat cu mult înainte de deschidere, privește lung în urma celor doi, oftează, prins de aduceri aminte :

— Ehei, tinerețe, tinerețe !

X

Ispas n-a putut să doarmă toată noaptea. În această cazna o antrenase și pe soață, nervozîndu-se amîndoi pe măsură ce noaptea fugea către ziuă. Zorile îi găsiră cu ochii roșii și țandăra gata să le sară-n orice clipită. Clipita fu atunci cînd dădu cafeaua-n foc. Caimacul înnegri plita și, de supărare, fața lui Ispas. Vinovatul ?

— Dacă umbli cu capul plin de moațe, șuieră Ispas consoartei, și cafeaua-și face de cap !

— Că tu nu puteai să vezi... De-ar fi fost chiloții profesoarei...

Aluzie la nefericita întîmplare ce-l aruncase-n batjocura vecinilor făcu să pocnească acea capsă totdeauna pregătită în nervii hingherului. De teamă ca urletul să nu zguduie blocul, ținea gura încleștată, cu mîna dreaptă sub nas, scoțînd doar un mîrîit întocmai cîinilor zădărîți.

Mirosind apropierea furtunii, născătoare de cutremure ce ar fi dus la împuținarea veselei, soția lui Ispas, autocritică în adînca-i intimitate, își schimbă brusc atitudinea și deveni subit o ascultătoare cățelușă, gata să facă totul pentru a reintra în grațiile stăpînului :

— Să te superi pentru-atît ? Îți fac alta. Uite, unadouă.

Ispas n-are vreme de hîrjoană. Planul său este precis și nu-și poate permite să lase timpul printre degete. Își ia haina, trîntește ușa, pașii hotărîți ducîndu-l la tovarășul Cusac. Acesta, la fel de punctual ca la atîtea mii de acțiuni, gata îmbrăcat, pornește cu fostul său membru sindical. Bătrîna Fărămargine trebuie anunțată, conform hotărîrii

adunării extraordinare, că la primul incident va zbura din bloc odată cu zăpăcitul ei fiu.

Cînd Ispas apasă pe butonul soneriei, în spatele uşii izbucneşte un hohot de rîs. Perplecşi, cei doi se uită lung unul la altul. Al cui o fi rîsul ăsta deşănţat ? Doar n-o fi înnebunit şi bătrîna ?

N-au vreme să-şi răspundă pentru că hohotele încetează şi o linişte din filmele de groază împresoară tot coridorul în care se găsesc cei doi apărători ai eticii. Cusac cumpăneşte ce şi cum, apoi, hotărît ca întotdeauna, îl îndepărtează pe Ispas şi-şi înfige degetul în butonul soneriei. Acelaşi gîlgîit de rîs, parcă ceva mai lung şi atît de molipsitor încît Ispas, abţinîndu-se cu greu în faţa tovarăşului Cusac, încearcă să strănute, să tuşească, orice, numai să pară serios, cum situaţia o cere în aceste momente.

— Hîm, mîrîie şi Cusac privindu-şi co-delegatul.

La întîlnirea celor două perechi de ochi, ambele minţi scăpărară şi dădură foc aceleiaşi idei : hohotul de rîs e provocat de-o şmecherie a nebunului, pusă în locul clopoţelului soneriei. Parcă pentru a se răzbuna pentru înşelăciunea suferită, ca la o comandă, cei doi se reped în uşă. Clanţa cedează cu o surprinzătoare uşurinţă, ceea ce-i face pe cei doi să se oprească în prag, nedumeriţi. Să intre ? Să nu intre ?

De această dată Ispas este cel ce ia iniţiativa. Face un pas înainte şi strigă din răsputeri :

— Tovarăşă Fărămargine !

Răspunde hămăitul unui cîine cît se poate mai supărat că e trezit la această oră.

Alt schimb de priviri ce se pleacă pe frigiderul din hol, atrase de un carton albastru scris cu litere albe :

„Înapoiaţi-vă, lăsaţi necazurile dincolo de uşă şi reintraţi veseli !"

E clar că nebunul a pus această lozincă în mod special pentru ei. Hohote de rîs, lozinci nesăbuite, cine ştie ce surpriză le-o mai fi pregătit. N-ar fi bine să se întoarcă ?

— Tovarăşă Fărămargine, strigă Ispas cu glas autoritar din care se simte, însă, tremuratul fricii.

Nici un răspuns. Hingherul rînjeşte spre Cusac :

— Te pomeneşti că bătrîna o fi murit de rîs !

Prin şira spinării fostului preşedinte al ecarisajului trece un fior rece : să se afle-n faţa unei crime ?

Amîndoi, ca împinşi de un resort, se precipită în bucătărie, în prima cameră — a bătrînei — în a doua, a nebunului ; nimeni ! În afară de cîine, bineînţeles, care nici nu se ştie din ce cameră a răsărit lătrînd de mama-focului la cei doi neaşteptaţi vizitatori.

Cusac nici că ia aminte la javră. Prin mîna lui şi a subordonatului de-alături au trecut mii de potăi şi nici una nu s-a mai întors de unde-a plecat. Dar, iată, pe tocul uşii de la bucătărie, un bilet : „Dragă mamă, în zori plec cu Fecioara. Să nu fii îngrijorată, Doru."

Rămas cu gura căscată la pereţii camerei inginerului, ticsiţi cu cărţi şi aparate, Ispas trebui să fie zdruncinat de mai multe ori pentru a citi biletul pus sub nas. Lecturarea nu făcu altceva decît să-i dea cu o ghioagă-n cap. A răpit-o, a scos-o din minţi, i-a făcut ceva... sau încă nu... Priveşte data : 7 aprilie. Deci dacă azi sîntem în 8 înseamnă că mişelul a plecat chiar adineauri.

— Ce-i de făcut ? întreabă Ispas, cu cerul prăbuşit pe umerii lui.

Simplu, operativ, decis, Cusac are un singur răspuns :

— Să pornim după ei !

Primul impuls al hingherului este acela de a urma îndemnul preşedintelui, dar o piedică i se ridică-n minte : dacă nebunul a pornit după maică-sa, de pildă la Braşov, asta înseamnă tren, bani, trebuie să-şi anunţe soaţa... Oftează :

— Greu !

Cusac, care făcuse primii paşi spre ieşire, se întoarce cît nu se poate de surprins. Acesta să fie oare discipolul său căruia, ca atîtor altora, le-a cerut la fiecare şedinţă să facă noi eforturi pentru a merge mereu înainte, în vederea creşterii producţiei specifice şi a înlăturării tuturor greutăţilor ? Ei, nu, că de-ar mai fi încă la sindicat l-ar pune în discuţia organizaţiei pentru dezertare în faţa greutăţilor.

— Cum, greu, tovarăşe Ispas ? întreabă el cu o voce plină de mînie.

Hingherul închide pleoapele şi încearcă un scîncet. Cusac e neîndurător :

— Ne-asmuţi împotriva nebunului care-acum răpi o fecioară, iar dumneata dai bir cu fugiţii ?

Ispas înghite primele vorbe, care abia se duc pe gîtlejul uscat de spaimă, încearcă să găsească cel mai potrivit mod pentru a explica problema cu soţia, că el încă nu e văduv, ca tovarăşul Cusac. Pînă la urmă reuşeşte să îngîne :

— Nu dau bir cu fugiţii, dar... am şi eu problemele mele.

— Pui mai presus problemele personale decît cele colective ? De cîţi ani eşti în sindicat ?

— De 35 !

— Şi-n 35 de ani n-ai învăţat măcar atît că nimic nu poate fi mai presus de interesele colectivului ?

Aflat parcă în faţa votului de blam, Ispas se face mic, mic cît căţelul nebunului, neastîmpărat participant la această şedinţă ad-hoc. Murmură :

— Dar soţia ? Ştiţi, codul familiei...

— Nu fi dogmatic ! Orice teorie trebuie aplicată creator ! Telefonezi soţiei la serviciu de noile sarcini ce-ţi revin şi... gata !

„Şi gata." Asta nu-i trecuse prin minte. Scoate pieptul gata de luptă, inspiră adînc, înalţă fruntea în faţa semnului de îmbărbătare din ochii lui Cusac, pornind amîndoi, în paşi apăsaţi, ca, după cîteva trepte, să coboare în fugă. La ieşirea din bloc, din viteză, aruncă cît colo pe măturător. Cusac îl prinde de umeri, îl ridică şi, în vreme ce-l zdruncină ca să-l trezească din zăpăceală, îl întreabă :

— Tovarăşe, nu văzuşi mata, cumva, pe nebunul de inginer ?

Neştiind exact ce se-ntîmplă, căutîndu-şi mătura, cu coada ochiului să nu scape rîndul la măcelărie, măturătorul bîiguie :

— E la cofetărie... cu o domnişoară...

Cei doi n-au acum vreme de amănuntele furnizate de un oarecare ; se reped în fugă, năvălesc pe uşa „Garofiţei" atît de năprasnic, încît vînzătoarea scapă din mînă o tavă cu farfurioare :

— Ce... ce s-a-ntîmplat ?

— Unde-s ?

— Cine ?

— Nebunul cu Fecioara !

Cu un asemenea interogatoriu vînzătoarea se întîlnea pentru prima dată așa că, înghițind în sec, își adună bruma de forțe pentru a întreba :

— Care nebun ? Care fecioară ?

Aprigele priviri ale celor doi apărători ai moralei blocului 11 B se plimbă prin cofetăria goală, fără să descopere urmă de nebun sau fecioară. Inițiativa aparține fostului președinte :

— Am fost informați c-au intrat aici !

Cu ochi tot mai mari și cu forțe tot mai slabe, vînzătoarea murmură :

— Cînd am deschis... un domn și o domnișoară...

— Unde-s ?

— Au băut cîte-o cafea și... au plecat.

— Încotro ?

— Spre stația de troleibuz... parcă...

Perspicacitatea lui Ispas se face auzită :

— Aha, l-au luat pe 93, s-au dus la gară și de-acolo...

Ispas voi să adauge Brașov, așa cum gîndise de prima dată, Cusac, însă, nu-i mai dădu răgaz, mai străfulgerînd-o iar pe vînzătoare :

— Precis ?

— Precis... cred...

Fostul președinte își repede capul spre umărul dinspre ușă, semn la care Ispas sare imediat pragul, afară. În fugă, Cusac împarte noile sarcini :

— Telefonezi soției, îți iei bani de drum și-n zece minute ne-ntîlnim în fața stației de troleibuz.

Ispas mai stă o clipă să privească în urma pensionarului, neputîndu-și opri admirația :

— Strașnic președinte ! Pe toate le știe ! Așa a fost totdeauna, gata să se sacrifice pentru interesele colectivului !

Abia fac cîțiva pași, că amîndoi se trezesc nas în nas cu inginerul Popescu. Acesta, vesel c-a scăpat din spital, mergea legănîndu-se.

La vederea lui Popescu, Ispas îi prinde reverul :

— Tovarășe inginer, ca să zic așa, fata dumneavoastră...

— Ce-i cu ea ? reușește să-ntrebe sărmanul tată.

— Fata dumneavoastră, reia Ispas, ca să zic așa, a fost răpită de inginerul acela nebun...

Popescu nu mai aude ceea ce i se spune. Cu un suspin se lasă în brațele vînjoase ale lui Cusac. Acesta îl readuce în fire cu două palme strașnice care-l fac pe cel revenit să murmure :

— Cînd ?

— Adineauri !

Cusac analizează rapid situația, împinge pe inginer spre a redeveni complet independent și dă noi indicații extrem de prețioase pentru aceste clipe grele :

— Verificați, vă convingeți și, dacă vreți să scoateți fata din mîna nebunului, peste zece minute ne întîlnim aici toți trei și pornim în căutarea lor. E clar ?

Era foarte clar. Nu mai aveau de pierdut nici o clipă. Trebuie să pornească imediat după nebunul care-a fugit cu fecioara și să-i prindă înainte de a fi prea tîrziu. Cu tovarășul Cusac în frunte, a cărui experiență în prinderea cîinilor era recunoscută, Ispas era mai sigur ca oricînd c-o să-i pună juvățul de gît javrei de nebun.

XI

Prin stația troleibuzului 93 trec și alte mijloace de transport ale Capitalei : 84 ; 68 R ; 37 ; 118. Trec rar, arhipline, dar trec, ceea ce ieșise cu totul din vederile fostului și actualului hingher.

Îndreptîndu-se spre această stație, Doru trage mereu cu ochiul la tînăra aterizată peste noapte. Proaspăta terestră seamănă ca două picături de apă cu aceea pe care o strînsese în brațe nu demult, într-o noapte de dragoste. Sau poate că atunci a visat și acum trăiește în realitate ? ! Ce diferență este între vis și realitate ? Edgar Allan Poe oferea, cîndva, o carte dedicată „celor care au pus credința lor în vise, ca în singurele realități". Doru se gîndește la scriitorul american, dar, își zice el, probabil că acest părinte al onirismului a avut un asemenea gînd la un pahar în plus.

Gérard de Nerval afirma că „visul este o a doua viață". Deci omul trăiește concomitent două vieții ? Poate opta pentru una, doar ? Doru privește la tînăra de lîngă el ; ochii ei înghit cu sete tot ce este-n jurul lor. Visătorul își continuă gîndurile : să zicem că atît Poe cît și Nerval făceau literatură, dar psihiatri renumiți, în a doua jumătate a veacului XX, ca Oswald și Snyder consideră că starea de vis nu este somn, ci un alt mod biologic de existență, denumit somn paradoxal. Dar paradoxul ce este altceva decît un enunț contradictoriu și totodată demonstrabil ? Cu alte cuvinte, pare contrar oricărei opinii posibilitatea pendulării unui om, în pielea goală, deasupra balcoanelor, sub privirile mulțimii, și totuși el, Doru, poate demonstra acest lucru cu... cu ce ? Poate toată ședința aceea, cu fel de fel

de acuzații, nu a fost altceva decît un coșmar oarecare. Se trezește întrebînd :

— Cum trebuie să-ți spun ?

— Ce trebuie să spui ?

— Vreau să zic, explică Doru, aș dori să știu cum să mă adresez cînd îți vorbesc ?

— Adresezi ? Adresă pe scrisoare ? Adresare mulțumiri ?

Doru se uită lung la ea. Enumeră sensurile cuvîntului de parc-ar fi un robot. Încearcă s-o lămurească :

— Să-ți spun „fecioară" ?

— Spune cum vrei.

— Nu, își revine Doru, un asemenea nume nu există.

— Există ! Nu așa numiți voi constelația noastră ?

— Există ca substantiv comun.

— Constelația Fecioarei este substantiv comun ?

— Nu, înalță Doru mîinile, parcă obosit de o asemenea discuție, este substantiv propriu, dar...

— Zi cum vrei, îi zîmbește tînăra, observînd starea de nervi în care se zbate cel silit să dea atîtea explicații. „Visul este o funcție psihică, cu rol încă obscur", își amintește Doru concluzia unui colectiv de cercetători care făcuseră analiza fiziologică, psihologică și patologică a acestui frate geamăn al morții. Dacă cei mai recenți specialiști îi afirmă absurditatea, ce rost mai are să se dedice și el unei astfel de analize ? N-are destule pe cap cu enzima rîsului și cu această legătură extraterestră ?

— Am să-ți spun Virginia, îi spune el, luînd-o de mînă.

Tînăra de lîngă el clipește repede :

— Te bucuri ?

— Da, înălță Doru din umeri. Tu nu ?

— De ce ?

— Pentru că ai acest nume !

— Dacă te bucuri, e bine, zîmbește Virginia și, deodată, rămîne încremenită locului, cu privirea înțepenită.

— Ce ai ? o întreabă Doru, cuprinzînd-o cu brațele, parcă temîndu-se să nu se evapore.

— De ce se bat pămîntenii ? întreabă sugrumată vocea Virginiei.

Doru îi mîngîie fața :

— Se bat, cîteodată, în războaie...

— E război ?

— Războaie sînt totdeauna pe pămînt, explică Doru, undeva...

— Războiul e lîngă tine, îi spune speriată Virginia.

„Or fi visînd și cei din alte astre ?" se întreabă Doru, încercînd să găsească adevărul în ochii înspăimîntați ai celei coborîte pe Pămînt. „O fi avînd coșmaruri ?"

— Acolo, acolo, arată Virginia, ridicînd mîna.

Doru se întoarce instantaneu în direcția arătată și, după o clipă, eliberînd-o din îmbrățișare, izbucnește în rîs :

— Bată-te să te bată...

— Pe mine ? De ce să bată pe mine ?

— Nu, clatină Doru din cap, voiam să zic să te bată norocul.

— Rîzi cînd războiul e la tine ? întreabă intrigată Virginia, continuînd să privească undeva, departe.

În fața îngrozitelor priviri ale Virginiei și a celor vesele ale lui Doru se desfășoară obișnuitul spectacol al tuturor celor ce folosesc mijloacele de transport în comun ale Capitalei : sosirea troleiubuzului în stație. Pe ușa din față, cei ce vor să coboare îi împing pe cei ce vor să urce. Același lucru îl fac și cei de jos împotriva celor de sus. Țipete, înjurături, recomandări insistente de a-și cumpăra „mașină mică" celor ce reacționează la barbaria dezlănțuită. Un bărbat corpolent a prins reverele pardesiului unui bătrînel slăbuț, împins de mulțime, și îl zgîlțiie cu toată puterea, parcă pentru a fi sigur că nu mai rămîne pe el un firicel de praf. Corpolentul, cu spume la gură, ține cu tot dinadinsul să-l împingă pe bătrînel înapoi. Străduințele depuse în operația de coborîre o face pe o tînără să se trezească cu fusta ridicată de către avalanșa celor ce vor să urce. Tînăra țipă din răsputeri și dă avan din aripi. În van încearcă să-și acopere chiloții albaștri, pentru că toate capetele mulțimii se avîntă spre ea cu hotărîre, decise să semneze condica la serviciu înainte de a fi ridicată. Pe ușa din spate nu urcă nimeni. În fața ei, un grup de femei și bărbați se balansează în stînga, în dreapta, fără ca măcar o singură persoană să se poată desprinde din acest roi. Răcnetele grupului, femei și bărbați, par a fi ale unei mase de oameni tîrîte spre moarte.

•

— De ce rîzi în fața suferinței ? întreabă Virginia.

— Dacă asta te supără, îi răspunde Doru, uite, nu mai rîd. Ceea ce vezi tu acum eu văd în fiecare zi.

— Și de ce nu faceți ceva ca să opriți un asemenea măcel ?

— Dar nu-i un măcel ! Nu moare nimeni din asta.

— Nu ? îl săgetează Virginia cu privirea.

Doru o ia de mînă, o atrage ușor spre banca din apropiere și, după ce se așează amîndoi, încearcă să-i explice :

— Draga mea, eu, singur, nu pot face nimic. În societatea omenească există un sistem de educație care...

— Educație ? îl întrerupe Virginia, cu ochii mereu spre stația în care vin și pleacă autobuze, unde se desfășoară aceeași scenă. Ce înseamnă „sistem de educație" ?

— Măsurile privind formarea caracterului și comportarea omului în societate. Educația se face prin presă, radio, literatură, artă...

— Aveți o disciplină, o știință care se ocupă cu educația ?

Doru se concentrează o clipă, se gîndește că de-aici încolo va avea un lung drum de explicații. Răspunde cu un ușor oftat :

— Avem ! Știința care studiază problemele teoretice ale educației se numește pedagogie.

— Pedagogie ? se minunează Virginia. Cuvîntul acesta este al tău ?

— Eh, al meu, începe Doru să se enerveze, este un cuvînt provenit din limba greacă : „Paia, paidos" înseamnă copil, iar „ago" înseamnă educație.

— Dorule, mă încurci, te rog, fii mai clar. În sistemul științelor pedagogice eu am memorat pedagogia generală pentru școlari și preșcolari și pedagogia specială pentru surdo-tiflo oligofrenici. Cei care se luptă acolo, în stație, sînt preșcolari sau surdo-tiflo-oligofrenici ?

Doru rămîne perplex. Nu-i trecuse niciodată prin cap ideea de a califica drept oligofreni, adică rămași în urmă mintal, pe cei ce urcă în troleibuze sau autobuze. Logica ființei de lîngă el parcă formulează cu totul altfel judecățile. Nu știe care ar fi cel mai potrivit mod de a discuta cu ea.

— Virginia, începe el, după o lungă pauză, trebuie să știi că pentru a se elimina situații din cele la care privești atît de speriată, se duce o intensă muncă de educație...

— De ce se duce cu ei muncă de educație ?

— Ți-am spus, încearcă Doru să-și păstreze calmul, pentru a elimina situații la care privești tu acum.

— Dorule, nu bruia, așa se spune la perturbarea electro-magnetică a recepției undelor radioelectrice de o anumită frecvență, nu ?

— Așa se spune !

— Eu mi-am stabilit o anumită frecvență pentru a mă înțelege cu tine, specifică modului vostru de a gîndi, specific pămîntenilor, ori văd că tu ieși din această frecvență. Ești din altă planetă ?

Doru o privește lung, pe sub sprîncene, cu dinții încleștați. Dacă unii cunoscuți îl socotesc nebun pe el, prin faptul că judecă așa cum judecă, ce-ar spune despre ființa care gîndește astfel ? Dar, oare, îi trece un fulger prin minte, nu cumva tînăra asta zurlie este o pacientă abia scăpată dintr-un spital de psihiatrie ?

— Ce frecvență ? Ce planetă ? mîrîie el.

— Tu spui că se duce muncă de educație cu cei ce se bat. Tu spui că de educație se ocupă pedagogia. Tot tu spui că pedagogia este o știință pentru formarea preșcolarilor, școlarilor și surdo-tiflo-oligofrenilor, știință ce se ocupă cu educația lor. Cei ce se bat acolo fac parte din aceste categorii ?

Doru își mușcă buza inferioară :

— Munca de educație se duce pînă cînd se iese din cîmpul muncii, uneori și mai mult.

Virginia își duce o mînă la frunte și, în timp ce-și strînge cu putere tîmplele, murmură :

— Înseamnă c-am venit pe o planetă cu ființe încă neformate. Încep să simt teamă. Voi fi bătută și eu ? Centrul nostru de informare mi-a furnizat date eronate despre Pămînt ? Înseamnă că pot fi agresionată și n-o să mai mă pot întoarce niciodată în lumea mea...

Pe Doru îl cuprinde subit un sentiment de compasiune ; o ființă venită de departe pentru a răspunde chemării sale se trezește aruncată în situația celui sosit la o rudă rea și săracă. Această rudă pare a fi cu atît mai săracă și mai

rea cu cît felul de a judeca al vizitatoarei este de o logică cu nuanță stranie. Ea îl determină să descopere alte aspecte ale noțiunilor, alte conținuturi la care nu s-a gîndit niciodată. Dacă noțiunea de educație se află în conținutul celei pedagogice, iar aceasta este sfera în care intră doar copiii și debilii mintali, poate susține că el, Doru Fărămargine, accepta să fie educat ? Acceptînd a fi educat acceptă implicit că este copil sau debil mintal. Copil nu este. Să fi rămas în urmă mintal ? Deci din cauza asta este considerat nebun ! Bine, dar munca de educație nu se duce doar cu el. Să fi rămas pămîntenii în urmă și astfel s-a ivit necesitatea educării lor pînă la moarte ? Rămași în urmă mintal față de cine ? Față de ce ? Rămași în urmă față de ființele din alte planete ? Dar pe Pămînt toată lumea-i supusă educației, nu ? Sigur, are dreptate Virginia, sîntem ființe rămase în urmă mintal. Se trezește murmurînd :

— Tu ești o ființă dintr-o lume atît de departe de a noastră, încît mi se pare că distanța fizică este egală cu distanța intelectuală. Tu o să te întorci oricînd, nu te va bate nimeni. Uite, zău, nici pe mine nu mă bate nimeni.

Virginia înălță privirea. Ochii ei albaștri par fosforescenți pe pielea măslinie :

— Înseamnă că tu nu ești o ființă rămasă în urmă mintal, nu ?

— Sper. Oricum, socotesc că sînt suficient de educat. Nu mi-a spus nimeni contrariul. Fără să mă laud, în jurul meu am auzit totdeauna exclamîndu-se admirativ, mai ales cînd cedez locul în tramvai, că oameni așa de bine educați ca mine, mai rar.

— Ce bine-mi pare, exclamă Virginia, că am întîlnit un om educat !

— Numai că, se scuză Doru, mulți socotesc că sînt... nebun.

Virginia îl privește lung, se concentrează, apoi murmură :

— A fi nebun... după cineva, a fi nebun după ceva... Înseamnă a fi îndrăgostit de cineva, a plăcea foarte mult ceva... De ce ești nebun tu ?

Doru clatină din cap, zîmbește :

— Cuvîntul „nebun" are mai multe sensuri, ai dreptate, dar printre atîtea înțelesuri îl are și pe acela de ieșit din comun, extraordinar, fără măsură, enorm, dar este atribuit și ființei care suferă de o boală mintală.

— Ești bolnav ? întreabă Virginia, îngrijorată.

— Nu, sînt sănătos, dar altora poate că le par bolnav.

— La pămînteni, știu eu, medicii se îngrijesc de bolnavi ; ei ce ți-au spus ?

— Am fost la un neurolog și la un psihiatru, dar ei mi-au spus că sînt sănătos tun.

— Atunci de ce ești trist ?

Observînd că s-a golit stația de autobuze, Doru se ridică de pe bancă :

— Hai să mergem ! Nu se mai bate nimeni.

Urmîndu-l, Virginia întreabă :

— Unde mergem ?

— Să-ți arăt locul unde vin oamenii pe lume.

Pe tot timpul drumului nici Doru nici Virginia nu scoaseră nici o vorbă. Amîndoi erau conștienți că de-ar fi procedat altfel ar fi atras privirile celor din jur și ar fi intrat în cine știe ce complicații.

Ajunși la Maternitate, Doru se înființă la poartă, de mînă cu Virginia.

De serviciu, în schimbul întîi, era, așa cum Doru bănuise, chiar tovarășa Ispas. Aceasta se făcu vînătă la vederea celui ce îi smulsese soțul din fața ochilor și-l lăsase în pielea lui Adam. Cînd îl auzi că-i formulează neobrăzata cerere de a intra cu „aia" în Maternitate, portăreasa încremeni. Fu momentul în care Doru avu vreme să explice :

— Dînsa e... Fecioara... pe care o aștept de mult. De-aceea am și pus antenele acelea...

— Fecioară, bîigui portăreasa.

— Da, reluă Doru, ar vrea să vadă și ea locul unde se nasc copiii.

Portăreasa nu mai auzea nimic. Privea la tînăra din fața ei și-n minte i se zbăteau tot felul de gînduri : de-ar fi să nască, s-ar vedea. Să fie chiar fecioară ? Te pomenești că de-asta a-nnebunit băiatul ăsta... că sînt atîtea cazuri de fete gravide...

Inima de angajată a Maternității înfrînse funcția expresă a portăresei și glăsui cu o galeșă privire :

— Păi, măicuță, doar ăsta-i rostul femeii pe pămînt !

— Ei, nici chiar așa, se simți Doru dator să intervină, nu numai ăsta-i rostul femeii pe pămînt. Tovarășă Ispas, să n-o speriem !

— Dar nu-i vorba de nici o sperietură, tovarășe inginer.

— Nu, să nu creadă dînsa că femeile de pe Pămînt nu fac altceva decît copii.

— Dumneata să taci ! Oi fi știind de-alea d-ale bărbaților, dar cît privește... Lenuțo, strigă ea la o asistentă, stai, fetițo, oleacă în locul meu să mă duc cu dumnealor sus.

În momentul acesta Doru observă că șoferul autoambulanței stă la taclale cu un cunoscut. Intervine :

— Tovarășe șofer, din autoambulanță se aud vaiete !

— Aștept brancardierii, îi răspunde acesta, nepăsător.

— Dar se poate întîmpla ceva iremediabil, se revoltă Doru. E o crasă nepăsare !

— Cine ești matale, mă rog frumos ? întreabă șoferul cu obrăznicie nedisimulată.

Întorcîndu-și fața de la el, Doru se adresează portăresei :

— Tovarășă Ispas, spuneți-i și dumneavoastră !

Portăreasa analizează cu iuțeală situația și, aruncîndu-i lui Doru două halate, îl împinge pe șofer spre autoambulanță, îl determină, din priviri, să pună mîna pe brancardă și pornește în grabă spre ascensorul deschis, strigînd în urmă :

— Veniți după mine !

Cei doi intră în ascensor, privind la chipul îndurerat al celei gata să nască. Doru urmărește ochii Virginiei care, înnourați, privesc fața femeii venite s-aducă pe lume un pui de om. Oare în toate astrele ființele prind viață cu atîtea dureri ?

După ce gravida este dusă în sala de naștere, portăreasa se înapoiază, o ia de mînă pe Virginia :

— Vrei să asiști la o naștere ?

Doru intervine :

— A, nu, nu e cazul, o să poată şti din cărţile de specialitate.

Tovarăşa Ispas se îndoieşte :

— În cărţi e doar oglinda vieţii... dacă e... aici e chiar viaţa.

Zicînd acestea, o trage pe Virginia de mînă, o duce în altă încăpere şi Doru nu o mai vede decît după ce aude strigătul noului locuitor al Pămîntului.

— Cum ţi s-a părut ? o întreabă el.

— Suferinţă şi fericire, în acelaşi timp. E un amestec pe care încă nu-l pot înţelege.

— O să-nţelegi şi matale, cînd îţi vine rîndul, o bate pe umeri tovarăşa Ispas.

— Mie n-o să-mi vină niciodată un astfel de rînd, murmură Virginia.

— Vai de mine, că n-oi fi stearpă ! cască ochii portăreasa.

Doru intervine :

— N-aţi vrea să ne-arătaţi un salon de nou-născuţi ?

Continuînd să se minuneze, Ispas le deschide uşa în faţa căreia se găsesc toţi trei :

— Aici sînt incubatoarele.

Doru şi Virginia trec pragul şi se apropie de acoperişurile transparente care lasă să se vadă mogîldeţele de oameni. Virginia clipeşte veselă, surprinsă :

— Aceştia sînt oameni... pămînteni ?

Tovarăşa Ispas se uită lung la ea :

— Că doar n-or fi păsările cerului !

— De ce sînt puşi în incubatoare ? întreabă Doru.

— Pentru că au venit înainte de vreme ; ei ne dau cel mai mult de furcă.

Doru îi şopteşte Virginiei :

— În general, pe Pămînt, cei născuţi înainte de vreme dau foarte multă bătaie de cap semenilor.

Aprobîndu-l cu toată convingerea, tovarăşa Ispas îi conduce rînd pe rînd în salonul noilor născuţi unde, ca păpuşile, viitorii oameni aşteaptă să devină ceva mai mari. Îi conduce apoi spre un salon unde mamele tocmai îşi alăptează copiii.

În vreme ce Doru aşteaptă afară, Virginia intră şi rămîne mută în faţa acestui spectacol unic. Feţe de mame

iradiind de fericire învăluind cu privirile puii de pămînteni, așezate în rînd, fără să se poată sătura uitîndu-se cum se satură cei mici.

— Eh, mai vreți să vedeți ceva ? îi întreabă tovarășa Ispas după ce iese cu Virginia.

— Da, am s-o conduc să vadă și morții, îi explică Doru.

Ochii portăresei intră în panică, alergînd cu privirea cînd la el, cînd la Virginia. Să fie amîndoi nebuni ?

— Ce-ai zis ? !

Petrecîndu-și brațul peste umerii tinerei, Doru o împinge ușor înainte, regretînd răspunsul dat acestei femei care, și așa, îl socotește nebun.

— Am glumit, zîmbește el.

— Glumă ? se întreabă portăreasa. Asta-i glumă de maternitate ?

O voce o strigă :

— Tovarășa Ispas, tovarășa Ispas, la telefon, în biroul secretarei !

Nemaiavînd vreme să supună analizei o glumă atît de macabră, portăreasa, cu pașii ei mărunți, aleargă, legănîndu-și corpolența, aruncînd, din cînd în cînd, cîte-o privire în urmă, spre ascensorul în care intră nebunul și nebuna.

XII

După ce trînti telefonul în furcă, Ispas coborî valvîrtej treptele celor cîteva etaje, alergînd din răsputeri spre locul de întîlnire. Era primul sosit, dar nu avea răgaz să aştepte. Preţioasa informaţie comunicată de soţie, că nebunul se află cu fecioara la Maternitate, îl pusese pe jăratic. O să pună laba pe ei şi-o să-i ia ca din oală. Dar ce-o fi cu tovarăşul Cusac de nu mai vine ? Îşi priveşte ceasul : mai sînt zece minute pînă la ora fixată. Să ia un taxi şi să pornească singur ? O asemenea importantă acţiune trebuia întreprinsă, obligatoriu, în colectiv. De-ar lua-o razna, acum, nu s-ar putea spăla în vecii vecilor de săpuneala tovarăşului Cusac care, cu ascuţita sa armă a criticii, l-ar beli, pur şi simplu. Să se repeadă ca să-l grăbească pe inginerul Popescu ? Ar putea întîrzia la întîlnirea cu Cusac şi iar ar fi avut de suferit în faţa temutei arme. Biciuindu-şi mintea să găsească ieşirea din această situaţie, socoti că cea mai bună soluţie este să se ducă la apartamentul temutului său şef. Tocmai cînd pornise să urce treptele, se lovi nas în nas cu el şi-i spuse noutatea dintr-o singură suflare.

— I-ai spus soţiei să-i reţină acolo ?

Ispas cască ochii mari. Oare i-a spus ?

— Nu chiar... aşa... murmură el, dar i-am zis că pornim după ei. Cred că i-o fi dat prin cap...

Scrîşnind din cei doi dinţi rămaşi în faţă, Cusac mîrîie :

— Ce să-i dea, tovarăşe, ce să-i dea ?

— Zicea, se tînguie Ispas, că nu crede ca fecioara să fie fecioară de vreme ce se interesează de naştere...

În acest moment, de după colţul blocului, îşi face apariţia şi inginerul Popescu.

Perplexat de aprecierea tovarăşei Ispas despre fecioria tinerei vecine, Cusac şopteşte :

— Să nu sufli o vorbă inginerului despre parascovenia asta. Cum abia a ieşit din spital, dac-o mai auzi şi vestea asta, e ca şi cum i-am da cu măciuca-n cap. Poate mai reparăm ceva.

Îmbujorat, cu geanta în mînă, Popescu se-apropie, întrebînd :

— Ce facem ?

Cu braţul zvîcnit înainte, Cusac arată direcţia sigură pe care trebuie să pornească fără zăbavă. La acest semnal, Ispas o ia la fugă, hotărît să dovedească şefului profundul său ataşament faţă de cauza moralei blocului 11 B. Popescu, mai interesat decît oricare, îi urmează exemplul. Cusac nu se putea lăsa mai prejos, deşi vîrsta îi pusese oarecare opritori la încheieturi.

Primul dintre alergători care dă semne de oboseală este inginerul. Simte că nu mai are aer, iar inima-i aleargă mai repede decît picioarele. Se opreşte şi-şi apasă cu putere pieptul. Motiv fericit şi pentru Cusac de a-şi mai trage sufletul, nu înainte de a-l chema la ordine şi pe fruntaş. Ispas se opreşte, priveşte în urmă, analizează situaţia cu toată repeziciunea şi, amintindu-şi de lozinca preferată a lui Cusac, de „a face noi eforturi", găseşte cu cale că tocmai în aceste clipe grele trebuie să răspundă vechii şi înflăcăratei chemări. Se întoarce şi, cu noi eforturi, o zbugheşte cît îl ţin picioarele spre staţia de autobuz, hotărît să-l silească pe primul şofer, cu orice preţ, să aştepte şi pe cei doi pentru ca astfel să ajungă cît mai repede pe urmele fugarilor. În van strigă Cusac după el, pentru că hingherul mănîncă norii mai ceva decît un Foxhound în care a dat strechea. Renunţînd să-l mai cheme, îl ia de braţ pe Popescu şi porneşte cu el agale, îmbărbătîndu-l :

— Să-mi spuneţi „cuţu" dacă pînă diseară fata dumneavoastră n-o să fie în pătucul ei. Eu cînd spun o vorbă... e vorbă mare !

Respirînd din greu, Popescu încă nu-şi poate reveni :

— Dar nu-nţeleg, nu-mi închipui, cum s-a-ntîmplat ? De ce o fi acceptat Virginia ?

— Te pui cu nebunul ? exclamă Cusac, atotştiutor. A-nnebunit el un bloc întreg, darmite o biată fată !

— Vezi, dragul meu, se confesează inginerul, din această cauză n-am eu încredere în medici. În loc să-l interneze pe zăpăcitul ăla, m-au internat pe mine. Eu ştiam de mult că nebunul nu sînt eu, ci el.

— Păi dacă ştiaţi mai de mult, de ce-aţi ţinut ascuns, tovarăşe ?

Inginerul se opreşte să-şi mai tragă sufletul :

— Păi ştii matale de cînd îl bănuiam eu ?

— Nu !

— De cînd a venit cu propunerea de invenţie... ca să rîdă toată lumea !

Cusac îşi roteşte capul pe grumaz parcă mai încet decît pămîntul în mişcarea de revoluţie, înălţînd pleoapele cu aceeaşi lentoare, refuzînd să creadă cele auzite.

— Da, nu te mira, caută să-l convingă şeful inovator, am la birou un dosar care se cheamă... Stai puţin că-mi aduc aminte exact... Da, „Enzima rîsului, factor important pentru creşterea capacităţii creierului, prin extinderea folosirii conexiunilor".

În faţa atîtor termeni necunoscuţi, Cusac socoteşte că trebuie să cadă într-o profundă meditaţie. Nu poate cere semnificaţia fiecărui cuvînt, pentru că şi-ar recunoaşte ignoranţa, aşa că recurge la stratagema sa experimentată în faţa situaţiilor întortocheate : să spună un cuvînt, două, să se întrerupă şi să-l lase pe partener să-şi exprime ideile. În felul ăsta se înfruptă din ele fără ca vorbitorul să-şi dea seama :

— Adică... vreţi să spuneţi...

— Da, replică prompt inginerul, chiar aşa. Susţine că... cum să-ţi spun...

Cusac clatină din cap, îl încurajează ca un profesor înţelept care, cu tact, răbdare, asistă la eforturile elevului în expunerea lecţiei.

— Mata ştii că numărul de enzime cunoscute e foarte mare, dar mai sînt multe...

— ...necunoscute, intervine la fel de prompt şi Cusac.

Popescu înalță brusc privirea. Deci fostul hingher posedă o cultură deosebită, de vreme ce-i sînt familiare chiar și reglarea proceselor metabolice, de creștere și de regenerare. Temîndu-se să nu se angajeze prea departe în cîmpul de cunoaștere al partenerului și să se-mpiedice în cine știe ce coclauri ale speciilor bacteriene, inginerul bate în retragere, spre simplificarea discuției :

— Ei, bine, pe scurt, acest Fărămargine susține că în aer se pot azvîrli mici particule care, absorbite de om, ajunse în creier, să-l determine a lucra mai mult, omul devenind mai inteligent prin rîs.

Cusac mestecă cu greu acest menu intelectual și se străduiește să-l înghită cu vădite opritori în mărul lui Adam, întrebînd, cu două cute adînci între sprîncene :

— Cum de se lasă liberi nebunii ăștia, tovarășe inginer ? Cum să facem pași mari înainte cu astfel de oameni care, în loc să răspundă cerințelor imediate, arătate atît de curajos de presa noastră, se-apucă de rîsul lumii, tovarășe inginer, zău, așa. Am mai auzit eu de unul care zicea că și Pămîntul are o energie a lui care... Păi, se poate, tovarășe ? Unde o s-ajungem cu ăștia dacă-i bat tot felul de idei care de care mai trăsnite ? Și p-ormă se miră unii că sînt pe ultimul loc. Eu să fiu în locul statului nu le-aș da nici majorarea aia că, slavă... statul a cheltuit atîția bani cu ei pe la cele școli că ne rămîn datori și după moarte. Mă rog, există și intelectuali cu care ne mîndrim, dar cîți avem ? Apasă o grea răspundere pe umerii generației noastre, tovarășe inginer. O mare răspundere. De-aceea zic că trebuie să facem noi eforturi...

Cuvîntul următor îi îngheață pe buze. Lîngă el scrîșnesc roțile unui automobil.

— Urcați, strigă victorios Ispas, scoțînd capul pe fereastra portierei taximetrului oprit.

Cei doi își revin repede, urcă, mașina demarează, șoșerul atenționînd și pe proaspeții pasageri :

— Să știți că eu nu alerg după nebuni ; vă las la Maternitate și de-acolo vă căutați altă mașină !

Ispas nu ia aminte la spusele șoferului. Privește drept înainte, murmurînd din cînd în cînd :

— Mai repede ! Mai repede !

Cusac și Popescu tac mîlc, pe bancheta din spate, minunîndu-se de subita inițiativă a hingherului.

La oprirea în fața Maternității are loc un mic incident. Șoferul pretinde taxa, iar Ispas refuză, cerîndu-i să aștepte pînă-l ridică pe nebun. În acest timp, Cusac și Popescu, ajunși la poartă, află că atît Doru cît și Virginia dispăruseră.

Îndurerat, contrariat, Ispas se vede silit să achite suma de bani cerută și să renunțe la îndărătnicul taximetrist.

Asaltată de cei trei, tovarășa Ispas nu pridideşte să facă față neașteptatului atac de întrebări în legătură cu cei doi vizitatori ai Maternității, dispăruți ca prin farmec. Realizînd dificultatea în care se găsește sărmana femeie, Cusac, cu profunda omenie ce-l caracterizează încă de la începuturile activității sale, se socotește dator să intervină, decis :

— Să vorbim pe rînd ! Au plecat ! Tovarăşa nu are nici o vină ! (Aici îl săgetează cu privirea pe tovarășul Ispas.) Dacă i s-ar fi spus să-i rețină, i-ar fi reținut ! Pentru noi rămîne problema să-i găsim. Dac-o zăpăcim cu atîtea întrebări n-o să ne dea nici cea mai mică informație. Tovarășă Ispas, trecem printr-o etapă grea. Cu toții avem o serie de lipsuri, deficiențe, neajunsuri pe care, cu eforturi sporite, trebuie să le înlăturăm : tovarășul inginer Popescu, netinînd seama de cerințele etapei actuale, l-a lăsat pe nebun să-și facă de cap, tovarășul Ispas, neluînd o atitudine fermă împotriva acestui fenomen negativ, a manifestat indolență și superficialitate la telefon. Nu putea să vă spună ca să-i rețineți ?

Tovarăşa Ispas, apucată de-un tremur nervos, scînceşte:

— Ba da !

— Constat însă, continuă Cusac cu un zîmbet voit binevoitor dar care pare mai degrabă un rînjet, că nici dumneavoastră nu vă omorîți cu autocritica. Cum de-ați putut lăsa pe nebun să intre peste lehuze ? Vă dați seama la ce pericol le-ați expus ? Asta e sarcina dumneavoastră să lăsați pe toți smintiții ca să năvălească peste tînăra generație ? Fără disciplină, fără ordine unde-ajungem ?

Toți cei prezenți înlemnesc sub glasul autoritar al lui Cusac și, în adînca lor intimitate, așteaptă nerăbdători să vadă cum se manifestă spiritul autocritic la acest prin-

cipial tribun. Ei nu știu însă că dumnealui nu poate avea nici o lipsă, nici o deficiență, nici un neajuns. Din cauza aceasta a și ținut funcția de la prima alegere pînă la ieșirea la pensie. Făcea mereu schimbări : culturalul, organizatoricul, toate, într-un cuvînt. El nu-și schimba scaunul sindical niciodată pentru că, la fiecare alegere, toți susțineau că tovarășul Cusac are clarviziune, spirit creator, cît despre etică și echitate era chiar personificarea lor. Fusese cel mai iubit fiu și părinte al lor, cum a declarat Ispas, susținîndu-i ultima realegere.

Așteptării ascultătorilor le răspunse deci nu autocritica, ci clarviziunea :

— Dacă nebunul a declarat Virginiei că o duce să vadă morții e clar că spre morți trebuie să ne-ndreptăm toate eforturile !

Străluminați de înțelepciunea perspicacității sale, toți rămîn stană de piatră, așteptînd sfaturile menite a-i călăuzi în noua etapă de găsire a nebunului printre morți.

Cusac își ia o clipă de reflectare, timp în care Popescu manifestă semne de oboseală, căutînd un scaun pe care se așează. Această clipă de odihnă, cînd restul colectivului se găsea în plin efort de căutări, provoacă ironia lui Cusac, ironie mascată de zîmbetul acela cunoscut și de cîinii din centrul orașului, ca să nu mai vorbim de cei de la periferie:

— Văd, hîrîie el, că intelectualitatea dă semne de oboseală !

Ca împins de un resort, Popescu sare de pe scaun, temîndu-se să nu devină calul de bătaie al conducătorului colectivului pornit să-i salveze fiica, mai ales că acesta avea nu un dinte împotriva intelectualilor, ci întreaga-i podoabă dentară, compusă din cele două perechi de dinți din față.

— Ne împărțim cimitirele în trei, hotărăște Cusac. Fiecare dintre noi își ia ca sarcină controlarea cimitirelor ce-i revin și, exact după patru ore, adică la ora treisprezece, ne întîlnim la... bufetul „Trei cai bălani".

Popescu îndrăznește să întrebe :

— Cîte cimitire sînt în Capitală ?

— Să luăm după cartea de telefon, vine prompt răspunsul lui Cusac.

Tovarăşa Ispas deschide cartea de telefon la pagina 760 şi astfel constată fiecare că-i revine cîte patru cimitire.

Tot Popescu încearcă să facă o propunere :

— N-ar fi mai bine dac-am telefona ?

Cusac îl săgetează cu privirea :

— De unde să ştie paznicul cimitirului care-i nebun şi care nu din cîţi vin acolo ?

Ispas socoteşte că e cazul să confere greutate spuselor fostului preşedinte :

— Şi de fapt pe paznicul cimitirului nici nu-l interesează dacă cei ce vin acolo sînt nebuni sau nu, că tot în groapă îi aruncă.

— Noi vorbim despre cei vii, tovarăşe Ispas, îl corectează Cusac care, fără să aibă niciodată nevoie de ajutor, trece la sarcini concrete.

Cu înaltul spirit de sacrificiu ce-l caracterizează, el îşi ia cele mai mari cimitire : armean, Belu şi cel al bisericii Evanghelice Luterane. Celelalte cimitire le împarte celor doi.

Toţi trei pornesc cu entuziasm să-şi îndeplinească noua misiune şi ies în stradă să vîneze trei taximetre.

XIII

Înainte de a o duce să-i arate cum mor pămîntenii, Doru socotește că ar fi binevenită o scurtă oprire la un restaurant pentru a gusta ceva. Intră în primul local ieșit în cale, se așează la una dintre mese și explică :

— Luîndu-ți acest organism pămîntean trebuie să-i asiguri constanța interioară.

— Dar aici miroase a animale intrate în descompunere, murmură Virginia.

Observînd că la masa de lîngă ei, cei trei bărbați își întrerup brusc discuția și privesc contrariați la aceea care făcuse o asemenea remarcă, Doru coboară glasul :

— Draga mea, pentru a merge, pentru a gîndi, pămînteanul are nevoi energetice furnizate de glucide, lipide, proteine, ce se găsesc în alimentația noastră zilnică.

Virginia încruntă sprîncenele.

— E vorba de substanțe organice naturale, explică Doru, sintetizate cu ajutorul luminii, fără ele n-am putea trăi.

Virginia clatină capul cu hotărîre :

— Să tai plante, animale și apoi să le introduc în firea mea ? În acest fel aș mai putea fi cea care sînt sau aș deveni o parte din plantele și animalele ingerate de mine ?

— Iartă-mă, încearcă Doru să iasă din încurcătură, dar... toate ființele de pe Pămînt fac asta de milioane de ani.

— Din cauza asta aţi şi rămas la stadiul în care vă aflaţi. De-aş face la fel ca voi mi-aş altera mediul şi aş deveni muritoare, renunţînd pentru totdeauna la lumea mea.

Doru înalţă din umeri :

— Aşa o să mori de inaniţie.

Virginia zîmbeşte :

— Eu nu pot muri !

Ospătarul sosit să primească comanda, deşi este chemat de consumatorii de la alte mese, se gîndeşte dacă cei din faţa lui glumesc sau sînt atît de beţi încît ar trebui azvîrliţi din local.

Doru îi ia lista de mîncăruri din mînă şi, printr-un semn, îl invită să revină mai tîrziu.

Virginia continuă :

— Dacă nu mă intoxic cu aceste deşeuri nu numai că nu intru în putrefacţie, dar îmi păstrez personalitatea nealterată.

Unul dintre consumatorii de alături izbeşte cu palma-n masă :

— Pe cinstea mea că are dreptate ! Am simţit de cum am intrat aici că-i ceva putred. Ospătar !

La sosirea ospătarului, gălăgiosul mesean îi pune sub nas farfuria în care se mai găseşte o jumătate de şniţel. Angajatul restaurantului miroase, dar nu înţelege supărarea clientului. Acesta continuă din ce în ce mai revoltat:

— Ce ? Nu-ţi miroase ? Pute cale de-o poştă. Uite c-a ajuns pînă la nasul domnişoarei de-acolo.

— Dar, vă rog, încearcă ospătarul să-l tempereze pe gălăgiosul client, v-asigur că e foarte proaspăt.

— Ce proaspăt ? ! Deşeuri intrate în putrefacţie cu care ne putem intoxica.

— Domnişoară, tovarăşă, vă rog, se înclină ospătarul în faţa Virginiei, vă rog să confirmaţi că nu are dreptate.

— Ba are dreptate, replică Virginia, foarte sinceră. Are perfectă dreptate.

Privind cînd la unul, cînd la altul, observînd că a atras privirile tuturor consumatorilor, ospătarul ia farfuria, murmurînd :

— Vă aduc imediat altă porţie.

Revenindu-şi, Doru se apleacă spre Virginia :

— Şi chiar eşti nemuritoare ?

— Nu sînt singura fiinţă nemuritoare.

Doru zîmbeşte. Meseanul din apropierea lui este beat, iar cea din faţa lui bate cîmpii. Doar tot ceea ce se naşte trebuie să moară, nu ?

— De ce zîmbeşti ? întreabă Virginia.

— În întreaga realitate din jurul nostru acţionează una dintre legile fundamentale ale dialecticii : legea contradicţiei.

— Ce este dialectica ?

— O ştiinţă al cărei nume provine de la cuvîntul „a vorbi, a discuta".

— Este o ştiinţă despre vorbire, despre discuţii ?

— Nu, despre legile cele mai generale ale dezvoltării naturii, societăţii şi gîndirii, este o teorie şi o metodă generală de cunoaştere a realităţii.

— A realităţii voastre, dar nu poţi judeca o altă realitate după aceleaşi legi. Legile nu produc realitate, ele o reflectă. Cum pot reflecta legile voastre o lume pe care n-o cunosc ? Cum aveţi pretenţia să judecaţi totul cînd nici măcar nu cunoaşteţi toate legile realităţii voastre ? La centrul nostru de informare se înregistrează mereu legile pe care le descoperiţi şi care, la noi, sînt în arhivă înainte de a lua naştere Pămîntul. Legea contradicţiei a funcţionat şi-n constelaţia noastră în vremuri imemoriale. Ceea ce numeşti tu lege este, de fapt, un principiu reflectat, pe vremuri, la noi, de luptele duse în macro- şi micromaterie, dar scopul acestor lupte a fost totdeauna obţinerea echilibrului. Înţeleg că pămîntenii au dorinţe pe care, realizîndu-le, dobîndesc fericirea. Fericirea este o stare de contradicţie sau o stare de linişte, de echilibru ? Contradicţie de dragul contradicţiei ? La noi, cînd acţiona contradicţia, îşi propunea ca scop obţinerea echilibrului, a concordanţei. De-ar fi aşa cum spui tu ar însemna că abia sîntem la naşterea universului şi asistăm, participăm la o luptă continuă, la prefaceri, la ciocniri între astre şi planete, între constelaţii.

— Adică, o priveşte lung Doru, nu există luptă continuă între vechi şi nou...

— Cine stabileşte ce este vechi şi ce este nou ? Tu ? Priveşte cerul şi spune-mi care stea veche a murit învinsă de cea care i-a luat locul prin „luptă continuă", cum zici tu ?

— Eu vorbeam de realitatea noastră.

— Iar eu îţi vorbesc despre realitatea noastră. Fiecare realitate are legile ei. Ce-aţi zice voi, pămîntenii, dacă într-o zi am veni să vă impunem legile noastre ? În Constelaţia Fecioarei s-a intervenit, odată, de către cineva din afară, să ne impună o lege străină. Atunci a fost ultima contradicţie. Nu puteam accepta legi care să nu corespundă necesităţilor, dorinţelor noastre. Dar şi atunci, prin contradicţie urmăream echilibrul. Fără echilibru nu poate exista calm, pace, seninătate. Se pare că voi, pămîntenii, mai aveţi de străbătut un foarte lung drum pentru ca să puteţi vorbi despre legea echilibrului universal.

Discuţia celor doi este iar întreruptă de zurbagiul mesean în faţa căruia se prezintă acum nu numai ospătarul, ci şi responsabilul restaurantului.

— Da, strigă revoltat meseanul, şi tovarăşa a observat, toate mîncărurile de-aici sînt intrare în putrefacţie !

Responsabilul se întoarce spre Virginia :

— Aţi afirmat dumneavoastră aşa ceva ?

Virginia înalţă din umeri :

— Vreţi să spuneţi că nu sînteţi conştienţi că vă alimentaţi cu animale ucise şi puse la putrezire ? Vreţi să spuneţi că acestea nu se descompun în organismele voastre şi vă grăbesc sfîrşitul ?

Doru caută să intervină :

— Vă rog, dînsa e vegetariană, dacă vreţi, daţi-ne două supe de zarzavat, apă minerală şi... mai vedem.

— Păi spuneţi aşa, tovarăşă, se înseninează responsabilul, dar, oricum, dacă-i vegetariană, nu trebuie să-mi facă revoluţie în local. Adu, Mitică, supele cerute, se adresează el ospătarului şi pleacă bolborosind.

De Virginia se apropie unul dintre cei trei bărbaţi de la masa vecină, cu paharul în mînă :

— Vă rog să-mi permiteţi, mă numesc Ion Bucur, actor.

Virginia îl priveşte surprinsă şi caută o explicaţie în ochii lui Doru. Acesta urmăreşte scena fără să clipească.

— Am ascultat cu toată atenţia spusele dumneavoastră şi vă rog să primiţi omagiile mele, ale maestrului regizor Ştefan Craioveanu şi ale maestrului Vasile Homoşteanu, scriitor.

La pronunţarea numelui, fiecare dintre cei de la masă se ridică şi se înclină.

— Ne-ar face plăcere, continuă actorul, dacă, împreună cu prietenul dumneavoastră, aţi binevoi să ne fiţi oaspeţi, poftind la masa noastră.

Profitînd de ezitarea lui Doru, Bucur face semn celor doi care, cu paharele în mînă, ocupă scaunele de la masa Virginiei. După prezentările de rigoare, în cadrul cărora Virginia e recomandată ca logodnica lui Doru, Homoşteanu îşi învinge timiditatea :

— Lucrez în prezent la un roman în care, ca şi dumneavoastră, combat cu toată hotărîrea consumul exagerat de proteine. Viaţa unuia dintre personaje se demolează sub ochii cititorului prin exageratul consum de carne. De-aceea, personal, aş fi foarte interesat să v-ascult opinia.

— Toţi pămîntenii iau masa în asemenea restaurante ? întreabă Virginia.

— Ei, nu, majoritatea se aprovizionează de la măcelării.

— La măcelării se găseşte tot ce este şi în restaurant?

— Nu, dar nu aceasta este întrebarea mea.

— Am impresia că vă faceţi probleme fără ca ele să existe, mărturiseşte Virginia. În ceea ce priveşte opinia mea aş dori să ştiţi că ea nu se deosebeşte cu nimic de a semenelor mele. Privesc şi nu-mi vine să cred că iubiţi viaţa şi totuşi vă mîncaţi zilele astfel ! Înţeleg că vă este necesar, pentru că aşa v-aţi decis să vă păstraţi corpurile. Constat că aceste deşeuri, prin diverse procese chimice, vă furnizează energia de a exista. Ceea ce nu

înțeleg este faptul că nu faceți nici o selecție în înghițirea acestor deșeuri. Vă formulați gîndirea cu ajutorul creierului, iar pe acesta îl aprovizionați, în ultimă instanță, cu produsele deșeurilor. Ce gîndire poate produce un creier alimentat astfel ? Un asemenea creier este bine dezvoltat ? Nu observați la oameni, la popoare, la animale ? Urmașii nedezvoltaților de azi nu riscă, în perspectivă, să devină oligofreni, cum îi numește Doru pe debilii mintali ? Nu credeți că există un raport între alimentație și gîndire ?

— Dumneavoastră cu ce vă hrăniți ? întreabă actorul.

— Cu lumină !

Cei trei se privesc reciproc și înalță paharele, zîmbind :

— Pentru lumină !

Ospătarul aduce supele comandate și apa minerală.

— Și, totuși, întreabă rîzînd actorul, în afară de lumină, cu care ne hrănim toți, cu ce altceva ați dori să vă hrăniți ?

— Ce mi-ar mai trebui altceva ?

Terminîndu-și supa, Doru zîmbește scriitorului care întreabă :

— O prăjitură ?

— Văd că zîmbiți neîncrezători, clatină din cap Virginia, dar permiteți-mi să vă amintesc o maximă existentă în colecția noastră despre energia astrală : „Licuricii spuneau stelelor : «Învățații afirmă că lumina voastră se va stinge odată». Stelele n-au răspuns."

După un moment de liniște, în care toți caută să ghicească mai adînc înțelesul maximei, actorul înalță iar paharul plin :

— Mare adevăr !

— Rabindranath Tagore se numește autorul acestei maxime, îi informează regizorul.

— Dacă toată lumea s-ar hrăni cu lumină, murmură scriitorul, n-ar lua foc pămîntul ?

Doru face plata ospătarului lipit de masa lor cu gura căscată, invitînd-o pe Virginia :

— Să mergem, morţii ne aşteaptă !

În vreme ce amîndoi se depărtează, regizorul, scriitorul şi actorul privesc în urma lor pînă trec pragul localului, după care actorul, izbind cu pumnul în masă, declară fără drept de apel :

— Mare artistă, pe legea mea !

XIV

Primăvara, în cimitir, soarele străbate prin pulberea petalelor răsărite în zecile de pomi și arbuști înfloriți, crucile își acoperă mormintele cu mantii de umbre verzui, în vreme ce păsările, habar neavînd de tristețea morților, saltă din creangă-n creangă, rîd, se reîntîlnesc vechi cunoștințe, se bucură de revedere, chiuie cît le țin puterile și mai discută despre problemele universale ivite în sezonul mort.

Virginia Popescu, rezemată pe bancheta din fața grilajului mormîntului mamei, își lasă pleoapele sărutate de fremătătoarele raze ale soarelui de april și saltă cu gîndurile printre ciripiturile acestui concert de primăvară.

De fiecare dată cînd ia un examen greu vine aici, aprinde o lumînare în memoria celei care a adus-o pe lume și-i povestește cum s-a pregătit, ce întrebări i-au fost puse, cum a răspuns și simte că astfel continuă să se găsească în fața aceleiași mame care o așteaptă-n pragul casei.

Un coleg de la Institutul de fizică atomică, într-o prelegere ținută la Casa studenților, citînd pe un fondator al fizicii cuantice, laureat al Premiului Nobel, afirmase că teoria fizicii, în stadiul în care se află ea în prezent, sugerează cu vigoare indestructibilitatea spiritului prin timp. Dar tot el afirma că universul energiei, degradîndu-se, se îndreaptă spre un echilibru etern și astfel va pieri și spiritul. Încă de cinci ori de-ar trăi Pămîntul față de cît a trăit pînă acum și ea, Virginia, e convinsă că bunătatea spiritului mamei va continua să trăiască în universul acesta atît de uriaș.

La gîndul universului, în minte-i răsare chipul acela cu fruntea lată, străjuită de lungi vițe negre și simte cum soarele i se strecoară-n inimă picătură cu picătură.

De ce s-o fi repezit să rupă orice punte de legătură cu tînărul acela adus de întîmplare și furat tot de ea ?

Era așa de bine lipită de el !

De ce s-a grăbit să-l întrebe dacă o iubește ?

Așa, pentru că orice femeie dorește să se știe că este iubită mai ales în asemenea clipe. Dar poate că el este altfel decît ceilalți. Sigur, de-aceea i se spune „nebunul". Își amintește foarte bine discuția. Nu i-a spus că n-o iubește. I-a spus „crezi că un cuvînt te-ar putea face fericită ?" Asta putea să însemne că se găsea pentru prima dată în fața unei femei. Chiar a și spus : „Eu nu știu exact ce înseamnă iubirea".

„Vai, ce proastă am fost !" Trebuia să aibă răbdare, să discute pe îndelete, el însuși exprimîndu-și teama de a trăi singur pe Pămîntul ăsta.

Uite, dacă acum era aici, ar fi putut vorbi cu el despre cele auzite la Casa studenților, i-ar povesti despre mama...

De undeva de departe, prin ciripitul păsărilor, ajungeau pînă la ea vorbele a două bătrîne care discutau despre spînzurarea vînzătorului de tămîie.

Zbenguiala păsărilor, taclalele bătrînelor, razele soarelui, toate se amestecau cu imaginea mamei, cu noaptea de dragoste, cu examenul absolvit și o dulce toropeală o face să susure ușor. Aude ca prin vis vocea bătrînei care parcă întreabă :

— Ce-o fi cu fata aia ?

O fi vorba despre ea? Ar vrea să deschidă pleoapele, dar e prea plăcut soarele ăsta de azi ca să nu te lași îmbrățișată de el, sărutată, cu ochii închiși.

Cusac, cu forța sa inepuizabilă de muncă, după ce colindase trei sferturi din cimitir, se găsea la capătul puterilor. Cu batista în mîna tremurîndă își șterge broboanele iscate pe față de nemernicul ăsta de soare care tocmai azi pripește de parcă s-ar trezi în miezul verii.

Străbătuse fiecare alee scrutînd cu ochii „cît cepele" pe fiecare trecător, pe fiecare trecătoare. În oricare îngrijitor de mormînt se poate ascunde un nebun, după cum în fecioară se poate ascunde oricare femeie îndoliată.

Cerberul, temutul cîine care străjuia la porțile Hadesului, cu toate cele trei capete ale sale și cu toți șerpii încolăciți pe gît, era o amărîtă de potaie față de argusul Cusac ai cărui 100 de ochi clarvăzători nu stau morți pe coada păunului, cum ar fi crezut Hera, ci țintiți aprig pe orice bocitoare în care s-ar fi prefăcut că se jeluiește un nebun sau o fecioară.

Pîș, pîș, puțin aplecat, cu pasul său neostoit din vremea cînd toate maidanele, și apoi cartierele, schelălăiau sub picioarele sale, Cusac nu are nici un motiv de autocritică : se străduise să-și ducă sarcina la îndeplinire. Era conștient, în același timp, că pe vremuri putea s-alerge cît era ziulica de mare, cutreierînd orașul în lung și-n lat, dar dacă s-ar fi întors cu toate cuștile goale ar fi scăpătat pentru totdeauna din funcția deținută.

Mai mult gîfîie decît respiră. Ajuns lîngă cele două bătrîne, mormăie ceva în semn de salut și mai mult se prăvălește decît se așează. În fața lui, dintr-o groapă proaspăt săpată, ies aburii primăverii.

Bătrînele discută despre proprietarul proaspătului lăcaș de veci, un moșneag care apucase să mănînce doar trei luni din pensie. Cusac privește cînd la una, cînd la alta, mai mult pe sub sprîncene, și ascultă sporovăiala obișnuită în atare situații. Despre mort cele mai frumoase cuvinte, prezentat ca soț ideal și unic : a muncit, a strîns de toate, a făcut trei apartamente proprietate personală din care două pentru copii și-acum... la ce-i folosesc.

— Vai de mine, se trezește una dintre bătrîne, să știi că cu fata de colo e ceva !

La cuvîntul „fată", Cusac întoarce capul în direcția privirii și simte că i se taie respirația : o tînără cu fața măslinie, sprijinită de speteaza banchetei, cu obrazul culcat pe braț, parcă doarme sau...

Trebuie să fii orb ca să nu recunoști în persoana tinerei chiar pe fata inginerului... Dar unde-i nebunul ?

Se adresează în șoaptă bătrînei de lîngă el :

— Singură ?

— Singură !

— De mult ?

— Cam de mult !

— Să...

— Doamne-ferește, se-nclină bătrîna, obișnuită să vadă moartea la fiecare pas al bipedelor ca și Cusac, dealtfel, la fiecare pas al patrupedelor.

Cu ochii țintă la bancheta pe care Virginia încremenise sub ploaia de caldă lumină, Cusac se ridică cu ultimele eforturi, pășește încet înainte dar, vai, în țipetele bătrînelor care cad pe spate, bătrînul hingher calcă în golul gropii, rostogolind după el valuri de pămînt.

Virginia tresare, se trezește, observă pe cele două bătrîne care-și adună fustele, scuturîndu-le, privește cum se-nchină și se vaietă, dă din cap cu compătimire : în cimitir asemenea scene, în care durerea îmbracă cele mai felurite forme, se întîlnesc în fiecare zi. Compătimindu-le, constată că e vremea să plece și pornește încet spre ieșire. Din cînd în cînd, privește în urmă, la cele două bătrîne care, înconjurînd mereu groapa, aplecîndu-se asupra ei, țipă, se văicăresc și se-nchină.

XV

Cîndva Doru fusese la Facultatea de medicină, unde un prieten îi prezentase pe laborantul de la prepararea cadavrelor. I se părea că locul acesta ar fi cel mai concludent pentru o ființă din altă lume de a vedea sfîrșitul omului. Merge alături de Virginia și, în vreme ce ea privește cu deosebit interes la tot ce este în jur, el își spune că trebuie să facă tot posibilul pentru a o feri de contactul cu alte persoane. Simte cum pămîntenii, prin felul lor de a fi, o silesc să se chircească în carapacea ei și să dorească înapoierea în lumea sa. În restaurantul acela, în cîteva clipe, ființa de lîngă el îi aprinsese în minte mii de torțe, făcîndu-l să alerge cu fantezia pe un coridor uriaș de lung. Fiecare arcadă a acestui coridor deschidea calea spre o nouă firidă în care necunoscutul îl atrăgea cu o putere magnetică misterioasă. În fața lui se întindea o cale mult mai lungă și mai întortocheată decît cea din spatele său.

Din cînd în cînd aude exclamările Virginiei :

— Dar chiar n-au deloc minte pămîntenii ? De ce aleargă cu mașinile astea ale căror gaze ucid oamenii, plantele... De ce acoperă fîșii de pămînt cu asfalt ? Au prea mult pămînt ? N-au nevoie de fîșiile acestea care, puse una lîngă alta, ar putea face încă un glob pămîntesc ? !

Doru se simte dator să ia apărarea copămîntenilor :

— Pe unde-ai vrea să meargă ? Prin aer ?

— Prin aer ! Da, dacă nu-s în stare să se reintegreze la orice distanţă !

Doru îşi continuă drumul, mestecîndu-şi gîndurile. Nu se crezuse niciodată cel mai inteligent pămîntean, dar nici cel mai prost, şi, deodată, apariţia unei fiinţe din altă lume îl face să se simtă atît de mic încît nu şi-ar putea măsura mărimea nici cu microscopul electronic.

— De ce stau pămîntenii în cutiile astea ? arată Virginia spre blocurile în ale căror ferestre apar, ici-colo, capetele locatarilor.

Înciudat, Doru întreabă ca pentru sine :

— Unde-ai vrea să doarmă ?

Virginia se opreşte pentru a-l privi cu atenţie :

— Vrei să spui că de la naştere şi pînă la dispariţie fiecare pămîntean stă într-o cutie din asta ?

— Doar n-ai vrea să stea pe stradă !

Virginia îşi duce mîna la frunte, pe faţă citindu-i-se o profundă compasiune :

— Vai vouă ! După ce că trăiţi atît de puţină vreme mai staţi şi-n cutii ? De ce trăiţi ?

Doru o priveşte lung, ca un şcolar cu lecţia neînvăţată, în faţa profesoarei.

— De ce nu faceţi, continuă ea, aero-vehicule ca să puteţi dormi în fiecare noapte în alt loc de pe Pămîntul ăsta ? Altfel veţi pieri fără să vă cunoaşteţi locul în care v-aţi petrecut viaţa. Vă asemuiţi cu viermele din hrean, care se naşte şi moare în acelaşi loc. Nu e de mirare că aveţi o gîndire mărginită şi vă minunează fiecare informaţie pe care v-o dau despre lumea mea.

Doru încearcă să-şi imagineze un apartament într-un astfel de aero-vehicul care să zboare pe un anumit coridor aerian şi cu ajutorul căruia să doarmă într-o noapte în Madagascar, în altă noapte să viseze în China, în alta să se trezească în Islanda sau pe vîrful Munţilor Kilimandjaro. În felul ăsta nu ţi-ar ajunge nici două vieţi. Ai dori să trăieşti mereu. Dorinţa este forma necesităţii şi necesitatea este motorul care determină îndeplinirea ei. Omul ar

găsi, cu siguranță, modalitatea de a-și prelungi viața de-ar ști că poate să cunoască fiecare locșor de pe planetă... Își amintește de socrul lui Patraulea, din blocul său : mereu bolnav de cînd a ieșit la pensie, gata să moară în orice clipă. El nu mai simte necesitatea vieții, nu dorește s-o mai trăiască, nu are de ce. Oare și eu am s-ajung astfel ? Bine, dar dac-am zbura așa, hai-hui, din loc în loc, cînd am mai merge la serviciu ? Am putea găsi de lucru azi în Madagascar, mîine în China ?

— Dac-am zbura, așa cum spui, întreabă el, din loc în loc, unde și cînd am munci ?

— Ce să munciți ?

— Ca să ne cîștigăm existența !

— Dar eu văd că existați, ce trebuie să mai cîștigați ?

— Ei, se enervează Doru, existăm prin muncă și pentru muncă.

— Cum să existați prin muncă și pentru muncă ? Doar mașinile există prin munca voastră și pentru munca voastră ! Vreți să vă substituiți mașinilor pe care le-ați creat ? La Centrul nostru de informații mi se spunea că scopul vieții voastre este de a fi fericiți. Urmăriți două scopuri ? Nu vă puteți concentra toate forțele spre unul singur ?

— Poate m-am exprimat greșit. Sigur, fericirea este scopul suprem al vieții, dar pentru a o realiza trebuie să muncim.

— Cînd munciți ? Unde ?

Doru se gîndește s-o ducă la fabrica de medicamente să-i arate cînd și cum se muncește, dar... ce-ar zice cei de-acolo de s-ar trezi cu o fată căzută din cer ?

Mergînd în pas de plimbare, încearcă, pe cît poate, să-i explice că semenul nostru trăiește în medie 70 de ani, din care 20 doarme, 4 mănîncă, 14 vorbește, 32 muncește...

— Cum ? Își consumă timpul de viață vorbind 14 ani ? Ce vorbește atîta ? Unde ?

— Vorbește, sigur, la telefon, la ședință, în tramvai, pe stradă, cum vorbim noi, acum...

— Noi vorbim acum, îi explică Virginia, pentru că ne vedem prima oară, dar, după ce ne-am cunoaște...

Doru nu ia în seamă observația ei și caută să-i prezinte ce face omul în cei 32 de ani de muncă, în uzină, în birou, pe cîmp.

Virginia îl ascultă cu mult interes și nu încetează să se minuneze cît de mult sînt rămași în urmă pămîntenii, cît de greu își cîștigă existența.

Intrigat, Doru o întreabă revoltat :

— Ce te miri atîta ? Te pomenești că la voi ființele stau sub păr să le pice...

— Ființele noastre nu au păr.

— Ziceam de pom. Ce ? La voi nu se muncește ?

— Ba da, îi răspunde calm Virginia, dacă ceea ce facem noi se poate numi muncă... Noi o numim distracție...

— Vrei să spui că nu faceți altceva decît vă distrați ?

— Da, așa existăm. Ceea ce faceți voi mi se pare extrem de rudimentar în cîștigarea existenței. O asemenea existență mi se pare un chin. Cunosc din istorie că și în Constelația noastră, în vremuri foarte îndepărtate, ființele se chinuiau la fel ca voi.

— Nu mă mai înnebuni atîta și spune-mi cum munciți ? Cum vă distrați ?

— Cum să-ți spun ca să mă înțelegi... În loc de creier, cum aveți voi, fiecare ființă de la noi are un sistem informațional încărcat cu toate datele existente în Centrul informațional central. Fiecare dintre noi muncește, de fapt, în sensul vostru, se distrează, pentru că își satisface o plăcere, efectuînd diverse legături informaționale. Aceste legături, în cadrul procesului pe care voi l-ați denumi fantezie, dau naștere unei infinite posibilități de distracție.

Doru îi urmărește cu oarecare greutate întortocheatele explicații, dar nu se poate abține să n-o întrerupă :

— Și salariul ? Retribuția bănească ? Mîncarea ? Hainele ? Chiria ?

Virginia îl privește lung, ca pe un pămîntean întîlnit pentru prima oară. Cunoaște sensul acestor cuvinte, noțiuni inexistente în lumea ei, dar nu găsește posibilitatea traducerii a gîndurilor pe care le are. Cum să-i explice pămînteanului inutilitatea salariului, a banului ? Ce să facă cu această retribuție bănească ? Mîncare ? Poate vrea să spună energie, această sursă a vieții infinită în univers... Pentru ce haine ? Ce să acopere, sau ce să arate cu ele cînd această sferă în care se țin toate informațiile nu are nevoie decît de un înveliș din metal transparent, necunoscut pe Pămînt ? Cui și pentru ce să plătească chirie de vreme ce fiecare ființă se poate descompune și recompune instantaneu în cele mai diferite locuri ? Încearcă să-i explice ființei pămîntene îngustimea întrebărilor și realizează că în creierul acela de pămînt încap foarte greu atîtea informații deodată.

— Spune-mi, te rog, întreabă Doru cu timiditate, tu chiar ești nemuritoare ?

Virginia îi răspunde mirată :

— Ai vrea să fii și tu nemuritor ?

Oricărui pămîntean căruia i s-ar pune o astfel de întrebare, de către cineva care i-ar putea îndeplini dorința, nu-i va fi ușor să răspundă imediat. În minte se nasc zeci de calcule : cum voi arăta după 100 de ani ? Dar după 200 ? Voi mai cunoaște pe cineva ? Voi mai avea forțele de-acum ? Dacă nu, de ce-aș mai trăi ?

— La voi ființele îmbătrînesc ? întreabă Doru cu oarecare teamă.

— Dacă prin îmbătrînire înțelegi trecerea timpului peste fiecare ființă, răspunsul este afirmativ. Poate exista ceva în afara timpului ?

— Vrei să spui că tu ești nu numai nemuritoare, ci și bătrînă ?

Virginia izbucnește în rîs :

— O, de-ai ști cît timp am străbătut !...

— Și, își ia Doru curajul de a întreba, continuați să nașteți ?

Tînăra de lîngă el se oprește pentru a-l bate pe umăr, rîzînd cu atîta poftă de parcă, își zice Doru, în metabolismul ei acționează furtunos enzima rîsului.

— De ce să naștem ? Pe cine să naștem ? Ne-am stabilit cei ce ne-am hotărît să trăim și ne-am fixat ca scop al vieții perfecțiunea. Odată atinsă perfecțiunea, singură fantezia mai este necesară.

Doru se uită lung la ea. Pășește încet întrebîndu-se cum ar arăta Pămîntul în stadiul perfecțiunii ? Ce natură o fi existînd în Constelația Fecioarei ?

Virginia îl întrerupse din gînduri :

— De ce sînt așa de posomorîți pămîntenii ?

Doru privește figurile trecătorilor și constată subit că-i par morți la plimbare. Unii calcă rar, alții repede, dar toți poartă pe față o tristețe inexplicabilă. Să fi reușit ființa de lîngă el a-i schimba modul de a vedea ? Nici pînă acum nu-i văzuse prea veseli, dar parcă nici atît de triști. Își dedicase cercetările găsirii unui antidot împotriva tristeții care macină organele vitale ca și speranțele omului. Îi explică Virginiei :

— Dacă o să mai vii altă dată pe Pămînt și nu vei mai întîlni oameni triști să știi că la veselia lor am contribuit și eu.

Virginia își scutură părul :

— De vor trăi tot ca acum, nu văd de ce s-ar veseli !

— Îi spuneam șefului invențiilor de la noi că ființe ca tine nu știu să plîngă. Tu plîngi ?

— Plîngi ? A plînge ? De ce ?

Virginia se oprește, îi prinde umerii cu mîinile și îl privește adînc :

— Nu am plîns niciodată. La noi nu plînge nimeni. Știu că ființele care nu-și realizează dorințele își plîng totdeauna nefericirea, dar eu n-am avut niciodată o dorință pe care să nu mi-o pot îndeplini.

— Oare, murmură Doru, știind că orice dorință îți va fi îndeplinită, merită să mai dorești ceva ?

Se privesc lung, amîndoi, cătîndu-se parcă dincolo de pupile, să găsească și alte răspunsuri la atîtea întrebări încă nespuse. Trecătorii îi împresoară, clatină din cap, cum

clatină de-atîtea ori cînd îndrăgostiții uită de cei din jurul lor, în vreme ce ei continuă să se întrebe fără să-și vorbească.

— De ce să nu dorești mereu altceva ? întreabă ea într-un tîrziu. De ce să nu se poată îndeplini ? Tu pui întrebări care nu au logică. De-aș ajunge într-o asemenea situație, sigur, mi-aș spune că sînt bătrînă, că sînt nefericită și nu mi-aș dori să mai fiu nemuritoare. Dar tot ce se află în urma noastră reprezintă o uriașă muncă pentru a realiza posibilitatea înfăptuirii oricărei dorințe.

Există cu adevărat asemenea lumi ? se întreabă Doru, ajuns în fața porții Facultății de medicină.

XVI

În autobuzul care-l duce de la un cimitir la altul, Ispas reflectează în liniște la efemeritatea vieții. Șade rezemat, în voie, fără să ia seama că toți cei din jur se străduiesc să se depărteze cît mai mult de el, strîmbînd din nas. El nu mai simte de mult duhoarea de hoit purtată în haine. Privește la trecătorii de pe trotuar și se gîndește cîți dintre ei și-or fi ridicat crucile acelea din cimitir, învelite în plastic, așteptîndu-și cadavrele proprietarilor. Va trebui, își spune, s-o conving și pe soție să-și ridice monumentul funerar că, vorba ceea, „nu se știe nici ziua, nici ceasul". Privește la pensionarul așezat pe scaunul bătrînilor și-și spune că, după cum arată, de nu și-a ridicat cruce pînă acum riscă să rămînă fără ea. Bătrînul, cu ochelarii pe nas, se chinuiește să citească rubrica „Decese" de la „Mica publicitate" a unei gazete. Caută, probabil, să vadă nume cunoscute. În spatele lui, un tînăr, în pantaloni de văcar american, mănîncă înghețată de zmeură și se chiorăște la rubrica „Vînzări" sau „Cumpărări". Probabil, își zice Ispas, un bișnițar în căutare de magnetofoane sau ceva cam așa. În fața bătrînului cu ochelari, un alt bătrîn, cu mîna pe o plasă de sticle cu apă minerală și cu ochii pe picioarele unei tinere cu o fustă confecționată dintr-un material atît de scump că abia i-au ajuns banii să-și acopere chilotul.

Ispas mustăcește. O pereche de picioare ca astea te bagă nu numai în păcat, ci direct în mormînt. Păi, se compară cu cele ce se bălăbănesc pe scaunul din fața lui ? Astea parcă-s de elefant, zău așa, filozofează Ispas, îți taie pofta de viață. Privește fața femeii, îi studiază ridurile săpate de oboseală și vîrstă, se uită la sacoșa unde se zbuciumă

patru cocoşei albi. Asta îşi aruncă toţi banii pe mîncare, îşi zice Ispas, n-o să aibă în vecii vecilor o cruce ca lumea. Unii, mai strîngători, îşi fac adevărate case în cimitir...

Amintindu-şi de-atîtea case-monumente funerare pe lîngă care trecuse fără să zăbovească, Ispas simte că-l apucă ameţeala. Dacă nebunul a-nchis-o pe fată într-un cavou ? Ar fi trebuit să deschidă fiecare uşă, să coboare în fiecare firidă şi să vadă dacă nu cumva nebunul a înmormîntat-o de vie pe biata fată. Altfel, de ce s-ar fi dus cu ea la cimitir ? Culmea ar fi ca fugarii să fie descoperiţi de Miliţie şi Cusac să afle astfel că a muncit de astă dată cum nu se poate mai superficial. Pronunţatul său spirit autocritic îl face să vadă negru în faţa ochilor. Observă brusc pe trotuar pe fecioară şi pe nebun. Hingherul închide ochii, nevenindu-i să creadă. Redeschide pleoapele şi, culmeaculmilor, vede pe cei doi, mînă în mînă, ca doi îndrăgostiţi, legănîndu-se, lovindu-se de trecători, nepăsători, veseli, ce mai, ca şi cum toată lumea ar fi a lor.

Spiritul de veghe al lui Ispas trezeşte şi spiritul de iniţiativă, ambele spirite înalţă corpul în picioare şi, la o schimbare de viteză a autobuzului, hingherul se trezeşte sprijinindu-se de sînii femeii cu cocoşei. Se dezlipeşte, timp de scuze nemaiavînd, îşi recapătă echilibrul, se repede pe lîngă tînăra cu fusta confecţionată foarte economic şi-şi înfige mîinile în spatele şoferului. Acesta, surprins, apasă cu putere piciorul în pedala frînei, toţi călătorii proiectîndu-se spre parbriz. Cocoşeii zboară în poala unei bătrîne, călătorul în pantaloni de văcar american trece rubrica de „Decese“ în culoarea zmeurii, în vreme ce bătrînul crai cu apă de Căciulata pipăie cioburile în căutarea ochelarilor.

Ispas se repede să coboare şi izbeşte în uşă ca şi cum îl alungă din urmă un incendiu apocaliptic.

Revenindu-şi, şoferul, halterofil ieşit la pensie, se ridică încet de pe scaun, face doi paşi spre zurbagiu, îl apucă de guler şi-i imprimă o astfel de viteză încît, printr-un culoar ad-hoc, în mai puţin de-o clipă îşi lipeşte fruntea de celălalt capăt al autobuzului. Pentru Ispas o asemenea mişcare este neprevăzută, dar nu neobişnuită. A aterizat el în situaţii mult mai dificile, încolţit de diverşi stăpîni care şi-au scăpat cîinii de sub supraveghere. Se ridică de pe

podea, sub privirea atentă a șoferului ale cărui brațe desfăcute în formă de clește sînt gata să-l strîngă din nou, privește la mulțimea ochilor îndreptați spre el și geme, cu mîna spre trotuar :

— Nebunul cu fecioara !

Toți călătorii din autobuz privesc în direcția arătată și revin la autorul incidentului.

Pe șofer nu-l interesează nici nebunul, nici fecioara, pe el îl interesează nebunul din fața lui. Fostul halterofil e grăbit să sancționeze cum se cuvine această mutră care cere palme. Se apropie de el cu toată precauția, temîndu-se, parcă, să nu-i zboare pasărea pe fereastră.

Fericită că și-a recuperat cocoșeii, prima victimă lovită de hingher se reașează pe scaun și se pregătește să asiste gratuit la un spectacol de lupte.

Fostul posesor al apei minerale se scuză, cu exagerată politețe, față de tînăra ale cărei frumoase picioare fuseseră stropite cu apă de Căciulata, apoi, cu voce ridicată, cere sancțiuni drastice împotriva huliganului.

Tînărul în pantaloni albaștri renunță să-și mai recupereze înghețata întinsă pe ziar și așteaptă cu interes să vadă cam cîte kilograme pot cîntări pumnii șoferului. Cititorul rubricii „Decese“ întinde pata roză spre rubrica „Închirieri“ și fuge mereu cu privirea să vadă de nu cumva, în apropiere, mai servește cineva și alte produse de cofetărie.

— Ce făcuși, mă ? zvîrle șoferul printre dinți, ajuns la doi pași de Ispas.

Urmăritorul „nebunului“ își dă seama că se află în fața unui amestec turbat de buldog și dog german. Fuge cu ochii în căutarea unei șanse de salvare și, în clipa în care șoferul se aruncă asupra lui, hingherul aplică vechea tactică în fața atacului cîinelui : culcarea la pămînt.

Toți călătorii uită unde și cînd trebuie să se ducă. Li se prezintă gratuit o premieră absolută, într-un singur spectacol. Cei de lîngă scaunul șoferului se grăbesc să se apropie de luptători pentru a gusta cum se cuvine acest meci pe ringul autobuzului.

Strategia lui Ispas are cîștig de cauză, astfel că se ridică, cu pumnii înainte mută fălcile preacurioșilor, ajunge

lîngă parbriz, căruia îi întoarce spatele, şi strigă, cu ochii ieşiţi din orbite :

— Un nebun a fugit cu o fecioară !

Şoferul se ridică frecîndu-şi creştetul capului, se scutură, înţelege clar că nebunul este chiar cel din faţa lui, aşa că renunţă să lovească un om care nu mai e în toate minţile. Dar, oricum, e vorba de un nebun periculos. Înaintează încet, căutînd o soluţie pentru a scăpa de el.

— Deschide uşa, se tînguie Ispas, nu se mai văd, dar poate-i mai prind !

Faţa şoferului se luminează. Pe trotuar, în dreptul autobuzului, un miliţian. Conducătorul auto se repede la scaunul său, apasă pe-un buton şi, în timp ce uşa se deschide, strigă din răsputeri :

— Luaţi-l, tovarăşe miliţian ! Ă scăpat din balamuc şi era să-mi ucidă tóţi călătorii !

XVII

Dintr-un cazan uriaş ies aburi.

De undeva se aude un mormăit ce se vrea cîntec : „Of, dor, dor, dor, şi-aolică mor, mòr, mor".

Doru înaintează, descoperă pe cel ce cîntă, îl salută, acesta îl recunoaşte, bucuros că mai poate schimba o vorbă cu cineva.

— Dînsa e logodnica mea, zice Doru, prezentînd-o pe Virginia. O interesează foarte mult prepararea cadavrelor.

— Să nu vă faceţi medic, îi recomandă preparatorul, zău, vă spun eu, nu se merită. Cum sînteţi aşa drăguţă, ca ospătăriţă sau barman cîştigaţi de patru ori cît un medic.

Virginia ascultă, zîmbeşte, dar nu înţelege nimic. Doru intervine :

— Are vreme să se gîndească. Dacă aţi vrea să ne vorbiţi despre activitatea dumneavoastră.

— Ce activitate ? Prepararea cadavrelor ? Aici pregătesc schelete. Astfel, din cadavre fac material didactic.

— Ce fel de cadavre ? întreabă Virginia.

— De oameni, doar nu de cîini. Aici este medicina umană, nu veterinară.

— Adică vrei să spui că fierbeţi oameni ca voi şi le luaţi oasele ? se minunează tînăra vizitatoare.

Laborantul se uită lung la ea. Cum adică „oameni ca voi" ? Există şi altfel de oameni ?

— Ce fel de oameni aţi vrea să fierbem ? întreabă el.

Virginia priveşte în ochii lui Doru. Acesta îşi dă seama că-n mintea fiinţei de lîngă el se zbat tot felul de gînduri. O fi socotind, probabil, că azi, mîine, îi va veni şi lui

rîndul să intre în acest cazan şi, poate, îi măsoară timpul pînă ajunge pe mîinile laborantului. Priveşte la tînăra din faţa lui, o floare ce veşnic va putea rămîne astfel, în vreme ce el, laborantul, toţi cei pe care-i cunoaşte sau nu, vor deveni pînă la urmă tot schelete, ca astea, ieşite din cazanul laboratorului.

În vreme ce laborantul cufundă capul unui cadavru ieşit din apa clocotindă, Virginia cercetează fiecare colţişor al încăperii. Doru îi observă încruntarea sprîncenelor, aleargă cu privirea pe aceeaşi direcţie de atenţie şi, spre surprinderea sa, constată că pe un scaun stă, încremenit, un bătrîn în pielea goală, cu un şorţ alb pe genunchi. În vreme ce Virginia continuă să rămînă ţintuită locului, Doru face cîţiva paşi înainte.

— Moş Vasile, îl recomandă vocea laborantului, cel mai bun prieten al meu.

Ajuns lîngă bătrîn, Doru constată că acest prieten este un cadavru. Se întoarce, cerînd, mut, explicaţii suplimentare.

— Rămăsese văduv de la patruzeci de ani, zice laborantul. Avusese un singur copil... prăpădit într-un accident. N-avea fraţi, n-avea surori. Era pensionat de silicoză, că ştiţi, mai toţi minerii dau în boala asta... că moş Vasile a fost miner. Nu bea, nu fuma şi murea de urît. După ce m-a lăsat nevasta... din cauza blestematei ăsteia de duhori intrate-n piele... că mie nici nu-mi mai miroase... zicea că mai bine s-ar culca-n pat cu dracu decît cu mine... moş Vasile şi-a făcut potecă spre mine ca să ne ţinem de urît unul altuia. Stătea ceasuri întregi şi-mi povestea despre mineri.

Obişnuindu-se cu întunericul, Doru observă faţa bătrînului : pămîntie, cu o mustaţă gălbuie, cu ochii de un albastru lăptos.

Bucuros că are cui povesti despre prietenul său, laborantul continuă :

— Se obişnuise într-atîta cu mine că, dimineaţa, cînd plecam la serviciu, venea cu mine. Stătea pe scaunul ăla unde stă şi acum. „Mă, Titi, mă, îmi zicea, cînd m-oi prăpădi, să nu mă bagi sub pămînt, că n-ar fi drept ca şi viu şi mort să stau tot sub pămînt.“ Avea dreptate, nu ? Şi-a

făcut acte-n regulă de cedare a cadavrului și cînd a murit l-am adus aici.

Virginia se-apropie de fața bătrînului și îi înflorește un zîmbet observînd severitatea cu care este privită de cel ce... nu mai este.

— De la el, continuă laborantul, cunosc mina de parc-aș fi muncit toată viața în ea. Iad, nu alta.

— Înțeleg, întreabă Virginia, că este vorba despre locul de unde se scot cărbuni, nu ?

— Da, la cărbuni a muncit și din cauza lor a murit, explică laborantul. Păi, ce, ușor lucru să te duci cu colivia 200 de metri sub pămînt și apoi să faci kilometri întregi ca s-ajungi în abatajul proptit în stîlpi de lemn, gata-gata să cadă-n orice clipă, plafoane bandajate cu scînduri prin care cad mereu bulgări, în întuneric și umezeală, mereu cu pericolul exploziei de gaz metan, asta-i viață ? E blestem.

— Dacă aveți nevoie de cărbune, de ce nu-l scoateți fără oameni, sau de ce nu-i folosiți energia în alt mod, în care omul să fie scutit de chinuri și pericole ?

Laborantul privește la tînără ca și cum ar vedea-o acum picată din cer :

— Cum, fără oameni ? Auzi, moș Vasile, se adresează el cadavrului, ai mai auzit o asemenea trăsnaie ?

— Și cîtă vreme intenționezi să ții cadavrul lui moș Vasile ? se interesează Doru.

— Cum, cîtă vreme ? Pînă-mi vine și mie sfîrșitul. Așa am și eu cui spune un of, o glumă, un secret... De-asta, fără moș Vasile cred c-aș fi mort.

Doru simte că nu mai are aer. O ia de mînă pe Virginia, pornește spre ieșire, rugîndu-l pe laborant să-i conducă în sala de disecții.

Ridicînd rînd pe rînd cearșafurile de pe cadavrele ciopîrțite de studenți, în fața ochilor Virginiei se dezgolesc toate mecanismele moartei vieți a pămîntenilor. Cel mai mult o atrage creierul pe care-l cercetează cu atenție, mirîndu-se cum de nu au putut fi preluate toate funcțiile lui într-o instalație mecanică veșnică. Doru nu înțelege ce anume o surprinde, dar realizează că nici el, nici altcineva nu ar putea răspunde întrebărilor ei. Cu astfel de piese perisabilitatea corpului omenesc este de neînlăturat. De

ce atîtea elemente rudimentare pentru a produce o energie îndoielnică ? De ce nu se recurge la executarea unor organe integrate alimentate cu energia emisă de cel mai apropiat şi generos corp ceresc ?

Laborantul nu înţelege nici o iotă din discuţii. El continuă să dezgolească mereu alte cadavre, în vreme ce Doru se străduieşte să înţeleagă sensul acestor întrebări pentru a putea vedea cît de cît un răspuns posibil. Va reflecta multă vreme asupra lor, dar va trebui să ceară explicaţii suplimentare. Mulţumeşte laborantului pentru amabilitate şi porneşte cu Virginia spre ieşire.

Înainte de a se despărţi, laborantul îl reţine o clipă pe Doru, şoptindu-i :

— Eu unul nu v-aş sfătui să vă-ncurcaţi cu o trăsnită cum e asta. Prea-i umblă mintea brambura.

Doru clatină din cap ; de cele mai multe ori, pe cei ce gîndesc altfel decît s-a gîndit pînă acum, îi socotim nebuni.

XVIII

Ajuns cu chiu-cu vai în capela cimitirului, Cusac trece pe lîngă cadavrele care aşteaptă, în sicrie, ceremonialul de rămas bun. Le priveşte feţele încremenite grav în faţa misterioasei probleme pe care viaţa le-a pus-o pentru ultima dată.

Aşa, aici e linişte, îşi zice Cusac, nu mă vede nimeni, aşa că pot curăţa hainele în linişte. Îşi dă jos sacoul, pantalonii şi, cu o crenguţă de brad, smulsă dintr-o coroană depusă pe-un sicriu, începe să-şi scuture veşmintele de pămînt. Nu putea merge vărgat prin oraş ca o fiară scăpată din Grădina Zoologică, după cum nici nu putea străbate străzile în chiloţi. Zăreşte un sfeşnic cu lumînări aprinse care-i aprind şi lui ideea de a-şi usca hainele la căldura lor. Pîş, pîş, se-apropie şi îşi întoarce pantalonii pe-o parte şi pe alta. Din cînd în cînd trage cu coada ochiului la cadavre şi încearcă să le descopere profesiunea, viaţa. Uite, ăla, cu faţa de plastic, cu nas ascuţit, pe care moartea l-a prins înainte de a fi păşit în al patruzecilea an, stă singur, în vreme ce nevastă-sa s-o fi gîndind mai mult pe cine să agaţe decît pe cine să îngroape. Cu ce s-o fi ocupat în timpul vieţii ? Moartea are obiceiul să şteargă diferenţele de pe feţele celor ce-i ia. E greu să vezi profesiunea pe feţele morţilor, dar e uşor să-ţi dai seama dacă în ultimele clipe au suferit sau nu. Pînă atunci s-o fi bucurat de ceva ? Nici asta nu se vede, îşi zice Cusac, continuînd să-şi perpelească hainele. Dincolo, într-un sicriu de stejar, ornat cu bronz auriu, parcă ar dormi un bătrînel cu faţă de copil. După scrisul de pe panglicile coroanelor, a fost general în timpul vieţii. Aha, în rezervă De mult nu mai

comanda oşti. Ce-o fi făcut de cînd a ieşit la pensie ? Şi-o fi scris memoriile ? Şi pe el îl bate gîndul ăsta. În definitiv a fost în fruntea sindicatului ecarisajului. Ce făceau pînă la el nenorociţii ăştia care nu ştiau decît să arunce juvăţul după cîini şi să dea peste cap sticla de secărică ? Aceşti amărîţi de analfabeţi în trecut nu numai că au devenit proprietari ai mijloacelor de producţie, gîndeşte Cusac, de parcă s-ar găsi în prezidiul unei adunări, drept pentru care li s-a ridicat nivelul conştiinţei, avînd o deosebită grijă de juvăţ, dar în acelaşi timp viaţa lor a suferit schimbări radicale. Acum nu mai beau secărică, ci beau bere, nu mai înfundă crîşmele chiuind pînă la miezul nopţii, ci stau cuminţi să li se ridice nivelul la adunări, muncesc voluntar în timpul liber. El, personal, a încurajat totdeauna folosirea armei criticii şi autocriticii, lovind fără cruţare în cei ce nu se străduiau să mărească productivitatea muncii alergînd toată ziulica doar după o coadă de potaie. El, Cusac, se poate mîndri, pe bună dreptate, că sub şefia lui a crescut într-atît nivelul cultural al hingherilor încît fiecare din ei a devenit un adevărat artist în prinderea cîinilor. El a fost cel care a lansat lozinca : „Artist pe scenă, artist în producţie". Era o adevărată desfătare să priveşti spectacolul de prindere a unui cîine, drept pentru care se-adunau o mulţime de copii să asiste. În trecut, aceşti harnici hingheri erau huiduiţi, loviţi, în toate mahalalele. Azi, cu fruntea sus, îşi aduc valoroasa lor contribuţie la dezvoltarea producţiei de mănuşi. E adevărat, brigada artistică a hingherilor n-a depăşit prima fază în nici un concurs, dar el, Cusac, a afirmat totdeauna că esenţialul în artă nu este să ajungi în frunte, ci ea să slujească numai prinderii cîinilor, al căror număr se vede cît de colo cît a scăzut, drept pentru care el propusese şi o campanie de prindere a pisicilor. Acestea, este drept, presupun hingheri cu un înalt nivel de calificare, dar el susţinea oriunde se prezenta că „băieţii" săi sînt gata să lichideze nu numai toate mîţele dar, de li s-ar cere, ar putea nimici toate păsările care, cum se ştie, aduc mari pagube economiei, ciugulind ici-colo, grîu, porumb, struguri... Făcuse şi un calcul ca s-arate ce risipă uriaşă se face din cauză că nu se lichidează vrăbiile, graurii etc.

Își amintește cum și-a început activitatea : responsabil cu noile metode de muncă. Completa grafice și anunța presa despre rezultatele obținute. Cea mai bună metodă, „preluarea schimbului din mers“, a dat rezultate deosebite, aplicîndu-se întocmai indicațiilor sale. Cu o zi înainte de preluarea schimbului, el fixa locul de întîlnire între cei doi hingheri astfel ca unul să predea, iar celălalt să preia activitatea celuilalt de urmărire a cîinilor, fără să se mai treacă pe la secție. În acest fel, cîinele urmărit de schimbul precedent putea fi prins de hingherul din schimbul următor.

Tot el a susținut cu tărie ca să se pună capăt barbariei de a chinui cîinii cu juvățul și transportarea lor în cuști. Se cerea un nou salt în ridicarea nivelului profesional, astfel că actuala metodă de lichidare a cîinilor cu ajutorul otrăvii este și mai umanistă (eliminînd dintr-odată chinurile) și, evident, mult mai productivă.

Astfel de memorii n-a scris și n-o să scrie nimeni. Ce titlu le va da ?

Tot întorcînd pantalonii, tot pipăindu-i cu privirea pierdută în ceara lumînării topite-n sfeșnic, adîncit în memoriile ce așteptau să fie așternute pe hîrtie, Cusac nu observă intrarea unei bătrîne, după cum nici aceasta nu-l observă pe el.

Sprijinindu-se într-un baston, încovoiată de ani și durere, femeia se-ndreptă spre sicriul fostului general, se-aplecă peste defunct, sărutîndu-i obrazul și murmurînd ceea ce numai ea putea înțelege. Cu pleoapele închise, încearcă să revadă atîția ani petrecuți în bucurii și necazuri cu cel ce era și acum nu mai este.

Amintindu-și cum îi scăpase fecioara printre degete, Cusac socoti că, principial cum este, se cuvine să-și facă autocritica. Nu-i nimeni în jur și nici nu trebuie. Un președinte sau un fost președinte ca el nu poate coborî într-atîta încît să-și facă autocritica în fața sindicaliștilor sau foștilor sindicaliști. „Autocritica, își zice el, principial vorbind, trebuie făcută în fața ta însuți. Să te privești în oglindă, cînd nu te vede nimeni, și-atunci te poți scuipa sau pălmui în voie. De scuipat decît așa, să arunci saliva-n sus și apoi s-o primești pe obraji.“ La prima încercare Cusac constată că autocritica este o operație foarte grea, o

armă care poate să nu-şi lovească ţinta. Oglindă neavînd, se mulţumi să-şi tragă o pereche de palme, după care glăsui să-l audă toţi morţii :

— Aşa-ţi trebuie, nemernicule, nu eşti bun de nimic ! Iţi scapă printre degete problemele esenţiale !

Poc, poc.

— Ţi s-a urcat la cap că eşti foc de deştept şi cînd colo nu faci nici o ceapă degerată !

Poc, poc.

— Te credeai cel mai-cel mai şi cînd colo dai în gropi de prost ce eşti !

Bătrînica de lîngă sicriul fostului general, care la început crezuse că se-nşală, îşi caută ochelarii în geantă şi... ce-i fu dat să-i apară în faţa ochilor ? Un mort înviat sau chiar diavolul în chiloţi ?

Bătrînica nu-şi mai termină semnul crucii pentru că o moleşeală neaşteptată îi retează genunchii şi o prăvăleşte peste sicriu, într-un ţipăt stins.

Zgomotul căderii, vocea leşinatei îl fac pe Cusac să-ntoarcă privirea şi, văzînd-o pe femeie căzută peste sicriu, se repede spre ea. Îşi zvîrle haina şi pantalonii lîngă sfeşnic şi, în graba mare, se repede s-o readucă în simţiri pe cea care îmbrăţişa generalul.

— Tovarăşe, tovărăşico, încearcă el s-o ridice de subsuori şi s-o pună pe scaunul de-alături.

Bătrînica deschide ochii, vede coroanele de flori acoperind picioarele soţului, dar, Ucigă-l crucea, în faţa ei, sare dezmăţat, schimonosindu-se în fel şi chip. Cade din nou în leşin, nu înainte de a invoca toate puterile cerului să n-o despartă de iubitul ei soţ şi nici să n-o lase pradă puterilor Necuratului.

Speriat de-atîtea leşinuri, Cusac îşi aminteşte că-n asemenea împrejurări drumul readucerii la viaţă trece prin două palme. Fără să stea mult pe gînduri, cu cele mai bune intenţii, îşi lipeşte cu putere mîinile de obrajjii stafidiţi ai bătrînei.

În aceeaşi clipă, pe uşa capelei îşi fac apariţia celelalte rude ale generalului : fii, nurori, gineri, nepoţi. În faţa lor, o imagine de groază : un bătrîn, îmbrăcat cît se poate de sumar, pălmuieşte pe buna şi blînda lor mamă, soacră şi bunică. Cine este mizerabilul ?

În iureş, ca la semnalul de atac al unei goarne, descendenţii celui din sicriu se reped spre detracatul ins care, surprins, bate rapid în retragere. Unde să fugă ? Capela nu-i un teren de fotbal şi în loc de piste fără sau cu obstacole nu are decît sicrie aşezate pe postamente. Primul care încheiase cu suferinţele pămînteşti fără să se gîndească la zicala că niciodată nu e prea tîrziu, se trezeşte, mort fiind, asaltat din două părţi. Pe de o parte Cusac, pe de alta rudele dispărutului. Ca-ntotdeauna mortul e sacrificat şi de astă dată, astfel că este aruncat din liniştea de veci la doi paşi de cele patru scînduri.

— Staţi ! urlă Cusac, realizînd că nu poate face faţă atacului.

Gîfîind, rudele caută cu privirile la bătrînă care, revenindu-şi; cu mîna la gură, încearcă să înţeleagă ce se-ntîmplă în aceste grave momente ale vieţii ei.

— Tovarăşi, e o neînţelegere ! urlă Cusac.

Ginerele bătrînei, un judokan de performanţă, se-aruncă spre desfrăbălatul profanator, îi prinde ambele braţe pe subsuori, încrucişîndu-şi palmele pe după ceafa acestuia.

— To-va-răşi ! icneşte Cusac din ce în ce mai stins.

— Cu mine eşti tovarăş, mă, dizgraţiatule ? îi şuieră judokanul.

Odată inamicul imobilizat, femeile se desprind de grup, îndreptîndu-se, cu alaiul cuvenit, spre bătrîna ai cărei ochi urmăriseră cu interes fugărirea lui Ucigă-l toaca.

Cusac, cu eforturi sporite, încearcă să se apropie de pantaloni, dar, spre disperarea lui, observă că toate străduinţele de a-şi acoperi chiloţii sînt zadarnice. Încăpuse în mîinile acestui şuieră-vînt în ceafa lui şi, ori de cîte ori încerca un nou efort, era şi mai tare strîns în cleşte.

Bătrînica doreşte să fie informată îndeaproape despre arătarea din capelă, astfel că fiicele şi nurorile îi dau singura explicaţie logică : un profanator de sicrie care voia să se îmbrace cu hainele morţilor.

— Vai, dragele mele, mărturiseşte bătrîna, dar putea veni la noi, i-am fi dat hainele răposatului. Le-ar fi dat la vopsit...

— Nu-i din cei care crezi matale. N-ai văzut ? Voia să te omoare. Dacă nu interveneam noi...

— Asta aşa-i. Oare de ce voia să mă omoare ?

Între timp, grupul bărbaţilor reuşeşte să scoată bestia din capelă şi s-o azvîrle în primul autovehicul folosit la transportul pe ultimul drum.

— Tovarăşi, încearcă, disperat, Cusac să lămurească mulţimea adunată în jurul arătării în chiloţi, îndesată în dubiţă, eu caut un nebun care a fugit cu o fecioară, nu e ce credeţi dumneavoastră, tovarăşi !

Mai primeşte un ghiont care-l aşează în poziţia obişnuiţilor acestui autovehicul, după care doi miliţieni, desprinşi din mulţime, urcă în maşină şi pornesc spre poarta de ieşire a cimitirului, să lămurească această problemă la circă.

XIX

Cum zumzăie albinele la venirea primăverii așa renaște viața în parcul Cișmigiu, la începutul lui april. Iarba și florile îi cheamă pe îndrăgostiți, mesele și băncile zvîntate îi aduc pe luptătorii cu cai, tunuri și soldați, două armate îngrămădite într-o cutie de șah. Scriitorii, adunați în cerc, eternizați în piatră, meditează la anul scurs, în vreme ce, nu departe de ei, maeștrii spectatori ai fotbalului analizează recentul meci divizionar. Mult mai gălăgioase devin spațiile de joacă ale copiilor pe lîngă care lebedele plutesc cu indiferență regală.

Doi milițieni se plimbă, bucurîndu-se de soare, atenți la tot ce se-ntîmplă în jurul lor, gata oricînd să intervină.

Aliniați de-a lungul aleilor, bătrîni și bătrîne întind fețele spre lumina revărsată din cer ca florile-soarelui, cu pleoapele închise, fericiți că au prins încă o primăvară.

Virginia pășește pe lîngă toți acești pămînteni atît de identici ca structură și totuși atît de diverși ca înălțime, vîrstă și preocupări. Numai că această diversitate e înconjurată de un cerc cu un foarte mic diametru, cerc în care se învîrtesc un restrîns număr de ani pentru a dispărea, apoi, în trecut.

Doru continuă să mediteze asupra celor spuse de Virginia la Facultatea de medicină : „Odată atinsă perfecțiunea, singură fantezia mai este necesară". Cît drum vor mai străbate oamenii pentru ca s-ajungă la perfecțiune ? Și, oare, numai atunci vor slobozi cu adevărat drumul fanteziei ? Sigur, și azi mai răsare, ici-colo, la oamenii de artă,

îndeosebi, a căror fereastră este totdeauna deschisă spre viitor, dar, în general, închidem cu străşnicie porţile în nasul fanteziei, de teamă să nu ne ducă pe drumuri năstruşnice. Dar, uite, cu ajutorul acestui joc al minţii se poate merge spre perfecţiune şi dai astfel posibilitatea realizării oricărei dorinţe.

— Hai să stăm puţin aici, o invită Doru pe Virginia, oprindu-se în faţa unei bănci goale.

Cuminte, Virginia se aşază pe bancă.

Pe Doru îl bate gîndul să meargă cu ea într-o uzină pentru a-i arăta activitatea în care sînt angajaţi pămîntenii. Închide ochii şi, răsărindu-i sub pleoape halele acelea cu luminatoarele îmbîcsite de praf şi de fum, prin care se tîrăsc vietăţi înnegrite în zgomotul infernal al ciocanelor şi maşinilor, renunţă. Într-o filatură, unde lucrează semene mai apropiate ei, poate-ar fi mai nimerit, dar ţăcănitul acela de mitralieră ar asurzi-o şi pe ea aşa cum se întîmplă şi cu lucrătoarele. Într-o uzină electronică ? Oriunde ar vedea aceleaşi fiinţe impersonale, aplecate asupra unor îndeletniciri ce le ia zilele în schimbul alimentaţiei necesare recuperării forţei de muncă, sugerîndu-i astfel inutilitatea vieţii lor. Să fie pus iar în penibila postură a primitivului ? Poate pe cîmp, în agricultură, unde acum semănatul este în toi, ba, ici-colo au început lucrările de întreţinere a culturilor. Ce să vadă ? Doru oftează :

— Cam asta-i lumea asta. Dacă te mai interesează ceva, întreabă-mă, dacă nu, povesteşte-mi despre lumea ta.

Virginia se uită la două turturele ce-şi fac de joacă pe iarba de curînd răsărită, şi apoi înalţă privirea spre cer, căutînd, parcă, să şi-o sprijine în lumea ei.

— Ştiam, începe ea, aproape totul despre Pămînt. La Centrul nostru informaţional există înregistrat aproape tot ce mi-ai arătat tu şi multe altele. Toate informaţiile păreau atît de absurde, încît insistenţa semnalelor tale radiofonice m-au determinat să vin şi să pipăi, cum ziceţi voi, acest Pămînt. Dar nu informaţiile sînt absurde, ci realitatea voastră : modul de a trăi, de a gîndi, existenţa bolilor pentru înlăturarea cărora cheltuiţi mult mai puţin

decît pentru uciderea în masă, la vreme de război. Totul mi se pare ireal şi absurd. La Centrul nostru mi s-a spus că pe Pămînt lumea este împărţită în două tabere, fiecare dintre acestea sacrificîndu-şi cei mai frumoşi ani ai vieţii populaţiei sale pentru a produce un armament menit a distruge atît populaţia adversă cît şi, practic, propria populaţie. E adevărat, nu ?

— Depinde din ce unghi priveşti...

— Indiferent din ce unghi ai privi, obiectul e acelaşi. Poate fi ceva mai absurd ? În cadrul unui simpozion la care au luat parte prietenele mele aprovizionate cu cele mai multe informaţii, nici una nu a putut găsi logica după care vă călăuziţi voi, pămîntenii. Nu vă cutremuraţi că aveţi de trăit puţină vreme, vreţi să vă ucideţi şi mai repede. E groaznic ! Ce să-ţi spun despre lumea mea ? întreabă Virginia. Uriaşul volum de informaţii nu ar putea intra în capul tău într-un timp atît de scurt pe care-l am la dispoziţie.

— Încearcă, totuşi, o roagă Doru.

După ce-l priveşte o clipă, Virginia clatină din cap :

— În timpuri străvechi, ultima absurditate petrecută la noi a fost lupta cu centaurul Ochivedetot.

Doru înalţă capul :

— Mitologia greacă pomeneşte de existenţa centaurilor pe muntele Pelion, dar... numai mitologia.

Virginia zîmbeşte :

— Centaurul despre care-ţi vorbesc a descins la noi dintr-o constelaţie care, de-aici, de pe Pămînt, se vede în partea de sus a Drumului Stelelor Albe, numit la voi Calea Lactee. Centaurul acesta a fost răspus de-un cîntec pe care-l intonăm ori de cîte ori fantezia se concretizează într-o nouă victorie.

— Un cîntec a răpus un centaur ? Mai ceva decît în mitologia greacă, exclamă Doru.

— De ce te miri ? Eu ştiu că la voi Orfeu îmblînzea fiarele sălbatice cu cîntecele sale.

— Mitologie !

— Dacă socotești că mitologia este o magazie cu mituri, ridică vocea Virginia, știi foarte bine că fiecare mit nu este numai o poveste, o metaforă, ci o realitate trăită.

Doru privește la turturelele care continuă să ciugulească iarba, minunîndu-se de uriașul număr al datelor deținute în Centrul informațional din îndepărtata constelație și căutînd, în același timp, să înțeleagă cum a putut fi înfrînt un centaur de un cîntec. Întreabă, într-un tîrziu :

— Cum ziceai că se numea centaurul acela ?

— La voi, îi răspunde Virginia, s-ar traduce Ochivedetot, pentru că, așa cum știi, numele sînt date gratuit. Ți-am spus doar ca să-nțelegi faptul că fostul centaur avea un singur ochi. Venit din constelația sa, a distrus tot ce se construise în lumea noastră și s-a întronat stăpîn absolut, necinstind pe toate semenele mele. Unele dintre ele, ființe pierdute, s-au strîns în jurul lui pentru a-l sluji și astfel să se poată bucura de diferite favoruri. A fost cea mai neagră perioadă din istoria noastră.

— Dar ce făcea ? întreabă Doru, din ce în ce mai intrigat.

— Dorea să transforme Consteația Fecioarei, cum o denumiți voi, în Constelația Centaurului.

Doru încearcă să se lămurească, dînd glas gîndurilor :

— Înțeleg că el a venit tocmai dintr-o astfel de constelație. De ce n-a rămas în constelația sa ?

— Pentru că, în fantezia sa limitată — toate ființele au o minimă fantezie — dorea ca întreg universul să fie populat numai de centauri. Îți poți imagina un asemenea univers ? Un univers în care toate ființele să aibă același fizic și același mod de a gîndi ?

— Cum așa ? înalță Doru din umeri.

Virginia oftează ușor :

— Cred că nici mintea voastră de pămînteni nu i-ar putea înțelege felul de a fi. În primul rînd ne limita viața, susținînd că el trebuie să aibă urmași tineri pe care să-i educe și să-i învețe după capul lui. Două treimi din acest timp de viață ne punea să muncim fără rost. Din ce se construia în prima treime a vieții o parte era expediată

în constelaţia lui, iar ceea ce rămînea trebuia s-o distrugem în a doua parte a vieţii.

— De ce ?

— Fie că nu ştia ce voia, fie că urmărea să ne ocupe tot timpul vieţii pentru a nu ne gîndi cum să scăpăm de el. De pildă, dacă în prima treime vopseam păsărelele acelea în alb, arată Virginia spre turturele, în a doua treime trebuia să le vopsim în negru.

— Înţeleg că-şi schimba preferinţele, conchide Doru.

— Dacă vrei, le poţi zice preferinţe, dă Virginia din mîini. Aceste schimbări de preferinţă erau istovitoare. În fiecare zi ne anunţa o nouă preferinţă. Ne arăta în ce parte să mergem. Zi şi noapte. Pe rînd, eram obligate să trecem prin grajdul său să ne lumineze, zicea, în realitate să ne necinstească. Oferea premii mari tuturor acelora care se angajau să cerceteze posibilitate naşterii de gemeni, pentru că, zicea el, centaurii trebuie să stăpînească universul.

— Şi pe Pămînt, o informează Doru, au existat dictatori cu asemenea gînduri nebune.

— Trecea în pas de gîscă prin aşezările noastre pentru că, zicea, cu un singur ochi trebuie să vadă tot. Slugile lui, toate cu un semn la braţul drept, ne sileau să strigăm mereu : „Trăiască".

— Dar seamănă grozav cu un pămîntean care era salutat la fel, prin ridicarea braţului drept. Cred că era nebun !

— Nebun ? se întreabă Virginia. Avea un virus de genul turbării, pentru că făcea spume la gură cînd vorbea. Vorbea mult şi des, spunînd mereu acelaşi lucru.

— Şi, mă rog, ce vorbea ?

— Noi ne stingeam de inaniţie şi el ne spunea că niciodată n-am trăit atît de bine ca sub conducerea sa.

— Dar asemănarea e fantastică. Aşa vorbeau aici, pe Pămînt, Hitler şi Mussolini, o informează Doru.

— Da, se revoltă Virginia, dar el ne spunea că o să fie şi mai bine, în vreme ce totul era din ce în ce mai rău.

— Exact aşa s-a-ntîmplat pe Pămînt în timpul dictatorilor de care ţi-am vorbit ! Dar, mă rog, cum a fost posibil ca monstrul vostru să fie distrus de un cîntec ?

— Înainte de venirea lui, explică Virginia, cea mai mare dorință a fiecărei locuitoare din Constelația noastră era aceea de a crea cel mai frumos cîntec, pentru că, din vremuri imemoriale, moștenisem de la străbuni credința că prin cîntec orice ființă poate păși spre fericire. Acest cîntec trebuia să creeze un climat de liniște și mulțumire, pentru ca fiecare locuitoare a Constelației să poată înainta spre perfecțiune.

Primul ordin dat de Centaur la venirea lui a fost interzicerea cîntecelor. Pentru o singură melodie erai trimisă pe tot restul vieții să cureți haznaua grajdurilor sale, pe întuneric, într-o duhoare de nedescris. Toate păsările cîntătoare erau urmărite și ucise de arcași aleși din ființele pierdute.

Un singur cîntec era admis, un fel de răget, de fapt, cel închinat lui.

Uneori plîngeam, pentru că nu era ușor să faci numai ceea ce este împotriva dorinței tale ca să răspunzi poftelor lui. Plînsul nostru i se părea un cîntec și amarnic ne condamna.

Odată s-au născut două gemene. Centaurul s-a bucurat, dar s-a și înfuriat. S-a bucurat pentru că, în sfîrșit, se reușise, după îndelungi cercetări și experiențe, să se nască două gemene, dar s-a înfuriat pentru că nou-născuții nu numai că nu semănau cu el la trup, dar, abia născute, au început să cînte. În fața lui se ridica o uriașă dilemă : aceste gemene puteau da naștere unor urmași asemănători lui, dar, de le va lăsa în viață, riscă să molipsească întreaga populație cu cîntecul lor. Pînă la urmă a ordonat să fie cruțate și crescute în încăperi special amenajate, sub grajdurile sale, în așa fel încît glasul lor să nu fie auzit de nimeni. Îngrijitoarelor li s-a turnat o soluție în urechi, astfel ca să nu audă și să răspîndească acel cîntec. Pe măsură ce creșteau, gemenele cîntau tot mai frumos, iar glasul lor începea să răzbată dincolo de palat.

Se pare că virusul existent în sîngele centaurului, la vibrațiile cîntecului, se prolifera foarte repede astfel că

provoca o adevărată turbare. Centaurul nu mai avea somn şi ordona, oferea medalii şi premii pentru găsirea unei soluţii. Cîntecul gemenelor era preluat de semenele din apropierea grajdului imperial, fredonate şi prezentate mai departe, astfel că, în plimbările sale, în vreme ce alaiul însoţitor striga urale şi rägea „cîntecul" său, populaţia fredona cîntecul gemenelor.

La început, Centaurul a vrut să arunce în haznale toate aşezările, dar, ca să-l linişteascä, fiinţele pierdute, de frica lui şi a mulţimii, l-au asigurat că e vorba de o simplă iluzie pe care, de o va lua în seamă, o va transforma în obsesie.

Pe măsură ce trecea vremea, mulţimea îndrăznea să fredoneze şi mai tare cîntecul gemenelor. Centaurul făcea eforturi, prefăcîndu-se că nu aude. După îndelungată vreme de nesomn, frînt de oboseală, cînd trecea printr-o aşezare, cu toate că mulţimea începuse să cînte şi cu cuvinte, Centaurul a încetat să mai meargă la trap. Uimită, mulţimea a încetat uralele, cîntînd din ce în ce mai tare, iar Centaurul, mergînd la pas, împleticindu-se, s-a întins de-a latul drumului, cu spume la gură. Mulţimea s-a aruncat asupra lui cu toată ura strînsă în cursul timpului, l-a jupuit, l-a sfîrtecat în mii de bucăţele, aruncîndu-i-le într-un foc uriaş. Uite, acolo.

Doru priveşte pe direcţia mîinii întinse, dar nu vede nimic. Observîndu-i nedumerirea, Virginia îl linişteşte :

— Nu vezi, asta-i, voi pămîntenii nu puteţi vedea în cursul zilei.

— Cum aşa ? se revoltă Doru. Noi tocmai ziua vedem, iar noaptea nu.

— Te-nşeli. Priveşte în orice noapte Constelaţia noastră şi ai să vezi cum, în centrul ei, pîlpîie acel foc veşnic aprins de la pieirea Centaurului.

— Ce cîntec este acela ? întreabă Doru.

— Nu poate fi cîntat niciodată de o singură fiinţă.

Doru oftează :

— Umblu cu tine de azi dimineaţă şi parcă tot mai mult mi se întăreşte convingerea că mi se joacă o farsă,

că nu poţi veni din altă constelaţie, ci dintr-un spital psihiatric.

— Ce înseamnă acest cuvînt ?

— Cuvîntul grecesc „psykhe“, îi explică Doru, înseamnă suflet, iar „iatreia“ — vindecare...

— Aveţi spitale pentru vindecarea sufletului ? se miră Virginia.

— Nu, of, că greu înţelegi, uneori, exclamă Doru.

— Eu cred, mărturiseşte Virginia cu toată sinceritatea, că tu nu ştii să te faci înţeles. Poate tocmai din această cauză mii de pămînteni, în faţa cărora nu te faci înţeles, te socotesc nebun.

În faţa unei asemenea logici raţiunea lui Doru rămîne interzisă. Se mulţumeşte să ofteze din adîncul rărunchilor.

Observînd cum se zbuciumă, Virginia îşi trece degetele prin părul lui :

— Dorule, tu crezi că eu sînt nebună, nu ? Uite, îndrăznesc să fac această experienţă. Vino cu mine !

— Unde ? exclamă Doru, surprins.

— În lumea mea. Vei fi nemuritor, ca mine, într-o lume perfectă !

Doru îşi pune mîinile pe genunchi şi îşi muşcă buzele. O priveşte o clipă şi încet îşi înalţă ochii spre vîrfurile copacilor, îi coboară spre perechile de îndrăgostiţi ce trec sărutîndu-se fără a lua în seamă zîmbetele bătrînilor şi bătrînclor înşiruiţi pe scaunele aşezate pe alei. Nemuritor ? Într-o lume perfectă ? Ce fac eu într-o lume perfectă ? Ce fac eu într-o altă lume decît lumea mea ? Sigur, aici se înghesuie oamenii în staţiile de autobuz, muncesc din greu sub pămînt sau în hale unde inhalează praf şi fum, dar ei au mereu probleme de rezolvat. Într-o lume perfectă, la care el n-a contribuit cu nimic, cum va fi privit ? „Omul, îşi zice Doru, nu poate face salturi în vreme fără a nu se resimţi, fără a nu se pierde pe sine însuşi. E adevărat, lupt împotriva prostiei multora care nu-mi pot plăcea, dar îmi place de mine aşa cum sînt şi nu vreau să mă pierd şi să nu mai fiu eu. Iar de n-aş mai fi eu, n-aş mai fi deloc.“

Un strigăt îi întrerupe brusc gîndurile. Lîngă ei, ca din pămînt, inginerul Popescu, cu mîinile întinse spre bancă :

— Virginica, fetița tatii !

Tînăra se lipește de Doru, șoptindu-i :

— Mi-ai spus să nu-mi fie teamă și, uite, mă atacă acest pămîntean. De unde-mi cunoaște numele ?

— Tovarășe inginer, se interpune Doru între cei doi, dînsa nu e fiica dumneavoastră.

Popescu, o clipă năuc, se repede spre Doru :

— Vrei să mă faci nebun ? Adică mi-am pierdut mințile și nu-mi mai recunosc fiica ?

— Doar vedeți, nu vă recunoaște.

— Sigur, strigă Popescu, pentru că ai înnebunit-o dumneata. Fetița tatii, nu te speria... Pe dumneata, îl prinde el de revere pe Doru, am să te...

În spatele lui răsar cei doi milițieni :

— Ce se-ntîmplă ? întreabă unul dintre ei.

Întorcînd capul și descoperind uniformele, Popescu reclamă imediat :

— Mi-a răpit fetița, uitați-vă !

Ambii milițieni rămîn nedumeriți. Li se arată o fetiță care, de fapt, e trecută de vîrsta adolescenței. Cum este răpită dacă se găsește aici, în deplină libertate ?

— Vă rugăm să fiți mai explicit. Circulați, circulați, vă rugăm, recomandă ei trecătorilor, gata să asiste gratuit la un spectacol.

— Tovarăși, îi imploră Popescu pe milițieni, arătînd mereu spre Doru, acest nebun mi-a răpit fiica.

Unul dintre milițieni privește lung la Virginia pe care o întreabă :

— E adevărat că v-a răpit ?

Virginia ripostează :

— Dînsul e nebun, arată ea spre Popescu, este pentru prima oară cînd îl văd. S-a repezit la mine să mă distrugă.

Popescu rămîne perplex. Propria-i fiică îl face nebun și nu-l recunoaște. Ce se-ntîmplă cu ea ?

— Virginia, scîncește el, vino-ți în fire ; cum poți vorbi așa ceva ?

— Este sau nu tatăl dumneavoastră ? își pierde răbdarea unul dintre milițieni.

— Cum să fie tatăl meu ? Eu nu mai am de mult tată.

Popescu amuțește. La o asemenea declarație nu s-ar fi așteptat niciodată.

— Urmați-mă, vă rog, îl invită milițianul, apropiindu-se de el.

— Dar, tovarăși, încearcă Popescu să se retragă, e o neînțelegere.

— Urmați-mă, îi spune autoritar și celălalt milițian, prinzîndu-l de braț, o să lămurim noi neînțelegerea asta, fiți sigur !

Mai mult tîrît, Popescu se zbate să scape din încleștarea mîinilor celor doi, continuînd să strige :

— Virginica, fetița tatii. Te omor, te omor, bestie ! răcnește el, clătinînd pumnul spre Doru.

Virginia se repede spre bancă și-l strînge cu putere pe cel amenințat, șoptindu-i :

— Vino cu mine !

Doru continuă să privească la cel ce se depărtează între cei doi milițieni. Ar fi vrut să-i spună că tînăra de pe bancă este din altă lume, dar ar fi fost luat drept nebun, iar fata nu ar fi putut prezenta nici un act de identitate și, astfel, ar fi putut fi considerată chiar spioană. Popescu se va descurca repede.

— Te va ucide, îl scutură Virginia.

Încet, cu o liniște de parcă ar fi fost invitat într-o crîșmă oarecare, Doru se întoarce spre ea :

— Ce să fac la voi ?

Virginia vrea să spună ceva, parcă intrată în panică, oprindu-și mereu vorbele pe buze, respiră adînc și nu găsește răspuns.

— Eu n-am ce căuta într-o lume la perfecțiunea căreia n-am contribuit cu nimic. Aș fi un intrus, m-aș înfrupta din rezultatele muncii voastre, ceea ce, oricum, nu-i drept. Și-apoi, de unde pot ști că-ntr-o zi un alt centaur nu va descinde iar în Constelația voastră ?

— Dar spui că nici Pămîntului nu-i sînt străini asemenea năvălitori. În ceea ce ne priveşte, la noi, o repetare este imposibilă.

— Şi-apoi, adaugă Doru, aici este mama, sînt prietenii mei... Pentru perfecţiune aş lupta cu ei şi pentru ei, pe cînd acolo ? Poţi lupta pentru necunoscuţi ?

— Îi vei cunoaşte !

— Trebuie să-i şi iubesc.

— Îi vei iubi !

— Cum poţi iubi pe cineva pe care nu-l cunoşti ?

Virginia îşi dă seama că discuţia începe să se învîrtească în acelaşi cerc. Îşi prinde tîmplele cu palmele. Vine dintr-o îndepărtată lume, constată starea de primitivism a pămîntenilor, descoperă unul mai deosebit, îl cheamă spre ea şi acesta refuză. Se-ntoarce spre el şi-i pune mîna pe umăr :

— Crezi că menirea ta pe Pămînt este s-aduci oamenilor rîsul, dar de cînd te-am văzut n-ai rîs niciodată. Cum poţi da ceea ce nu ai ? Şi-apoi să faci să rîdă pe cineva, artificial, aşa cum intenţionezi tu, vei putea să-l faci şi fericit ? În toate planetele universului unde există fiinţe au existat un rîs bolnav şi unul sănătos.

Doru o ascultă şi descoperă că tînăra de lîngă el are perfectă dreptate. În minte-i răsare numele lui Daniel Carleton Gajdusek, laureat al Premiului Nobel, pentru că, în 1957, descoperea în Noua Guinee un virus care-şi făcea simţită prezenţa printr-o indispoziţie generală a individului care l-a contractat. Timp îndelungat acest virus evolua provocînd bolnavului dificultăţi de vorbire, anomalii de mimică, pentru ca, după circa douăzeci de ani, acelaşi virus să provoace crize de rîs ce conduceau la moarte. Această boală degenerativă primitivă a fost suprimată. Şi-acum el, Doru Fărămargine, se trezeşte că vrea să provoace rîsul ? Să planteze în gene un virus eradicat ? Ce foloseşte rîsul celor ce mor din cauza lui ?

— La noi, îşi continuă Virginia explicaţiile, se rîde cu ajutorul atîtor jocuri ale fanteziei. La voi, pămîntenii sînt trişti nu pentru că le lipseşte enzima pe care o cauţi tu,

ci altceva, ceea ce eu n-am timp acum să inventariez. Tu şi voi, pămîntenii, ştiţi foarte bine de ce nu sînteţi veseli, de ce nu rîdeţi. Vrei să te sacrifici pentru pămînteni ? Nu-i de ajuns şirul sacrificaţilor ?

Doru îi ia mîna, i-o mîngîie, murmurînd :

— De plec eu, ce se rezolvă ? Cei ce rămîn vor deveni mai veseli, de la sine ? Cîţi dintre cei ce vor veni nu se vor împiedica din cauza aceloraşi tristeţi ? Poate că nu rîsul este rezolvarea problemei necazurilor, poate altceva. Dar mi se pare că fiecare om care vine pe pămîntul ăsta, de vrea să fie fericit, este dator să caute mereu.

Cu ochii spre cer, spre undeva către Constelaţia Fecioarei, Virginia îşi retrage mîna, se ridică :

— Trec inutil prin timpul vostru. Mă duc pînă la capătul aleii acesteia şi, dacă mă vei striga, te voi lua cu mine, iar de nu, n-ai să mă mai vezi niciodată.

— De ce nu rămîi tu aici ? întreabă Doru.

Virginia zîmbeşte amar :

— Pentru că aici devin tristă.

Doru o priveşte mut cum ea îi întoarce spatele, pornind agale printre băncile ce străjuiesc aleea. Închide ochii şi respiră adînc aerul primăverii. De ce s-o strige el ? De ce să nu se întoarcă ea ? Doar el a fost primul care a făcut invitaţia, aducînd-o pe Pămînt ! Zice că ştia foarte bine cum sînt pămîntenii. De nu i-au plăcut de ce a venit ? Doar aşa, ca să dea materie primă fanteziei ? De ce s-o strige ? N-a strigat-o atîţia ani devenind nebun pentru cei din jurul său ?

Atîţia ani ! Parcă mai ieri a descoperit cerul cu stele şi, uite, au trecut peste douăzeci de ani. Cînd şi cum au trecut ? Taică-său îi spunea mereu : „Măi, băiatule, dacă azi laşi timpul să ţi se strecoare printre degete, mîine o să-ţi mănînci mîinile." Poate pe bătrîn îl încînta mai mult forma de exprimare a acestui adevăr decît adevărul însuşi, dar uite că eu, îşi zice Doru, trăiesc clipa în care îmi privesc mîinile.

Odată a căzut într-un tău şi a avut impresia că nu va putea ajunge să-i dea de fund pentru ca, izbind cu picio-

rul, să poată ieşi din nou la suprafaţa apei. Această afundare continuă în adînc îi aducea în faţa ochilor deschişi imagini rupte din zilele trăite. Se-apropia de el sicriul în care taică-său încremenise pentru totdeauna, faţa plînsă a mamei... Undele apei îi izbeau ochii aducîndu-i pe retine primul şi ultimul spectacol organizat de el la ţară, folosind drept cortină fustele bunicii, sub privirile curioase ale copiilor căţăraţi pe crengile copacilor. Îi reveneau mereu, obsesiv, imaginea atîtor zile cînd se repezea cu picioarele pe peretele casei, trezindu-se de fiecare dată căzut la pămînt, plîngînd, cu faţa spre cer, spre norii condensaţi în forme năstruşnice, destrămaţi sub ochii lui de copil care voia să urce pînă la ei. Cînd a reuşit să iasă din apă, s-a aşezat pe malul tăului şi a meditat pentru prima dată la sfîrşitul vieţii. Ajuns acasă şi povestind mamei cele întîmplate, aceasta s-a speriat într-atît, încît, săptămîni în şir, l-a descusut mereu, încheind de fiecare dată : „Ai grijă, mamă, ai grijă, că viaţa nu-ţi este dată de două ori".

Timpul se strecoară printre degete, viaţa nu ne este dată de două ori şi atunci, se întreabă Doru, ce bilanţ ne vom face în faţa clipei supreme ? Pădurea este formată din copaci. Ea este frumoasă atunci cînd este sănătoasă, cînd majoritatea absolută a copacilor sînt frumoşi, sănătoşi. Poate că tot aşa de frumoasă şi sănătoasă ar fi şi lumea în care fiecare individ ar fi fericit, nu ? Eu nu pot fi fericit cînd cel de lîngă mine suferă, dar pot fi fericit cînd şi cel de lîngă mine este fericit. Ce să fac pentru fericirea celui de lîngă mine ca să pot fi şi eu fericit ? Important nu este a-l face să rîdă, ci a-l face vesel. Ce trebuie făcut pentru a-i înlătura tristeţea ? Cauzele, ele trebuie înlăturate. Care sînt aceste cauze ?

Doru se trezeşte spunîndu-şi gîndurile cu glas tare :

— Nu, nu pot pleca în altă lume înainte de a cunoaşte lumea aceasta !

Întoarce capul spre aleea pe care Virginia se tot duce privind din cînd în cînd înapoi. Să mă fi îndrăgostit de ea ? se întreabă el. Îşi îndreaptă privirea spre locul în.

care ea zicea că se află invizibila constelaţie, închide iar pleoapele, spunîndu-şi că dacă fata aceea ţine cît de cît la el se va întoarce, iar de nu, n-ar avea nici un rost s-o mai vadă. Stă aşa minute în şir aşteptînd să fie trezit de glasul ei. Va veni ? Nu va veni ? Se-apleacă spre o floricică galbenă şi, ca-n copilărie, smulge petală cu petală şi se-ntreabă-n gînd : „vine, nu vine"...

XX

— Ispas şi mai cum ? întreabă medicul.

— ...şi Vasile, răspunde hingherul, stînd rigid pe scaun, cu privirea fixă în lentilele omului în halat alb aflat în faţa lui.

— Vîrsta ?

— Patruzeci şi nouă.

— Căsătorit ?

Contrariat de o asemenea întrebare, Ispas îşi strimbă buzele :

— Păi... cum să nu ? !

— Copii ?

— Nu... Doctorii cică din cauza mea... c-am avut oreion cînd eram mic.

Medicul se gîndeşte o clipă, apoi îl invită să se dezbrace pînă la mijloc, după care începe să-l consulte, pipăindu-l, ridicîndu-i pleoapele, îl reaşază pe scaun, lovindu-i genunchii şi coatele cu ciocanul.

Ispas reacţionează puternic, azvîrlind ochelarii celui chemat să-i stabilească diagnosticul. După ce-l invită să se îmbrace îşi continuă chestionarul completînd foaia de observaţie.

— Profesiunea ?

— Muncitor la serviciul Ecarisaj.

— Adică ?

— Adică sarcina mea este să prind cîinii vagabonzi şi aşa mai departe.

— Aveţi necazuri în activitatea dumneavoastră ?

— Oho, cred şi eu, exclamă Ispas, izbindu-şi fruntea cu latul palmei. Alerg cît e ziulica de mare, după toate potăile, că, ştiţi, ca să zic aşa, astea aduc şi turbarea.

— Aţi fost muşcat vreodată ?

— Cred şi eu, că javrele nu se lasă cu una-cu două să le pui juvăţul de gît.

— Presupun că, după fiecare muşcătură, v-aţi făcut vaccinul antirabic, nu ?

— Ei, nu, c-aşa ar fi-nsemnat să-mi găurească toată burta, ca să zic aşa.

Medicul înalţă sprîncenele. Pacientul este total inconştient de ravagiile pe care le poate provoca virusul rabic. Îl priveşte grav, cercetător :

— Cînd aţi fost muşcat ultima dată ?

— Păi... acum cinci zile.

„Hîm, îşi spune omul pus să apere sănătatea tuturor, turbarea furioasă este forma clinică cea mai des întîlnită la om. Cînd îi fusese adus individul ăsta aici, miliţienii declaraseră că au făcut eforturi mari pentru a-l ţine, bolnavul zbătîndu-se din răsputeri să le scape, susţinînd că trebuie să prindă pe-un nebun fugit cu o fecioară. Da, dar medicul nu trebuie să pună diagnosticul doar pe o supoziţie.

— Spuneţi-mi, vă rog, întreabă el cu glas prietenos, îl cunoaşteţi pe nebunul pe care-l urmăriţi ?

— Dacă-l cunosc ? Cum să nu-l cunosc dacă tot timpul sînt cu ochii pe el, ca să zic aşa ? !

— V-a făcut ceva, vreau să zic, v-a insultat, v-a lovit ?

— Don' doctor, exclamă Ispas, ştergîndu-şi broboanele de transpiraţie, eu nu-nţeleg de ce mă ţineţi aici. Nebunul Fărămargine e-n stare să nenorocească biata fată.

— Ajungem imediat şi la fată. V-aş ruga să-mi răspundeţi mai întîi la întrebarea anterioară.

— Care ?

Medicul consemnează slaba memorie a pacientului, precum şi gesturile dezordonate pe care le face înălţînd braţele, mimica extrem de labilă, precum şi insinuarea erotică la adresa unui nebun declarat fără margine. Dramatismul pus în exprimarea ideilor, în privire, în mimică,

conduce la tipul de maniac care desfăşoară insulte publice, comportament de tip huligan.

— Nebunul v-a făcut ceva, reia psihiatrul întrebarea, v-a insultat, v-a lovit ? Cum l-aţi cunoscut ?

— Îl cunosc de cînd s-a mutat în bloc. Şi-a pus un ochean în balcon ca să privească în casele oamenilor cînd se dezbracă fetele şi li se uită drept în...

Medicul clatină din cap, aprobînd astfel gîndul că limbajul maniacului prezintă caracteristicile de regim hiperproductiv cu evidente aluzii pornografice.

Observînd atenţia cu care este urmărit, Ispas se lansează haotic :

— Am ţinut şedinţă de bloc, că nebunul m-a prins de sîrmă, în pielea goală şi m-a bălăngănit în faţa lumii... că toate vecinele, ca să zic aşa...

Medicul întredeschide gura. Cu o asemenea frenezie mintală se întîlnea prima oară. Tematica expunerii pacientului frizează maniera delirantă de îndepărtare de realitate. Ceea ce spune cel din faţa lui reprezintă o hipermnezie absolută, într-o concepţie logică fără ieşire.

— V-ascult, v-ascult, se grăbeşte psihiatrul să-l invite a-şi continua declaraţia, cînd constată că pacientul îl priveşte amuţit.

— Cînd am intrat în apartament şi am văzut scris negru pe alb c-a fugit cu o fecioară, n-am mai putut răbda, ca să zic aşa, şi am pornit toţi pe urmele lui.

— Care toţi ? se miră medicul.

— Eu, tov Popescu şi tov Cusac.

— Care Popescu ? Care Cusac ? întreabă psihiatrul din ce în ce mai uimit.

— Popescu, inginerul, de... şi tovarăşul Cusac, fostul preşedinte al sindicatului nostru. Ce, nu-l ştiţi ?

— Păi... el... ce are cu nebunul ?

— Cum să n-aibă ? se revoltă Ispas în faţa unei astfel de întrebări fără rost, păi nu e de datoria noastră să apărăm moralu blocului ?

— Care bloc ?

— Unsprezece B !

După o scurtă pauză în care medicul caută cu înfrigurare să afle acea *causa causorum* care a declanşat maniacului o asemenea psihoză, îl întrebă din nou pe pacient :

— Spuneți-mi, vă rog, în afara relațiilor conjugale mai există cineva în viața dumneavoastră ?

Ispas nu înțelege, cere lămuriri :

— Cum, adică ?

— Aveți o prietenă ?

— A, nu, exclamă cu scîrbă, eu sînt altfel.

Medicul înalță privirea subit. Nu cumva... Cu oarecare teamă de răspunsul ce l-ar putea primi, cutează :

— Un prieten ?

Ispas răspunde prompt :

— Singurul om în viața mea, în afara soției, pe care-l iubesc ca pe ochii din cap și pentru care sînt gata oricînd să-mi dau viața, este tovarășul Cusac.

Medicul trage cu putere aer în piept. Cauzele unei psihoze pot fi multiple și ele pot da naștere la o seamă de perturbări. Solicită lămuriri :

— Vă vedeți des cu acest Cusac ?

— În fiecare zi !

— Oho, îi scapă medicului exclamația de uimire. După ce-și lărgește puțin nodul de la cravată, începe să-și rotească stiloul și, parcă absorbit de acest joc, se gîndește cîteva clipe, apoi îl fixează cu privirea :

— Tovarășe Ispas, sîntem oameni maturi și trebuie să mă ajutați să rezolvăm această problemă în care sîntem angajați amîndoi. De aceea vă rog să-mi răspundeți cu toată sinceritatea : între dumneavoastră și Cusac există sau nu relații intime ?

Ispas caută cîtăva vreme cuvintele potrivite pentru a se face cît mai bine înțeles și să explice astfel medicului cît de importantă este pentru el relația cu Cusac, tușește. Medicul înțelege că o asemenea declarație nu este la îndemînă nimănui așa că-l încurajează :

— Ei ?

— Păi, ca să zic așa, relații mai apropiate între noi există de cînd cu chestia cu fecioara, dar, tovarășe doctor, se enervează Ispas că este descusut într-atîta, noi pierdem vremea aici, ca să zic așa, în vreme ce nebunul cine știe ce face bietei fete.

— Tovarășe Ispas, înainte de a lua o hotărîre trebuie să cumpănim bine, pentru că...

Pacientul nu-l lăsă să termine și, înfuriat, izbește cu palma în masă :

— Ce să cumpănim, domle, ce ? Cine sînteți 'mneavoastră de mă țineți aici și lăsați nebunii să se plimbe lelea pe drumuri ? Avea dreptate tov Cusac cînd zicea că doctorii e oți. Ce ? Vreți să vă dau bacșiș ca să-mi dați drumu ? Na, asta o să vă dau, strigă el, ducîndu-și mîna la încheietura picioarelor.

În timp ce hingherul se dezlănțuie, medicul apasă pe butonul unei sonerii, astfel că doi asistenți se prezintă în încăpere și, la un semn, îl prind pe cel ce începuse să azvîrle pe gură cele mai obscene înjurături, scoțîndu-l cu forța.

Aplecat peste fișă, psihiatrul își înscrie ultimele observații, gîndindu-se dacă să înceapă tratamentul cu electroșoc sau cu un tranchilizant.

O asistentă intră aproape pe neobservate surprinzîndu-l pe medic cu întrebarea :

— Milițienii au mai adus unul care aleargă după nebuni și fecioare. Vreți să-l vedeți acum ?

XXI

Fie iarnă sau vară, de la cimitir, în drum spre casă, Virginia Popescu trecea întotdeauna prin Cişmigiu. Pentru ea parcul nu era numai o uriaşă zonă de aer curat, un loc de agrement, dar şi cea mai mare scenă, cu cei mai diverşi actori, reprezentanţi ai tuturor vîrstelor şi categoriilor de locuitori ai Capitalei. Trecînd azi, constată cu plăcere că primăvara începe să se facă simţită în iarba verde, în copacii înfloriţi, în aerul înmiresmat, în cerul din care păsările zvîcnesc ciripind. Dar, iată, pe banca de sub teiul acela, nu este chiar nebunul la care se gîndea azi, regretînd că nu-l mai vede ? La cine s-o fi gîndind în vreme ce rupe petală cu petală din floricică ?

Virginia se opreşte, se asigură că este singur şi se întreabă dacă sau nu să se apropie de el. Ar putea trece foarte aproape atrăgîndu-i astfel atenţia. De-ar saluta-o, s-ar opri şi, astfel, ar putea vorbi cu el. Dar dacă, aşa cum este el, cu capu-n nori, n-o vede ? N-ar trebui să-i arunce o întrebare oarecare, aşa, într-o doară ? Ce să-l întrebe ? Simplu : „Ce mai faci ?" Nu, o astfel de întrebare o pui cuiva de care te-ai despărţit în relaţii amicale şi nu aşa cum s-a întîmplat cu ea care era gata să-l ucidă. Să-i ceară iertare ? Ei, nu, nici chiar aşa. Dacă-i vorba să-şi prezinte cineva scuzele, acest cineva este el, fără îndoială. O să procedeze astfel : va trece nepăsătoare prin faţa lui şi, de-o va saluta, se va opri lîngă el. De n-o va lua în seamă se va duce pînă la capătul aleii şi se va întoarce de-atîtea ori pînă acest mare visător va înălţa ochii şi, de-i va zîmbi, înseamnă că este de datoria ei să facă primul pas spre împăcare. Cu această hotărîre în gînd, porneşte legănîn-

du-şi geanta. Spre marea ei surprindere, abia face cîţiva paşi că, înălţînd capul, Doru o vede şi se repede spre ea s-o îmbrăţişeze :

— Virginia, dragă, ştiam eu că nu ne putem despărţi aşa, cu una-cu două.

Tînăra îşi lasă cîtăva vreme obrazul lipit de al lui Doru, mută de mirare şi plăcere, în acelaşi timp.

— Haide, unde vrei să mergem ? o întreabă Doru, prinzîndu-i braţul.

— Unde vrei tu, îi răspunde bucuroasă Virginia.

Lui Doru i se pare puţin schimbat glasul celei de lîngă el, dar pune totul pe seama emoţiei îmbrăţişării. El nu observă, obişnuit din totdeauna să nu dea atenţie îmbrăcămintei, că Virginia de-acum are o altă rochie, o altă geantă El este bucuros că fiinţa din altă lume s-a reîntors :

— Rămîi pe Pămînt, nu-i aşa ?

Virginia rîde. Reîntîlneşte în tînăr aceeaşi simpatică nebunie din prima seară de dragoste :

— Doar n-ai vrea să mă duc în Lună, nu ?

— Ei, rîde Doru, în Lună nici nu există viaţă ; s-a constatat.

, — Mai bine să ne plimbăm prin parc. Este atît de plăcut azi, sub soarele ăsta...

— De aur, completează Doru, pornind alături de ea.

— Ce-ai mai făcut, la ce te-ai mai gîndit de cînd nu ne-am văzut ? îl întreabă ea, veselă că păşeşte lîngă el.

— Într-un timp aşa de scurt m-am gîndit la toată viaţa mea.

— Da ? se miră Virginia. Şi la ce concluzii ai mai ajuns ?

— Că viaţa nu ne este dată de două ori. M-am gîndit că fericirea ar trebui căutată luptînd din răsputeri ca să înlăturăm cauzele tristeţii.

Din ce în ce mai surprinsă, mai veselă, Virginia îşi strînge braţul pentru a simţi mai bine mîna celui ce-i vorbeşte. Aşa gîndeşte şi ea. Sigur, avem o singură viaţă pe care se cuvine s-o trăim veseli. Ea o să-şi ia diploma de profesoară azi-mîine, va fi repartizată... Dacă va fi repartizată la capătul pămîntului nu-l va pierde pentru

totdeauna pe nebunul acesta atît de drag ? Se încumetă să întrebe :

— Spune-mi, te rog, dacă o să fiu aruncată la marginea pămîntului, vei veni după mine ?

Doru nu înțelege prea bine cum ar fi „aruncată" o asemenea ființă și nici la care „margine a pămîntului", dar, oricum, răspunsul nu putea fi altul decît unul singur :

— Voi alerga după tine oriunde și oricînd.

— Iubitule, șoptește Virginia.

„Ia, te uită, își zice Doru, această străină de Pămînt începe să aibă sentimente." O privește lung, cercetător, cu blîndețe :

— Voi ați putea să aveți și sentimente adevărate ?

Virginia vrea să pară că se simte jignită :

— Crezi că numai voi, bărbații, puteți avea „sentimente adevărate" ?

— Nu, îngînă Doru, n-am pretins asta, dar mi se pare curios că o ființă ca tine...

Virginia simte că iar începe să i se urce sîngele la cap, ca în seara aceea cînd el i-a spus că nu știe ce este iubirea. Nu cumva o consideră ușuratică ? Sigur, ar putea crede. Dar prin capul acela care se crede atît de inteligent nu-i poate trece gîndul că există oameni care se pot iubi din prima clipă ?

— Ce ți se pare curios la mine ? întreabă ea, nu fără puțină severitate în glas.

— Că ai putea iubi, răspunde Doru, cu oarecare greutate.

— Depinde pe cine, îi replică ea.

— Indiferent, sentimentul ca atare...

— Sentimentul ca atare nu poate exista în afara subiectului și obiectului. Tu ai putea iubi pe oricine ?

— Ei, nu, rîde Doru, așa ceva mi se pare imposibil. Dar m-ar mira, de pildă, să aflu că tu ai putea săruta pe cineva.

„E chiar nebun ? Oare, în acea seară de dragoste nu-i dovedise cu prisosință un asemenea lucru ?"

— Tu ești cu adevărat nebun, rîde ea și, brusc, îl cuprinde cu brațele și-și apasă cu putere buzele de gura lui.

Abia putînd să-și recapete respirația, Doru murmură :

— Dar tu... ești o adevărată femeie !

— De cînd te-am cunoscut pe tine, îi strînge ea brațul.

Pășesc așa, amîndoi, fără să schimbe un cuvînt, căutînd să audă numai ciripitul păsărilor din încrengătura zgomotelor orașului care asaltează și parcul. În jurul lor curg valurile mulțimii bucuroase de primăvară, de soare.

În fața lor, doi copii abia trecuți de doi ani, lăsați de capul lor pe alee, găsesc prilej de bătaie. Băiețelul, în care se anunță viitorul stăpîn absolut al familiei, a smuls căruciorul cu păpușă al unei fetițe și, acum, cînd aceasta încearcă să-și recupereze odorul, se trezește bătută măr. Răcnetul fetiței nu este departe de al unui înjunghiat pentru că un asemenea strigăt este singura armă a celui mic în fața loviturii celui puternic. Agresorul nu se mulțumește nici cu furtul, nici cu lovitura dată ; socotește că-și încheie misiunea numai după ce o bate măr. Undeva, departe, pe o bancă, cele două mame își consumă discuția pe fondul unei conferințe transmise de mini-radioul așezat lîngă ele.

Doru se repede să apere pe micuța lovită și încearcă să dea viitorului stăpîn primele noțiuni despre dreptul de proprietate :

— Nu ți-e rușine ? După ce-i iei căruciorul o mai și lovești ?

Bărbățelul, aflat descoperit în fața uriașului răsărit lîngă el, scoate un mieunat prelung, șocat de ivirea acestui apărător din oficiu.

Cu o ureche mai sensibilă, mama băiețașului renunță la conversație și se repede din răsputeri spre cîmpul de bătaie. Nu-i trebuie decît o fugară ochire să descopere de unde provine atacul împotriva vajnicului ei urmaș. Diplomată, solicită o mărturie :

— Ce-i, Titel, cine te-a bătut ?

Ca-ntotdeauna, agresorul se dovedește și de astă dată nu numai un bandit, ci și un mincinos, jurîndu-se parcă pe nasul în care-și înfundă un deget, cu mîna cealaltă întinsă spre arbitrul ad-hoc.

Roșie de furie, cea sosită să aplaneze conflictul, cu părtinire maternă, ridică problema inviolabilității drepturilor personale :

— Nu ți-e rușine ? Nesimțitule ! Îți pui mintea cu un copilaș ?

Doru face o tentativă diplomatică pentru încheierea păcii :

— Dar vă rog să mă credeţi că nu i-am făcut nimic.

— Adică plînge din senin, nu ? Ce, e nebun ?

— Dar înţelegeţi, intervine şi Virginia, băieţaşul nu numai că a luat căruciorul fetiţei, dar a şi bătut-o şi atunci, arată ea spre Doru, dumnealui a intervenit, pentru că...

Agresiva mamă nu aşteaptă explicaţii şi, orbită de furie, nu reţine decît faptul că cineva se amestecă unde nu-i fierbe oala, aşa că se ridică problema legitimităţii dreptului la autoapărare, adresîndu-se intervenţionistului ·

— Cum ? Cine ţi-a dat dreptul dumitale să-mi loveşti copilul ? Ce ? E copilul dumitale ?

— Stimată doamnă, sau tovarăşă, că nu ştiu cum să vă zic, chiar de-ar fi copilul meu, nu l-aş bate, dar nici nu aş uita de el, lăsîndu-l de capul lui, în vreme ce eu aş sta la taclale.

Izbită, pare-se, tocmai unde bat toate rudele soţului, apărătoarea fierbinte a intereselor fiului ei declanşează prima lovitură de palmă, ultimatumul de începere a ostilităţilor comunicîndu-l, aşa cum se obişnuieşte între statele beligerante, numai după aceea :

— Măgarule ! Mă înveţi tu educaţie ?

Văzînd că Doru nici nu se gîndeşte să reacţioneze, Virginia se interpune între ei, socotind că, măcar un armistiţiu ar putea fi încheiat.

Pe alee nu se află nici un miliţian şi, de fapt, chiar de-ar fi fost, ce ajutor ar fi putut da ? Doru ştie că cel mai bun ajutor este cel pe care ţi-l dai tu însuţi, astfel că, în faţa bădărăniei, se apără cu bun-simţ, existent în dotarea oricărei inteligenţe :

— Doamnă, pot exista educatori măgari, dar în nici un caz măgari educatori.

În faţa unei astfel de tactici, agresiva mamă smulge mîna băieţelului şi părăseşte cîmpul de luptă, nu fără explicaţia de rigoare dată în retragere :

— Hai, Titel, mamă, că bagabonţii ăştia e proşti, n-ai ce vorbi cu ei.

Virginia îl strînge pe Doru în braţe, potopindu-i cu sărutări obrazul pălmuit.

— Sînt convins, meditează Doru cu glas tare, că pămîntenii mai au de parcurs un foarte lung drum pentru a putea scăpa de povara primitivismului.

Virginia își desprinde corpul de-al lui și se simte inundată de un deosebit simțămînt față de acest nebun Fărămargine. Este în el, își spune ea, ceva straniu și fermecător, în același timp ; o dragă nebunie pe care dorești s-o găsești la cel mai iubit om întîlnit.

— Ce-ai vrea tu să facem acum ? întreabă ea, veselă, parcă încercînd astfel să alunge ultimul nor de supărare.

Doru se uită în ochii aceia care, se miră el, deși sînt ai unei ființe din altă lume par a fi aceiași dintr-o noapte de dragoste trăită. Se trezește spunînd :

— Ce-ar fi să bem o cafea la mine ?

Fața Virginiei se destinde, ar vrea să rîdă de felul în care își formulează el invitația dar, cu o prefăcută gravitate, hotărăște :

— Bine, bem o cafea !

XXII

Mai mult azvîrlit decît adus în rezervă, după ce fusese înțepat binișor cu acul seringii, Ispas își dă seama că nu se află într-un spital oarecare, ci într-unul, își zice el cu profundă mîhnire și vagă spaimă, unde-s internați „ăi cu păsărici la cap". „Care va să zică, își spune el, în loc să fie aduși aici sonații sînt internați oameni cu scaun la cap, ca el". Fărămargine umblă creanga, își face de cap, în vreme ce lui au și-nceput să-i facă injecții ca să-i ia piuitul. Ispas este cît se poate de convins că dacă aici este adus un om în toate mințile, iese cu multe doage lipsă, așa că, adio șarle, Ispas iese la pensie. Înaintează pînă la fereastră și privește printre pătrățelele de fier la bărbații și femeile în halate albe, care trec pe alei cu halate pe umeri.

Sub fereastra sa, o femeie în halat roșcat croșetează. Așa face și nevasta, săraca, gîndește Ispas, muncește toată ziulica la Maternitate și acasă. O va mai vedea ? O să afle ea, sărăcuța, că bărbatul ei iubit a fost adus la balamuc din cauza nenorocitului ăla care-a înnebunit tot blocul și așa mai departe ?

Ispas se întoarce de la fereastră, se aruncă în pat și, cu fața-n tavan, încearcă să-și amintească ce și cum s-a-ntîmplat pentru a găsi cheia ieșirii de-aici. Ducîndu-și mîinile sub ceafă, simte cîteva umflături sub păr și brusc îi vine-n minte colivia cu papagal care i-a bătătorit țeasta. „Nu cumva, își zice, nebunul a vrut să scape de el tocmai în felul ăsta, adică lovindu-l la creier ca să-l scoată din minți ?" Dacă la cucuiele, ajunse pînă-n adîncul creierului, adaugă turbarea cine știe cărei cotarle care

i-a zgîriat mîinile cu colții, e clar că acum e smintit bine. Altfel, cum de i s-a năzărit tam-nisam să pornească după cai-verzi pe pereți ? Ce, adică Fărămargine e primul om din lume care-a fugit cu o fată și așa mai departe ?

„Vezi, își zice el, injecțiile astea parcă încep să-mi limpezească mintea și s-o pună pe rotile."

Pe urmă, își urmărește firul amintirilor, m-am bălăngănit în pielea lui Adam... am ținut ședința de bloc și, cu tovarășul președinte m-am dus în apartamentul nebunului. Am sunat, s-au auzit rîsete, apoi tovarășul Cusac mi-a pus un bilet sub nas, bilet în care Fărămargine zicea că pleacă-n zori cu fecioara. Să fi pregătit președintele hîrtia de-acasă, scrisă de el ? De ce ? Ca să-l pună pe el să-ntrebe ce-i de făcut, după care tot președintele să hotărască...

„Aha", sare Ispas din pat, chiar așa spunea Cusac : „Să pornim după ei !" Eu, își caută hingherul scuze, chiar m-am opus, dar fostul președinte mi-a pus pumnu-n gură zicînd că-n treizeci și cinci de ani trebuia să-nvețe că nimic nu poate fi mai presus decît interesele colectivului, îi dăduse sarcini concrete ca să-nlăture dogmatismul, îi poruncise să facă noi eforturi și așa mai departe. Deci el, Cusac, este cel ce l-a asmuțit pe urmele lui Fărămargine, făcîndu-l să-nfunde acum balamucul. Dar de ce ? Cu ce scop ? Nu cumva omul admirat de el era diliu ? Cu capul doldora de lozinci și citate n-avea cum să fie-n toate mințile, că de cum deschidea gura dădea drumul la un discurs care n-avea nici o legătură cu întrebarea ce i-o puneai.

Ispas simte că i se urcă-n gît un nod. Care va să zică s-a luat după gura unui nebun și astfel a ajuns să-și piardă mințile. Cu toate injecțiile făcute simte cum i se urcă sîngele la cap. Cum de nu și-a dat seama pînă acum că, vorbind fără să gîndească, acest ramolit de pensionar în care pînă nu demult văzuse un dumnezeu nu făcea nici două parale ? Cum de s-a lăsat asmuțit după un băiat și o fată care dacă fac ceva e treaba lor și așa mai departe ? Ce, cînd a fost el flăcău era mai ușă de biserică ? Și, la urma urmei, chiar ușă de biserică de-ar fi, oamenii n-au dreptul să iubească ? O mînie surdă îi face capul să-i bubuie. Dacă scapă de-aici o să-nfigă unghia-n gîtul lui

Cusac şi o să dea cu el de pămînt pînă i-o scoate pe nas toate vorbele băgate-n cap fără să le rumege.

La auzul uşii care se deschide, Ispas se-ntoarce şi, spre stupoarea sa, în prag îl zăreşte pe inginerul Popescu. Acesta mulţumeşte infirmierului care-nchide uşa-n spatele său şi, înălţînd privirea, îl descoperă pe hingher :

— Bună ziua ! Ce plăcere...

Înlemnit, lui Ispas nu-i vine să creadă. Cum de-o fi aflat inginerul atît de repede c-a fost internat aici ? Să-i fi prins pe fugari şi-acum a venit să-l scoată de aici ? Uluit, bolboroseşte :

— I-aţi găsit ?

— Da, dar nu contează, îi răspunde Popescu, căutînd un locşor unde să se-aşeze.

Buimac, Ispas se roteşte după el :

— Şi-aţi venit să mă scoateţi de-aici ?

— De ce ? întreabă inginerul, ridicîndu-şi ochelarii.

Ispas bate-n retragere. Cum „de ce ?" Doar n-o să-i putrezească oasele aici ? !

— Atunci de ce-aţi venit ?

Inginerul îşi şterge cu grijă lentilele ochelarilor şi înălţă din umeri :

— Am venit aşa... Un miliţian mi-a spus să vin aici să mă odihnesc. În ce staţiune sîntem ?

Ispas cască ochii mari. Inginerului nu-i lipseşte numai o rotiţă. Ce ? Se crede la Predeal sau la Sinaia ? Să-i spună că este internat în balamuc ? În felul ăsta nu l-ar scoate din ţîţîni şi astfel ar avea de furcă cu el ? Îl menajează :

— Sîntem într-o casă de sănătate, tovarăşe inginer !

Popescu clatină capul, zîmbeşte :

— Sănătate, sănătate, e mai bună decît toate. Hîm. Să nu-mi mai recunosc fiica. E... cum să zic...

— Ce ziceţi, ce ziceţi ? se repede Ispas, aşezîndu-se lîngă inginer.

— Nu mai zic nimic, ce să zic ? Eu credeam că este ea, dar nu e ea.

— Cine... nu e ea ? întreabă Ispas, simţind că-i bate inima în creier.

— Fata mea.

Lui Ispas încep să-i bîţîie braţele. Strînge pumnii şi întreabă printre dinţi :

— Tovarăşe inginer, nu mă băgaţi în belea, ce vreţi să spuneţi ?

Popescu îşi pune ochelarii la ochi :

— Dragul meu, fata după care am alergat am găsit-o cu Fărămargine, dar nu e fata mea. De-aceea am venit aici. Nu-s complet refăcut şi trebuie să mă odihnesc. Un şoc după altul nu-i uşor.

„Ei, nu, că asta pune capac la toate. Deci toţi alergam după o fată care nu era ea."

— Păi, atunci, de ce-aţi alergat după ea ?

Inginerul înălţă din umeri :

— M-am luat după dumneata. Ai zis că mi-a fost răpită fiica de inginerul nebun, nu ?

Ispas bate-n retragere. Ce-i drept, e drept. El i-a spus că fata a fost răpită de un nebun, dar de ce ? Nu pentru că aşa zisese Cusac ?

— Tovarăşe inginer, oftează hingherul, ştiţi 'mneavoastră de ce, ca să zic aşa, am ajuns noi aici ?

— Ca să ne odihnim, răspunde Popescu cu simplitate.

— Nu, tovarăşe inginer, nu. Am ajuns aici pentru că ne-am luat amîndoi după capul ăla al lui Cusac.

În mintea lui Popescu pare să se aprindă un beculeţ care-l face să zîmbească şi să murmure :

— Capul cu sac ? Cum să ne luăm după un cap în sac ?

„E nebun", îşi zice Ispas, simţind cum i se umple sufletul de milă, privind la bietul inginer. Dar, vorba lui, uite unde te poate duce un cap în sac : la maternitate, în cimitir... şi aşa mai departe.

Aşezat pe marginea patului, sprijinindu-şi cotul în genunchi şi capul în palmă, hingherul priveşte în podea, căutînd o găurică prin care să se strecoare pentru a evada din spital şi a-l găsi pe cel ce-i pusese pe urmele unei fete care nu există.

De undeva, de pe coridor, o voce strangulată de revoltă hîrîie, pîrîie şi parcă şuieră. Ispas ciuleşte urechile.

„Nenorociţilor, v-arăt eu să vă bateţi joc de... păi ştiţi voi cine-s eu, mă, 'nafura cui v-aduse pe lume... o să v-arăt eu..."

Gata, se lămureşte Ispas, ridicîndu-se şi apropiindu-se de uşă, nimeni pe lume nu are atîtea citate, înjurături şi indicaţii în acelaşi cap cîte a adunat într-o viaţă de preşedinte vecinul său Cusac. Iar el, nesăbuitul, l-a recomandat ca fiind cel mai şi cînd colo, ce mai, e cea mai rîioasă, turbată şi aşa mai departe jigodie din cîte a putut da neamul cîinesc.

Uşa se deschide brusc spre interior şi, în vreme ce Ispas, lovit în frunte, este aruncat spre fereastră, doi infirmieri îl îmbrîncesc pe Cusac.

Aici fusese fixată rezerva unde urmau să fie aduşi toţi maniacii care aleargă după nebuni şi fecioare.

Ispas îşi duce mîna la frunte, o coboară la nas şi, zărind o dungă de sînge pe degetul arătător, vede negru înaintea ochilor. Era exact capsa ce trebuia detonată pentru a exploda trotilul pumnului său direct în faţa celui ce fusese cel mai iubit fiu şi părinte al hingherilor.

Cusac cade la podea cu porţiunea corpului care ocupase scaunul de şef atîta amar de ani, îşi propteşte mîinile în mochetă şi, privind la faţa dulăului care-l atacase, rămîne perplex, descoperind în acesta chiar pe vajnicul său vecin, membru sindical şi fiu, care va să zică. Îşi scutură capul şi, înăuntrul acestuia, printre atîtea citate, descoperă unul strivit de lovitura primită, răcnind :

— Şi tu, brută ?

Popescu, pacifist, se lipeşte de perete şi face apel la conciliere :

— Domnilor, tovarăşi, cetăţeni, vă rog, gîndiţi-vă, aveţi raţiune...

Fostul şi actualul hingher îşi arată tociţii colţi, mîrîind.

„Inter bellum ratio silent", îşi spune Popescu, forţînd şi el proverbul, într-o asemenea situaţie.

Într-o clipită, cei doi zădărîţi se-aruncă unul spre celălalt, se înşfacă, gem, icnesc, gîfîie, încercîndu-şi puterea, lozinca fiind clară : care pe care.

Popescu renunţă la discursul pacifist, îşi încalcă neutralitatea şi intervine concret între beligeranţi, într-o tentativă pentru amnistie :

— Oameni buni, veniţi-vă-n fire ! !

Care oameni ? Care fire ? Popescu este aruncat la pămînt.

Ispas, mai iute şi mai aprins, sloboade un pumn în pîntecul fostului său şef, care, aplecîndu-se icnind, primeşte în faţă perechea loviturii, astfel încît fără să mai zică nici pîs, cade pe spate, cu capul spre fereastră, mai zvîcneşte o dată şi se întoarce cu nasu-n podea.

Uşa se deschide şi o femeie în halat le aduce mîncarea pe un cărucior.

— Vai de mine, strigă asistenta, văzînd un corp la pămînt, îi e rău ? Mă duc s-anunţ medicul de gardă.

Ispas o trage de mînecă :

— Aşa-i place lui să doarmă, vezi-ţi de treabă !

După ce le lasă farfuriile, femeia se retrage, clatină din cap, lămurită că de la nebuni te poţi aştepta la orice.

Înmărmurit, Popescu este convins că hingherul pensionar a pornit în barca lui Charon să treacă de cealaltă parte a Acheronului : nu mai suflă o vorbă, nu mai face o mişcare.

Pufăind pe nări, hingherul în activitate se uită lung în farfuria unde încearcă să reflecteze slaba lumină a becului trei sau patru cubuleţe de cartofi scăldaţi într-o zeamă de culoare imprecisă. Din farfurie, privirea îi sare la cel căzut pe podea.

— Tovarăşe Ispas, ce-aţi făcut ? murmură Popescu, tremurînd. L-aţi omorît.

— Cine-o caută o găseşte, icneşte Ispas, cu ochii în vasul cu mîncare. Uite unde-am ajuns din cauza lui : la trei cartofi şi-un colţ de pîine. L-am urmat toată viaţa ca un căţeluş. Unde arăta cu mîna, într-acolo mă duceam. Mi-au fost muşcate mîinile de sute de cîini. Aici, arată el, sumecîndu-şi mîneca, sînt colţii unui mops, aici ai unui doberman, aici ai unui brac şi aşa mai departe. Ispas îşi apleacă fruntea, expunîndu-şi chelia : aici au căzut ghivece cu flori, scrumiere, plăci de teracotă, de la toţi proprietarii de cîini, ale căror javre le înhăţăm. Că nu puteam rămîne la Ciomîngîrla, în satu meu. M-a luat cu el să mă facă om, să mă civilizeze şi mi-a pus juvăţu-n mînă s-alerg cît e ziulica de mare. N-am zis nimic, niciodată. În '52 m-a făcut stahanovist, în '57 fruntaş în pro-

ducție și așa mai departe. De fiecare dată mă bătea pe umăr și-mi zicea : „Bravo, vezi că e din ce în ce mai bine ?" Care bine ? C-am ajuns la un blid cu trei cartofi ?

— Și dacă l-ai ucis ce-ai realizat ? întreabă Popescu, continuînd să se afle sub puternica impresie a bătăliei la care asistase. Pușcăria o să te mănînce.

— Ba n-o să mă mănînce defel, rînjește Ispas. Am avut eu un prieten, Niță. Nevastă-sa era rea de muscă și așa mai departe. A luat-o și cu binișorul, da' degeaba, cățeaua dracului se-ncurca mereu cu bagabonții. Într-o noapte, prietenul ăsta al meu n-a mai putut să-ndure : a azvîrlit-o pe fereastră, de la etaju șapte. Gata, și-a zis Niță, acum pușcăria mă mănîncă. S-a-ntins în pat, gîndindu-se c-a doua zi să se predea la Miliție. Da' ce să vezi, peste o jumătate de ceas, cățeaua dracului s-a-ntors cu coada-ntre picioare, smiorcăindu-se, gudurîndu-se și jurîndu-se că nu mai face-n vecii vecilor. Ce se-ntîmplase ? În dreptul lor s-aduseseră două camioane cu nisip și muierea căzuse pe moale. Să nu-i vină lui Niță să creadă. A mai trecut o vreme și, ce mai, răul din fire n-are lecuire, muierea iar a pornit să se tăvălească-n toate paturile. Niță iar a aruncat-o pe fereastră, da', ca să vezi, acum nu mai era nici un firicel de nisip, așa că nu s-a mai sculat. Crezi că Niță a făcut vreun an pușcărie ? Nici o zi, că l-a scos avocatu basma curată. Ba l-a și pensionat pe motiv că era irisponsabil. A stat două-trei luni în spital și-acum e bine mersi, stă la toate cozile ca să cumpere una-alta pentru vecini și să mai cîștige-un ban în plus, că pensia e-un mezelic. Mie ce-o să-mi facă ? Ce, eu nu-s nebun ? De n-aș fi n-aș sta aici, nu ? O să mă țină o lună-două și-o să mă scoată la pensie. Dar știu că mi-am potolit năduful. Am crezut că-i om deștept și așa mai departe, da' uite unde ne-a adus pe-amîndoi !

Cusac își revenise și, înlemnit, ținîndu-și respirația ca să nu prindă de veste Ispas și iar să-l ia la chelfăneală, asculta neputînd să creadă auzului. Nu-și închipuise niciodată că destoinicul său învățăcel în toate cele, care-l saluta cu plecăciuni pînă la pămînt, care-i aplauda fiecare vorbă-n adunări, să fie în fond un reacționar, un dușman atît de înrăit. Nu cumva toți cei ce-l aplaudau în adunările sindicale gîndiseră ca și el ? Nu-i venea să-și creadă au-

zului, dar loviturile plasate cu toată puterea îl ajutau să-nțeleagă că urechile nu-l înșală.

— Multe-am răbdat din cauza lui, scrîșnește Ispas din dinți, mînca-i-aș păștițele cui l-a făcut și așa mai departe. Da' puteai să-i zici ceva ? El tăia, el spînzura : prime, avansări, mă rog, toate erau în mîna lui. Cînd a ieșit la pensie l-au pus tot președinte... de bloc și iar călare pe mine : hai la muncă voluntară !

„Ehei, tovărășele, tovărășele, clătină Ispas din cap, privind corpul întins pe podea, habar n-aveai c-o să sfîrșești aici și, uite, că atunci cînd îți vine ceasul, geaba-ai trăit ca șef, c-ai mierlit-o ca un cîine."

Popescu nu se poate atinge de mîncare. Asistase la o crimă, cadavrul zăcînd în fața sa. Se ridică de pe pat și, sub pretextul că se duce la toaletă, iese să anunțe crima.

În spatele ușii închise, Ispas ia farfuria cu mîncare pe care o împinge sub nasul lui Cusac, îmbiindu-l cu dușmănie :

— Ia, tovarășe Cusac, ia, ca să ai și pe lumea ailantă !

XXIII

Doru nu se miră că nu găsește ușa încuiată ; o deschide și o invită pe Virginia. Tînăra zărește cartonașul albastru de pe frigider care invită pe cei intrați să-și lase necazurile dincolo de ușă și să reintre veseli, zîmbește, înalță privirea și pe perete descoperă o farfurie înflorată pe margine cu trandafiri, cicoare și spice de grîu, ca o ghirlandă ce înconjoară cuvintele MEIN HAUS IST MEINE WELT. „Casa mea e lumea mea" ? întreabă ea verificîndu-și cunoștințele de limbă germană.

— Mi se pare frumos spus, îi confirmă Doru exactitatea traducerii. Cunoști toate limbile vorbite pe Pămînt ? o întreabă Doru.

Virginia rîde : trăsnită întrebare mai poate pune nebunaticul ăsta de băiat. Intră în camera lui și abia face cîțiva pași că încremenește cu privirea pe uriașa pînză de pe plafon în care sînt redate fantastice animale și stranii oameni, în poziții care de care mai insolite. Asta-i lumea tînărului de lîngă ea ?

Doru o ia de mînă și o conduce într-un fotoliu în vreme ce-i explică :

— Și noi, pămîntenii, avem fantezie. Cea mai debordantă aparține artiștilor care deschid drumul științei și tehnicii. Ei sînt primii martiri pe Pămînt pentru că, depășindu-și contemporanii, îi ultragiază. Ca să se răzbune, semenii îi sacrifică într-un fel sau altul, revenind posterității misiunea de a-i reabilita. Asta-i gloria, zîmbește Doru cu amărăciune, după cum spune un mare istoric român, un giulgiu de aur peste cel sacrificat.

După ce apasă pe buton, făcînd să se reverse o muzică parcă prin toți pereții camerei, Doru se învoiește pentru cîteva clipe. Ochii tinerei înghit cu uimire năstrușniciile pe care le-a putut scorni capul locatarului.

La bucătărie, Doru își bate mintea să pregătească o cină pentru o ființă care refuză orice fel de mîncare a pămîntenilor. Dar poate că, pregătind-o decorativ, văzîndu-l și pe el că mănîncă, își zice Doru, o va putea ademeni pe frumoasa vizitatoare să guste cîte ceva și astfel va realiza că mai există și alte surse de energie în afara luminii.

De mai multă vreme ținea în frigider, pentru oaspeți deosebiți aduși de întîmplare, o bucată de salam de cerb, o pastramă de căprioară și cîrnați de porc mistreț. Ce-ar fi să pregătească o masă vînătorească la care să destupe și o sticlă de Cabernet ?

Spală mai întîi cîteva frunze de salată verde, le așterne pe două farfurii, curăță o legătură de ridichi de lună, fierbe cîteva ouă de prepeliță și taie la repezeală salamul, patrama și cîrnații. Verdele frunzelor de salată se colorează cu bănuții galbeni ai ouălor, cu aprinsul roșu al ridichilor, între felioarele de mărimi diverse ale cărnii conservate.

„Ei, da, își zice Doru, dar s-o servească cu un singur soi de vin ?" Trebuie să-i arate că pe Pămînt se găsește și vin alb, nu ? Pentru vin alb trebuie să pună la repezeală două pulpe de pui la grătar. Repede. Pînă va fi gata puiul au vreme să deguste preparatele vînătorești.

— Oho, exclamă admirativ Virginia, zărindu-l cum intră cu tava încărcată, dar ești o gospodină desăvîrșită !

— Te rog mult de tot să guști, o îmbie Doru așezînd tava pe măsuța de lîngă fotoliu, cît de puțin, nu văd de ce ți-ar face rău.

De același lucru era convinsă și Virginia, mai ales că nu mîncase mai nimic în timpul zilei, astfel că, spre marea plăcere a amfitrionului, ea își înfige furculița în farfuria atît de apetisant colorată.

Primul pahar este închinat Constelației Fecioarei și pentru frumoasa vizitatoare, al doilea, pentru ca pămîntenii să-și sloboadă fantezia și să se perfecționeze într-un timp cît mai scurt.

— Spune-mi, locuieşti singur ? îl întreabă Virginia după al treilea pahar.

— Cu mama, îi răspunde Doru, care acum e la soră-mea, la Braşov.

— Sora e tot ca tine ? întreabă tînăra privindu-l şăgalnic.

— Seamănă foarte bine. Cînd eram mici ne-am îmbrăcat în haine asemănătoare. Să-ţi arăt.

Doru cotrobăieşte într-o cutie şi aduce o fotografie în care doi adolescenţi, cu capetele alăturate unul de altul, în căciuli identice, privesc zîmbind spre obiectivul fotografic.

— Ghici care-i Elena, soră-mea, şi care sînt eu ? întreabă Doru.

Virginia nu poate face deosebirea. Asemănarea este atît de mare, încît ai impresia că fotografia este trucată şi reprezintă de două ori aceeaşi persoană.

— Sînteţi gemeni ? întreabă ea.

— Nu, dar simţim unul pentru altul întocmai ca gemenii.

— Este tot atît de curioasă ca şi tine ?

— Cum, curioasă ? întreabă Doru. Eu sînt curios ?

— Oricum, nu poţi spune că eşti la fel ca toţi ceilalţi, nu ?

Doru se repede la bucătărie ca să aducă pulpele de pui şi Feteasca albă.

— Dar ce faci ? se miră sincer Virginia, vrei să mă ucizi ?

— Unui oaspete ca tine nu este oare normal să i se ofere tot ce a putut da Pămîntul mai bun ? rîde Doru constatînd că vinul începe să-l facă vesel.

Virginia simte că vorbele încep să se-amestece cu vinul, încălzindu-i sîngele spre creier, iar nebunul îi devine tot mai drag cu fiecare vorbă, cu fiecare pahar.

— Spune-mi, îi acoperă ea mîna cu palma, în viaţa ta, pînă acum, a existat o mare dragoste ?

— Zici că-s un pămîntean curios, înălţă Doru paharul pentru ca să admire culoarea vinului, poate să pară curioasă şi soră-mea. Luat în parte fiecare om de pe Pămînt este curios în felul său, în sensul că este altfel decît ceilalţi.

— Da, dar tu...

— Eu mai mult decît alții, poate pentru că mă împac mai puțin cu ziua de azi, visînd mai mult la ziua de mîine. Îmi sînt dragi acei pămînteni care în muncă văd doar un mijloc pentru a-și cîștiga timpul liber necesar visării.

— Fugi de răspuns, constată Virginia.

Doru o privește lung :

— Dacă pînă acum a existat în viața mea o mare dragoste ? Nu demult, o fată la fel ca tine m-a întrebat de ce nu-i spun dacă o iubesc. Pămîntencele doresc foarte mult să fie iubite, au o disponibilitate mai mare decît pămîntenii. Cel puțin asta-i concluzia mea. Se doresc răsfățate, mîngîiate și mi se pare că-i normal să fie așa. Constituția lor e mai sensibilă. Am cunoscut pe cineva. Era o femeie care se căsătorise la 18 ani și divorțase la 20. Am întîlnit-o într-o excursie, la munte, și am reîntîlnit-o într-o casă în care mi se repartizase o cameră închiriată.

— Cum arăta ? întreabă Virginia cu interes nedisimulat.

— Aceeași întrebare, zîmbește Doru, pe care o pun majoritatea pămîntencelor, curioase de a ști cum arăta precedenta iubitului ei. Era o tînără scundă, cu tenul parcă mereu bronzat, ochii negri, părul lung, roșcat...

— Deci și ea curioasă, exclamă Virginia.

— De ce ?

— Brunetă cu păr roșcat, mai rar, nu ?

— Dar văd, constată Doru mirat, cunoști foarte bine multe lucruri de pe Pămînt.

Virginia zîmbește. O fi crezut că se află în fața unei naive ?

— Ai iubit-o ? întreabă ea.

— Aceeași întrebare pămîntească. Ce-i iubirea ? Un sentiment de afecțiune față de cineva. Ei, da, cred că mi-a fost dragă, că am iubit-o, ca să zic așa. Da, chiar am iubit-o, de vreme ce-mi propusesem s-o iau de soție. Stăteam de vorbă ceasuri întregi, nu puteam adormi dacă n-o simțeam alături, îmi făcea mare plăcere să-i mîngîi fața, părul, corpul. Da, zice Doru, privind în gol, cred c-am iubit-o.

— Şi de ce nu te-ai căsătorit cu ea ? întreabă Virginia, din ce în ce mai curioasă.

Continuînd să privească undeva, departe, în trecut, Doru murmură :

— Într-o după-amiază, stînd în pat, mi s-a părut că recunosc glasul ei. Nu putea fi al ei, mi-am zis, pentru că profera injurii grosolane. M-am ridicat foarte contrariat, m-am dus la fereastră şi, privind în grădină, am văzut-o pe ea, pe bancă, cu faţa răvăşită, înjurîndu-şi mama. Ascultam şi nu-mi venea să cred. Vorbele acelea atît de murdare mi-au muşcat cu o asemenea forţă inima că parcă mi-o devorau. În mai puţin de cîteva clipe îmi devenise atît de străină, încît ştersese orice amintire comună cu ea. M-am îmbrăcat, am plecat şi nu m-am mai întors niciodată. Era pe vremea stagiaturii, într-un oraş de provincie.

— Şi ? întreabă Virginia într-un tîrziu, nu v-aţi mai căutat ?

— Eu nu, ea da. Am ocolit-o mereu.

— Şi nu i-ai dat nici o explicaţie ?

— De ce-i nevoie să explici ceea ce se vede ? !

— Deci, dacă înţeleg bine, întreabă Virginia, s-a pulverizat într-o clipă ceea ce aţi adunat în ani.

— N-au fost ani ; un an şi ceva. Dar chiar de-ar fi fost ani, într-o asemenea situaţie tot aşa ar fi intervenit ruptura. Cred că la noi, pămîntenii, aşa se întîmplă întotdeauna. Se despart oameni care s-au iubit ani, zeci de ani. De ce ? Ai iubit un dumnezeu care-ntr-o zi, prin ceea ce face, demonstrează că este un diavol. Totul survine într-o singură clipă, ca şi moartea.

Fiinţe ca tine nu iubesc şi nu pot înţelege, încheie Doru, turnînd coniac dintr-o sticlă primită în dar de la un prieten din Segarcea.

Virginia soarbe licoarea de aur ; paharul uriaş îi acoperă gura, nasul, ochii. Priveşte la tînărul din faţa ei şi, prin sticlă, îl vede neclar, parcă în adîncurile mării, în vreme ce muzica magnetofonului presară unduioase vibraţii trimiţîndu-i sufletul spre el.

—.Nu dansezi ? îl întreabă ea, depunînd paharul pe masă.

— Știi să dansezi ? se minunează Doru, în fața neașteptatei întrebări.

— Ca toate pămîntencele, cum zici tu, se ridică Virginia, prinzîndu-i mîna.

Surprinderea lui Doru este și mai mare văzînd cum Virginia își mlădiază corpul în tactul muzicii ca și cum în Constelația ei ar fi dansat de mii de ani. Se felicită pentru inspirația de a fi pus o bandă înregistrată cu muzică în orchestrațiile lui Mantovani, Last și Mauriat. O pădure de viori aduce triluri de păsări și foșnet de frunze, într-un anume ritm, aplecîndu-i pe cei doi unul spre altul, în unduiri din ce în ce mai apropiate.

Doru simte cum fibrele corpului capătă o elasticitate și independență necunoscute și, deși piciorul face doar un pas înainte, pare a călca pe un anume contact care-i declanșează în tot trupul un fluid ce i se revarsă în vene și artere. Nu spune nimic și totuși gura se deschide să vorbească, dar se mulțumește să aspire cu putere aerul și să se închidă din nou, brațele avînd tendința să se chircească. Ochii albaștri se leagănă, îl cheamă odată cu armonica sau cu mandolinele, sau cu corul de felurite voci siderale și simte cum pianul îi ține mereu pasul în acest dans pe care-l dorește fără sfîrșit.

Mîinile-i alunecă pe brațele ei și de-acolo mii de furnicături îi zvîcnesc în tot corpul.

În încăpere se revarsă melodie după melodie, legănîndu-i pe cei doi în tot mai strînsă apropiere.

XXIV

Întredeschid pleoapele. O potecă de lumină se aşterne de la fereastră, se strecoară printre cercevele şi se întinde departe, departe, spre soarele încă în faşă. Prin pulberea acestei poteci gîndul îmi fuge cu picioarele goale, înghiţind înseťat văzduhul.

Am visat pînă acum sau abia acum încep să visez? E posibil să fi trecut prin atîtea năstruşnice întîmplări? E năstruşnic să fi visat? Dacă oricare ipostază e la fel de năstruşnică nu rezultă, oare, la fel de posibilă sau de imposibilă şi o situaţie şi alta? Există sau au existat două Virginii? Cu care dintre ele s-a întîlnit Doru? Pe care dintre ele o iubeşte? Este una şi aceeaşi? Ea întruchipează realitatea concretă şi ideală în acelaşi timp? A visat?

Sînt în casa mea, nu visez. Dar oare, pînă ieri am crezut că visez? Nu am trăit la fel de real ca şi azi? Nu cumva ieri am trăit real şi acum visez? Cînd trăim şi cînd visăm?

Am poposit cîndva într-o cetate medievală şi, rătăcindu-mă într-un castel, m-am pierdut în nenumăratele coridoare. De undeva se auzeau sunetele unei uriaşe orgi de vînt. Din firide coborau, în armuri, cu lănci, oşteni cu chivăre strălucitoare, urmărindu-mă pas cu pas, parcă pentru a mă ataca, parcă pentru a mă însoţi. Priveam spre fiecare dintre ei, rugător, întrebîndu-i cum aş putea ieşi din acest labirint. Toţi păşeau muţi, silindu-mă să merg înainte.

Era aşa de frig prin coridoarele acelea!

Oare, am fost cu adevărat în acel castel sau am visat ? Parcă am vizitat de cîteva ori castelul Bran. Să mă fi rătăcit acolo ? Dar oştenii... de unde erau ?

Mă ridic din pat, pipăi scaunul, masa, deschid fereastra şi văd acelaşi decor înţesat de blocuri, toate la fel, cu ochii pătraţi ai ferestrelor, ca uriaşe caracatiţe. Sigur, îmi amintesc, am mai văzut ochii aceia pătraţi, apoşi, în ale căror pupile se agită mereu necunoscute irisuri. Dar, oare, în vis nu te poţi trezi în repetate rînduri pe aceleaşi locuri, cu aceleaşi fiinţe, în tot alte ipostaze ?

Am avut o mamă sau am visat mereu că cineva m-a îngrijit ca să mă treacă prin labirintul vrăjit al vremii şi, dintr-o mică gînganie, a realizat figura înţepenită de pe buletinul de identitate ? !

Mă retrag grăbit de la fereastră, alerg în camera mamei : nimeni. A existat ? A plecat ? Mai vine ? Privirea-mi alunecă pe dulap, pe pat şi parcă nu reuşesc să realizez că cineva a fost sau va fi aici.

Mă duc la bucătărie şi găsesc veşnica tigaie cu ulei în care-mi fac în fiecare zi ouă ochiuri.

Mă înapoiez în cameră, deschid televizorul şi mă afund în fotoliu.

Pe micul ecran se transmite un documentar realizat de cercetători japonezi care încearcă să explice de ce, în fiecare an, în ziua de 8 aprilie, Amazonul se întoarce de la vărsare, curgînd spre izvor.

8 aprilie ? Asta a fost ieri. E posibil ca filmul să fie o mistificare ? Cum să curgă un fluviu atît de uriaş, invers, o dată pe an, şi asta chiar ieri ? Oare nu cumva visez şi acum, privind la televizor ?

Stau cufundat şi totuşi alerg dincolo de soare. Toate plimbările, toate discuţiile, toate îmbrăţişările să fi fost un simplu vis ? E oare posibil ca în vis să construieşti un personaj care să emită informaţii ce nu ţi-au trecut niciodată prin minte ? Cum ? Ba, parcă e posibil, totuşi. Nu ni se întîmplă să întîlnim în vis nenumărate persoane necunoscute ? Uneori nu facem chiar dragoste cu ele ? Nu atîţia oameni au găsit în vis rezolvări la probleme nerezolvate în stare de veghe ? Atunci care-i starea de vis şi care-i starea de veghe ?

Într-o zi (sau într-o noapte ?) eram la Atheneu. Sala, arhiplină. În vreme ce pe scenă membrii orchestrei, sub bagheta unui dirijor extrem de mobil, interpretau Simfonia în Si bemol, mă gîndeam la compozitor. Închinase această simfonie unei logodnice care avea să-l părăsească, azvîrlindu-l în întunericul singurătății. Am rămas perplex cînd, mai tîrziu, abia atacate primele note ale Simfoniei V ale aceluiași Beethoven, dirijorul începuse să țipe, să se agite, să sară cu bagheta izbind capetele instrumentiștilor. Greșise cineva ? Am visat sau s-a întîmplat aievea ? Îmi strîng fruntea, cu degetele. Așa pot părea și eu nebun în fața celorlalți, punînd întrebări la care nu se poate răspunde. Oftez, mai privesc cîteva clipe în gol, apoi mă ridic repede și închid televizorul, deschid radioul.

Aud un ușor bîzîit, tresar, împing la maximum cursorul amplificatorului, deschid ruloul și aștept.

Mi s-a părut. Nu se aude nimic. Cum așa ?

Alergăm după fericire aiurea ? Dacă o găsim de ce-o părăsim ? Nu cumva, în adîncul fiecăruia dintre oameni, de la cel mai mic pînă la cel mai mare, se află o dușmănie nemărturisită față de cei mult mai inteligenți decît noi ? Nu cumva, de teama superiorității lor fie că fugim din calea lor, fie că-i înlăturăm din calea noastră ?

Poate am visat tot timpul, alergînd după o nălucă, nu ?

— Bună dimineața ! Bună dimineața !

Tresar. Deci nu visez sau... continuu să visez. Dar nu, vocea asta nu-i a Virginiei și nici nu vine de la difuzorul radioului. Dar poate că-i în stradă. Mă reped la fereastră, privesc pe aleea dintre blocuri dar, printre cei care trec grăbiți, nu zăresc nici pe Doru, nici pe Virginia.

— Bună dimineața, tovarășe președinte !

Întorc capul și, în stînga mea, în balcon, cu mîinile lipite de o închipuită vipușcă a pantalonului de pijama, Ispas îl salută pe Cusac. Cînd au venit din spital ? Cum s-au împăcat ? Sau nici n-au fost plecați și nici nu s-au certat ?

Cînd trăim și cînd visăm ? mă întreb, depărtîndu-mă de fereastră. Cad iar în fotoliu.

Poate acea fecioară din altă constelație a fost doar un vis și tot în vis Doru a făcut dragoste cu ea, dar gîndurile ei poate sînt propriile mele meditații. Ce rost ar

avea enzima rîsului ? Poţi gîdila pe cineva şi-l vei face să rîdă. Cel ce este astfel provocat la rîs poate fi socotit fericit ? Nu elementele din afară pot provoca schimbări fundamentale, ci din interior, nu ? Pentru a putea rîde în voie ar trebui eliminate toate cauzele observate de ființa din vis sau din altă lume. Am refuzat şi refuz o altă lume, pentru că nu este cea în care m-am născut, pentru că, cu cît este mai perfectă, cu atît îmi este mai străină, de vreme ce n-am contribuit cu nimic la desăvîrşirea ei. Acea lume este a mea pe care o pot sluji, modificînd-o în mai bine. Trebuie găsită o altă cale de a face pe oameni fericiţi. Să rîdă, desigur, dar nu înainte de a găsi acel ceva menit să elimine toate tristeţile. Atunci rîsul ar veni de la sine. Unde-i acea cale ? Se pare că fantezia, acest joc neasemuit al minţii, ar putea oferi acea cale menită să deschidă poarta spre fericire. Sau, poate, adevărata fericire este atunci cînd visul se confundă cu imediata realitate, idealul cu concretul, ziua de mîine cu cea de azi ?

Toate întîmplările trecute să fi fost doar un vis ?

Iar încep să-mi pun întrebarea dacă realitatea-i vis sau visul realitate ?

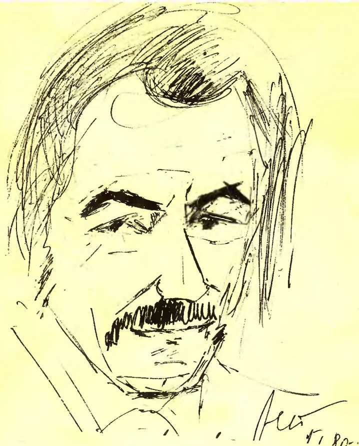
Oare visăm trăind, sau trăim visînd ?

Lector : MIRCEA CIOBANU
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Bun de tipar : 05.11.1981. Apărut : 1981.
Coli de tipar : 10. Format : 16Í54×84.
Coli editoriale : 8,07.

Comanda nr. 10 491
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România

DE ACELAŞI AUTOR:

„În lumea de vise, cu picioarele pe pămînt", Editura ALBATROS, 1971

„Într-o coajă, o speranţă", Editura ALBATROS, 1976

„Moartea lupului", Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ, 1980